ఉపనిషత్తుల బోధలు - కథలు

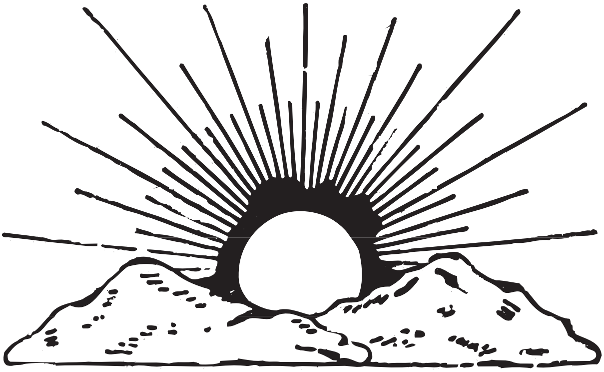

రచయిత : కళాప్రపూర్ణ

కేంద్ర సాహిత్య ఎకాడమి అవార్డు గ్రహీత

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

ఉపనిషత్తుల
బోధలు - కథలు

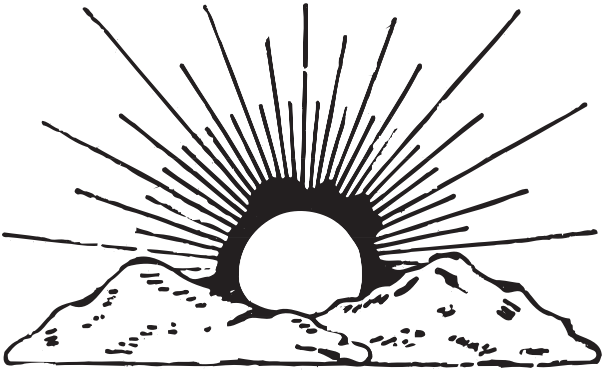

రచయిత : కళాప్రపూర్ణ

కేంద్ర సాహిత్య ఎకాడమి అవార్డు గ్రహీత

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

ఐదవ ముద్రణ
ఆషాడమాసము, 2010

ప్రతులు : 2000

మూల్యము : 20/-

చర్ల విదుల, సెక్రటరీ
కస్తూరీబాయి మహిళా సమాజం, నిడదవోలు,
పశ్చిమగోదావరి జిల్లా, ఫోన్ : 08813 - 223352
సెల్ : 93478 73408

డా॥ చర్ల మృదుల,
డోర్ నెం.33, కిర్లంపూడి లే-అవుట్,
విశాఖపట్నం - 530 017. ఫోన్ :
0891-2575098
సెల్ : 93475 48608

చర్ల జనార్ధన స్వామి,
నల్లగుంట, హైదరాబాద్, ఫోన్ :040-27568358

ఏ. సీతాదేవి
C-873, MIG-2, NGGO's Colony, వనస్థలిపురం,
హైదరాబాద్, ఫోన్ : 92933 12979

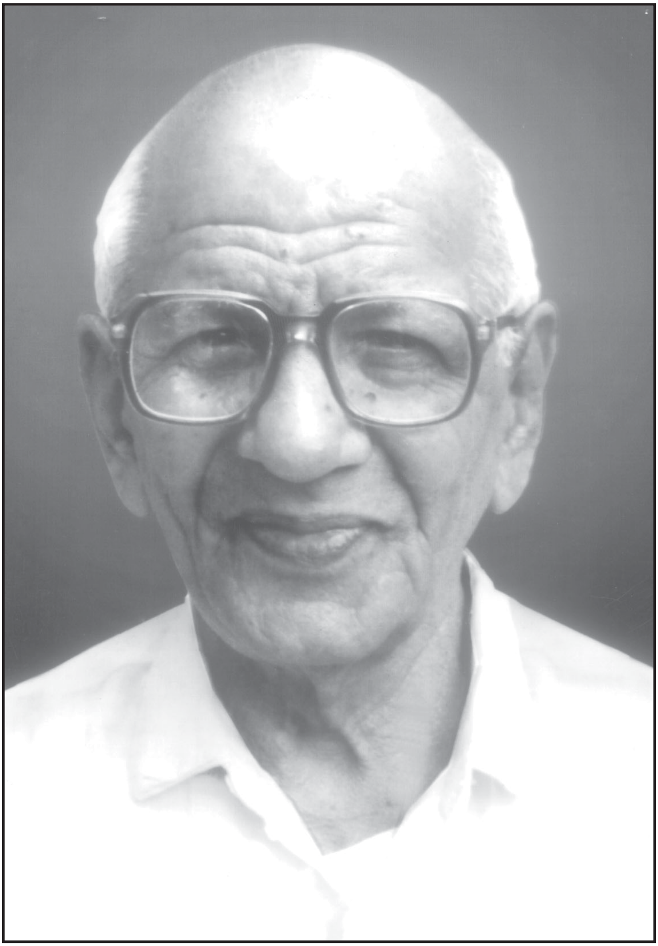

కళాప్రపూర్ణ కీ॥శే॥ **చర్ల గణపతి శాస్త్రి**

కవి పరిచయం

కళాప్రపూర్ణ కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు గ్రహీత శ్రీ చర్ల గణపతి శాస్త్రి గారు మహాజ్ఞాని. ఆయన 1909 జనవరి 1వ తేదీన కాకరపర్రులో జన్మించిరి. 1931లో ఉభయభాషా ప్రవీణపట్టా పొందారు. 1933–50 మధ్య తణుకు, నిడదవోలులో విద్యాబోధన చేసారు. స్వతంత్ర భావాలుకల ఈయన తన ఉద్యోగాన్ని వదిలి వ్యవసాయం చేస్తూ పేద ప్రజలకు సేవ చేసేవారు. వయోజన విద్య, వైద్యం ఆరోగ్య సేవలు, పారిశుద్ధ్యం వంటి సేవా కార్యక్రమాలు మొదలు పెట్టారు. గాంధీగారి పిలుపువిని స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొని జైలుకు వెళ్ళారు. తెలుగు, హిందీ, సంస్కృతం, ఇంగ్లీషు, బెంగాలి, ఉర్దు భాషలలో దిట్ట, 1950లో మహిళల కోసం కస్తూరిబాయి మహిళాసమాజం స్థాపించారు. 1967లో హైదరాబాదులోను, విశాఖలోను ప్రింటింగు ప్రెస్సు పెట్టి 100 పుస్తకాలు వరకు వ్రాసి ప్రచురించిరి. వాటిలో దర్శనాలు, గణపతి రామాయణ సుధ, బ్రహ్మమీమాంస, పూర్వ మీమాంస, తెలుగు భగవద్గీత, గాయత్రి – శ్రీవిద్య, ఉపనయన వివాహవిధి, వేదవిజ్ఞానం మొదలైనవి. ప్రభుత్వం ఇచ్చే పెన్షన్ మొదలగు సౌకర్యాలు తిరస్కరించి “నా తల్లిని నేను అమ్ముకుంటానా” అని ప్రశ్నించిన మహోన్నత వ్యక్తి, స్థిత ప్రజ్ఞులు. 1995లో గుప్తా అవార్డు లభించినది. 1996లో ఆగష్టు 16న ఈ ధన్యజీవి అమరులు అయినారు.

- చర్ల మృదులా కుమారి

భూమిక - నా చిన్న కథ

నేను 1920 సంవత్సరములో తణుకులో ఇంగ్లీషు చదువు చదువుచు, గాంధీ మహాత్ముని స్వాతంత్ర్య సమరశంఖారావములో భాగముగా దేశభక్త శ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులు మొదలగు వారి ఉపన్యాసములు విని, ఒకనాడు జాతీయ పాఠశాలకు వెళ్ళినందుకు, స్కూలు మాష్టరు కొట్టి బెంచీపై నిలబెట్టిరి. దాని ఫలితముగా ఇంగ్లీషు దాస్యపు చదువుకు స్వస్తి చెప్పి, మా తండ్రి చర్ల నారాయణ శాస్త్రి గారి వద్ద సంస్కృతము, తెనుగు, సంగీతము నేర్చుకొన్నాను. ఈ లోపుగా కాంగ్రెసుకై బియ్యము ప్రోగుచేసి, కాంగ్రెసు వాలంటీరులకు అందించితిని. అప్పుడే కొన్న విదేశీ వస్త్రములు దహనము చేసి, రాట్నము వడకుచు, మొద్దు ఖద్దరు కట్టితిని.

తరువాత కొన్నేండ్లు తణుకు, నిడదవోలు ఉన్నత పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయునిగా పనిచేయుచు మా యింటికి వచ్చిన కాంగ్రెసు పెద్దలకు విరాళములు ప్రోగుచేసితిని. 1939లో ఫైజాపూర్ కాంగ్రెసుకు హాజరైతిని. గాంధీగారి నిర్మాణ కార్యక్రమము చేయు శ్రీ తల్లాప్రగడ ప్రకాశరాయుడు, నారాయణమూర్తి గార్లు నివసించు సమిశ్ర గూడెము కాల్వగట్టు వద్ద ఇల్లు కొని రాట్నము వడుకుచు, మా పిల్లలకు ఖాదీ, సంస్కృతము నేర్పితిని, పొలములో గింజవేసి, ప్రత్తిపండించి, ఆ ప్రత్తి గింజలు తీయుట, వడకుట, నేయుట మొదలగు పనులు చేసితిని. హరిజన పల్లెలకు వెళ్ళి వారికి అక్షరములు నేర్పుట, మద్యనిషేధ ప్రచారము చేసితిని, చాగల్లు ఆనంద నికేతనాశ్రమములో కోశాధికారి, కార్యదర్శిగా గూడ ఉండి సేవ చేసితిని.

ఇంతలో 1942లో క్విట్ ఇండియా ఉద్యమములో గాంధీ గారు 21 రోజులు ఉపవాసము చేసిన సందర్భములో శ్రీ ప్రకాశరాయుడు గారితోపాటుగా అరెస్టు అయితిని. పిదప ఉద్యోగమునకు రాజీనామా

చేసి, నిర్మాణ కార్యక్రమము భాగముగా ఊరూర తిరిగి ప్రచారము చేసితిని. శరీర శ్రమపడిన గాని జీవించుటకు అర్హుడు గాదు అని తెల్సికొని బందరేసాటాల్ స్థాయిలు చెప్పిన భావములను అనుసరించి ఉద్యోగముమాని, వ్యవసాయము చేసితిని. శ్రీ వినోబా గారితో, శ్రీ స్వామి సీతారామ్‌గారితో కలిసి సర్వోదయ భూదాన ప్రచారములో పాల్గొన్నాను. నేను సొంతముగ కూడా కొందరిని సాయము తీసికొని కృష్ణా, గుంటూరు, నెల్లూరు జిల్లాలలో గ్రామ పారిశుధ్యము భూధాన ప్రచారము కొన్నేండ్లు 1960 వరకు చేసితిని ప్రభుత్వమువారు ఇచ్చెదమన్న భూమిగాని, ఏ పురస్కారముగాని తీసికొనలేదు. మా పిల్లలకు కట్నములు ఇచ్చుటగాని పుచ్చుకొనుటగాని చేయక పెండ్లిండ్లు చేసితిని. కాంగ్రెసు వారితోను సర్వోదయము వారితోను సరిపడక వారు చేయు పనులు, ప్రవర్తన నచ్చక, పుస్తకములు వ్రాయుట ఎందుకు ఆచరింపవలయును గాని అనుకొన్న నేను చివరకు పుస్తకాలు వ్రాయుట మొదలు పెట్టితిని.

మన భారతీయ ప్రాచీనోత్తమ సంస్కృతికి మూలా ధారములైన ఉపనిషత్తులు, గీత బ్రహ్మ సూత్రములు ఆర్ష ధర్మ సూత్రములు దర్శనములు, ఉపనయన వివాహవిధి, వేదములు, వేద విజ్ఞానము నిరుక్తము వైదిక వ్యాకరణము మొదలైనవెన్నో వ్రాసితిని. అంతకు పూర్వము కాళిదాసు రచనలు, వాల్మీకి రామాయణసుధ వ్రాసితిని, వేదాలు, గీత మొదలగునవి అర్థములు తెలుసుకొని ఆచరింపవలెనని ప్రచారము చేసితిని. వీనికిగల గత పూర్వానువాదములతో సంతృప్తి చెందక ఇతర కవుల అనువాదములతోపాటు నా అనువాదములు పోలికలు చూపితిని. ధనము పుచ్చుకోకుండ సంస్కృతాది ప్రచారములు చేయుచున్నాను. ఇంచుమించు నేను వ్రాసిన శతాధిక పుస్తకములు మూలపడి యుండకుండ మా అమ్మాయిలు విదుల, మృదుల నా రథసారధులై అన్నిచోట్ల ప్రదర్శింప చేయుచు చాలా చక్కగ ప్రచారము చేయుటచేత ప్రజలలోనికి వెళ్ళి వారి అదరములకు పాత్రమైనవి. అన్ని మతముల సారమొకటే అని తెలుపుటకు బౌద్ధ, సోక్రటీసు, టాల్‌స్టాయి, జైనాది మతాలలోని గ్రంథములు వ్రాసితిని.

– చర్ల గణపతి శాస్త్రి

నిత్య మనంత మనాద్యము
శ్రుత్యంతజ్ఞేయ మఖిలలోకాశ్రయమున్
సత్యస్వరూప మవ్యయ
మత్యంతానందతత్త్వ మనయముఁ గొలుతున్.

తొలి నారాయణుడాత్మ రూపమున
    నెందున్ క్షీరమట్లొప్పి లీ
లలకై పాలమీఁగడ యటుల్
    వ్యక్తాకృతిన్ బొందిని
ర్మల మాకాశము, నందు గాలి, జ్వలనం
    బాపై, నటన్ నీరు నం
దిల, యన్నంబయి జీవియై వెలుఁగు
    నా యీశున్ సదా మ్రొక్కెదన్.

శ్రీ నారాయణబుధు వి
జ్ఞానధురీణుని ననేక శాస్త్రజ్ఞుఁగవీ
శానుని జనకు గురుఁ దలఁచి
జాను తెనుఁగునందు నుపనిషత్తులఁ గూర్తున్.

విషయ సూచిక

			పుట
1.	ఈశావాస్యోపనిషత్తు		01
2.	కేనోపనిషత్తు		03
	1.	దేవతల కథ	05
3.	కఠోపనిషత్తు		06
4.	ప్రశ్నోపనిషత్తు		13
5.	ముండకోపనిషత్తు		18
6.	మాండుక్యోపనిషత్తు		21
7.	తైత్తిరీయోపనిషత్తు		23
	1.	వేదానువచనము	26
	2.	బ్రహ్మానందవల్లి	27
8.	ఐతరేయోపనిషత్తు		32
9.	ఛాందగ్యోపనిషత్తు		35
	1.	ఉషస్తికథ	38
	2.	జానశృతి కథ	43
	3.	సత్యకామిని కథ	45
	4.	ప్రాణము కథ	48
	5.	దేవయానము కథ	48
	6.	ఉద్దాలకుని కథ	50
	7.	నారదుని కథ	57
10.	బృహదారణ్యకోపనిషత్తు		62

ఉపనిషత్తులు - బోధలు - కథలు

1. ఈశావాస్యోపనిషత్తు

ఈ యుపనిషత్తు శుక్ల యజుర్వేదములోనిది. ఈ యుపనిషత్తు ఈశ అనుదానితో ఈశావాస్య అనుదానితోను ప్రారంభింపఁబడినది గాన ఈశోపనిషత్తు లేక ఈశావాస్యోపనిషత్తు అని పిలువబడును. ఇందు ఆత్మ స్వరూపము వర్ణించఁబడినది. వ్యాపకమైన పరబ్రహ్మం పూర్ణమైనది. ఈ జగత్తు కూడఁబూర్ణమైనదే. ఆ పూర్ణ బ్రహ్మమునుండి ఈ పూర్ణజగత్తు బయలుదేఱును. అది యీ జగత్తునకు బూర్ణత్వము గూర్చి తాను పూర్ణముగానె యుండును.

భగవంతుఁడు జగత్తులో మాఱుచు కనిపించు ప్రతి పదార్థము నందు ఉన్నాడు. నీవు ఆ పదార్థమును త్యాగము చేయుట ద్వారా నిన్ను రక్షించుకొనుము. నీవెవరిదానిని ఆశింపకుము.

ఇక్కడ నీవు సత్కర్మలు చేయుచునే నూరేండ్లు జీవింపఁగోరుము. అట్టు చేసినచో నిన్ను కర్మలు బంధింపలేవు.

దేహముకంటె వేఱె ఆత్మలేదని తిరస్కరించువారు చచ్చిపోయి అంధకార తమస్సుతోఁగూడిన యసుర్యములు అసుర్య ప్రాణములు ఇంద్రియములు వానియందు రమించువారు అసురులు, వారికి సంబంధించిన లోకములు. అసురులు ఆ లోకములందుఁబడుదురు. ఎవఁడు అన్ని భూతములందు తన్నును తనయందు అన్ని భూతములను జూచునో వాడు ఏ భూతమును ఏవగించుకొనఁడు.

పంచదారతోఁ తయారుచేసిన వస్తువులు పైకి చిలుకలుగా గుఱ్ఱములుగా ఏనుగులు మొదలగునవిగా నున్నను వానిలో నున్నదంతయు పంచదారయే యగునట్లు ఆత్మతోఁ గూడిన పురుగులు పక్షులు పశువులు

మనుష్యులు మొదలగు జీవులన్నియు ఆత్మరూపములే అన్ని భూతములు ఆత్మయే యైనపుడింక వానిలో ఏకత్వమును ఆతత్వమును చూచువానికి మోహము శోకము ఎక్కడివి? ఆత్మ ఆకాశమువలె అంతట నిండియున్నది. అది శుద్ధము. శరీరమునకేగాని దానికి రోగాదులు లేవు. అది క్రాంతదర్శియైన కవి. మనస్సునకు ప్రభువు తనకు తానె పుట్టినది. అది ఎపుడును ఉన్నదే. అది తన లీలలకై అనేక శరీరములను ధరించుచున్నది. అది స్వల్పరూపములో ఉండుటచే తాత్కాలికముగా శరీర దోషములచే దోష యుక్తముగా గనిపించుచున్నను అది ఆ దోషములను బోగొట్టుకొని నిప్పువలె పరిశుద్ధమై యుండును.

అగ్ని పరిశుద్ధమైనను మురికి వస్తువులను కాల్చునపుడు దుర్వాసన కలిగి అగరువత్తులను కాల్చునపుడు సువాసన కలిగి యుండును. చివరకు అది శుద్ధమగును. అట్లే ఆత్మయును.

ఎవరు ఆవిద్యను – దేవతా జ్ఞానమును లేక కర్మలను మాత్రమే ఉపాసింతురో వారంధకారములో పడుదురు. ఎవరు కేవలము విద్యను – కర్మలను గాక దేవతోపాసనను మాత్రమే ఉపాసింతురో వారింకను ఎక్కువ యంధకారములో పడుదురు. విద్యవలన ఒక విధమైన ఫలమును కర్మలవలన ఇంకొక విధమైన ఫలమును గలుగునని పెద్దలు చెప్పిరి. ఆత్మ శరీరమును ధరించి యున్నది. గాన జ్ఞానమును పొందక కర్మలను చేయక పోయినచో హాని కలుగును. కనుక తెలిసికొని రెండును చేయువారు ఆవిద్యచే మృత్యువును దాని విద్యచే అమృతత్వమును పొందుదురు. కేవలము నామ రూపాదులు గల బ్రహ్మమును ఉపాసించినచో అంధకారములోఁ బడుదురు. కేవలము నామ రూపాదులు లేని బ్రహ్మమును ఉపాసించినచో ఇంకను అంధకారములోఁ బడుదురు. శరీరములకు నామరూపాదులుండును. ఆత్మకు నామరూపాదులు లేవు. కాన రెండును ఉపాసింపవలెను. బంగారమువలె మెఱయునట్టి ఆశ అనెడి పాత్రచేత

సత్యమైన ఆత్మ యొక్క రూపము గప్పఁబడి యున్నది. పోషకుఁడైన ఓ సూర్య! (దేవా!) సత్యమె ధర్మముగాఁ గల దృష్టిని మేము పొందుటకు ఆ బంగారువంటి ఆశ అనెడి పాత్రను తీసివేయుము. ఓ దేవా ! బంగారువంటి యాశా కిరణములను ఒకసారి ఉపసంహరింపుము. అట్లయినచో నీ కళ్యాణకరమైన యాత్మ రూపమును జూడఁగలను. నాలోని ఆత్మపురుషుఁడనే నేను ఈ శరీరము ప్రాణవాయువుతో నిండి యున్నది. శరీరము పోయినపుడు ప్రాణవాయువు అనంత వాయువులోఁ గలిసిపోవును. కాని యాత్మ మాత్రము చనిపోదు. నీవు కేవలము సంకల్ప రూపమైనవాఁడవు. కనుక నీవు చేసిన వానిని జ్ఞాపకము తెచ్చుకొని శరీరము వలన వచ్చిన దోషములకు లొంగకుము. ఆ దోషములను తొలగించుకొనుము. అసత్యము, అన్యాయము అధర్మము చేయకు. ఓ యగ్నీ, – మమ్ము అగ్రమందు నడుపువాఁడా ! మమ్ము మంచి మార్గము ద్వారా శాశ్వతానందము కొఱకు నడపుము. నీవు జ్ఞానములను దెలిసినవాడవు. మేము ఈ శరీరమును బట్టి దీనిద్వారా చేసిన పాపములను నశింపఁజేయుము. మమ్మింక పాపములను జేయనీయకుము. అటు పాపము చేయనీయని బుద్ధిని దయచేయము. నీకివే అనేక నమస్కారములు.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

2. కేనోపనిషత్తు

ఇది సామవేదములోనిది. ఈ యుపనిషత్తుకు మొదటి పదము 'కేన' (దేనిచేత ఇదంతయు బయలుదేఱినది) అను ప్రశ్నించు పదము మొదట ఉండుటచేత దీనికి కేనోపనిషత్తు అను పేరు గలిగినది. ఇందు నాలుగు ఖండములు గలవు.

“మా గురుశిష్యుల నిద్దఱను పోషించుగాక. సార్థకమైన శక్తివంతమైన దానిని చేయుదుముగాక. మేము చదివినది తేజస్సు గలదై యుండుఁగాక. ప్రాణము కన్నులు మొదలైన యంగములు సంతృప్తి పొందుఁగాక. ఉపనిషత్తులు దెలుపునది సర్వము బ్రహ్మమె. నేను బ్రహ్మమును నిరాకరింపక

పోదును గాక, నన్ను బ్రహ్మ నిరాకరింపక పోవునుగాక, ఉపనిషత్తులలోఁ జెప్పఁబడిన ధర్మములు నాయందుఁ గలుగుఁ గాక.” అనునది ప్రార్థన.

“దేనిచే ప్రోత్సహింపఁబడి యీ మనస్సు ప్రాణము వాక్కు కన్నులు చెవులు పనిచేయుచున్నవి” అని శిష్యుడు గురువునడిగెను.

“ఇ పరబ్రహ్మము చెవికి వినునట్టి శక్తిని మనస్సుకు ఆలోచించు శక్తిని వాక్కునకు మాటాడు శక్తిని ప్రాణమునకు బ్రతికించు శక్తిని కంటికి చూచు శక్తిని ఇచ్చుచున్నది. ఈ శక్తులన్నియు ఇంద్రియములవే అను భావమును వాటి ఆత్మనే అని తెలిసికొనువారు చనిపోయియు అమృతులగుదురు. ఆ బ్రహ్మమును కన్ను వాక్కు మొదలైనవి తెలిసికొనలేవు. దీనిని ఎట్లు తెలుపవలెనో యెఱుఁగము. అది మామూలుగా అందఱకుఁ దెలిసినదానికంటే వేఱైనది” అని మాకు పూర్వులు వివరించి చెప్పిరి.

వాక్కుగాని మనస్సు గాని కన్ను గాని చెవిగాని ప్రాణముగాని తెలుపలేనిదియు, వానికి మాటాడు శక్తిని ఆలోచించు శక్తిని విను శక్తిని బ్రతికించు శక్తిని ఇచ్చినదే పరబ్రహ్మముగాని మనము మామూలుగా పూజించు విగ్రహాదులు పరబ్రహ్మము గావు.

“నాకు బాగుగా బ్రహ్మ స్వరూపము తెలియును అనుకొంటివా అది నీకు తెలియనట్లే. ఆధిదైవతములలో నున్న మూలతత్త్వమును మీమాంసింపవలసియున్నది” అని గురువు అనఁగా శిష్యుడిట్లు చెప్పును. “నాకు బాగుగా తెలిసినదని గాని తెలియలేదని గాని అసలే తెలియలేదని గాని అనుకొనను” అని శిష్యుఁడిట్లు పలుకఁగా శ్రుతి యిట్లు చెప్పుచున్నది. ‘ఎవఁడు నాకు పూర్తిగా తెలియలేదనుకొనునో వానికి తెలిసినట్లే. ఎవడు నాకు పూర్తిగా తెలిసినదనుకొనునో వానికి తెలియనట్లే దానిని సరిగా గురువు చెప్పినపుడు తెలియును. తాను శక్తిని పొంది విద్యచే అమృతత్వమును పొందవలెను. ఈ జన్మలోనే సరిగా తెలిసికొంటివా నీ జన్మ సత్యము సార్థకమునగును. ఇంక ఇప్పుడు తెలిసికోవా నీకు మహానర్థము కలుగును జాగ్రత్త. ప్రతి జీవిలో నున్న బ్రహ్మమును దెలిసికొని ధీరులు అమృతులవుదురు.

దేవతల కథ

బ్రహ్మము దేవులకొఱకు విజయము కలిగించినది. ఆ బ్రహ్మము వల్లఁ గలిగిన విజయము మావల్లనే గలిగినదని వారనుకొన్నారు అప్పుడు వారిలోని మిథ్యాభిమానమును దెలిసికొని వారికి నిజమును బోధింపఁదలఁచి బ్రహ్మము ప్రత్యక్షమైనది. దానిని దేవులు అది యేమిటో తెలిసికొనలేక అగ్నిని వాయువును "మీరు అదేమిటో తెలిసికొనిరం" డనిరి. వారు దాని దగ్గరకు వెళ్ళఁగా అది మీరు ఎవరు మీరేమి చేయగలరు? అని యడిగినది. అపుడు నే నగ్నిని అంతను గాల్చగలను అనెను. అపుడు ఒక గడ్డిపరకను ఎదుటగా పెట్టి సరే అయితే దానిని కాల్చు చూతము అనెను. అపుడది కొంచెమును కాల్చలేకపోయెను. అప్పుడు వాయువు వెళ్ళి నేను వాయువను అంతను ఎగుర గొట్టగలననెను. అయితే దీనిని ఎగురగొట్టు అనెను. అది కూడ ఆ గడ్డిపరకను కదపనైనఁ గదపలేకపోయెను. మాకిది యేమిటో తెలియదనెను. అపుడు దేవులు ఇంద్రుని దగ్గరకు వెళ్ళి తెలిసికొనమనిరి అప్పుడా యింద్రుఁడు దాని దగ్గరకు వెళ్ళఁగా అది మాయమయ్యెను. పిదప ఆకాశములో (బంగారు రంగు గల) స్త్రీ కనిపించగా దానిని యేమి ఇది యని యింద్రుడడిగెను. అది యిట్లు చెప్పెను. ఆ పూజ్యమైన వస్తువు బ్రహ్మము. దానివల్లనె మీరు విజయము పొందితిరని చెప్పెను. అపుడు ఇంద్రుఁడు దానిని బ్రహ్మముగాఁ దెలిసికొనెను. కనుక ఆ దేవతలు అగ్ని వాయువులు తెలిసికొనుటకు ముందుగా వెళ్ళుటచే తమకంటె వారు గొప్పవారనియు వారికంటే ఇంద్రుడు వెళ్ళి మొట్టమొదట తెలిసికొనుటచే అందఱకంటే ఇంద్రుడు గొప్పవాడని తెలిసికొనిరి. కాన వారిలో ఇంద్రుఁడు గొప్ప వాఁడయ్యెను. ఇది మెఱసినట్లు ఒక క్షణములో జరిగినది. దేవతలు వచ్చినట్లును వారు తెలిసికొన్నట్లును దేవతాపరముగా చెప్పఁబడుటచే దీనిని అధిదైవతమందురు. ఇది ఆధ్యాత్మపరముగా చెప్పుకొనవచ్చును. సాధకుడు మనస్సులో కల్పించి ఇవి యన్నియు తెలిసికొనును. ఆ సర్వమునకు ఆ పరబ్రహ్మమే కారణమని తెలిసికొనును,

అట్లు చెప్పుకొనుట ఆధ్యాత్మపరమైన యర్థము. సామాన్యులు సరిగా తెలిసికొనలేరు గాన దేవులు వచ్చినట్లుగాను దేవులు తెలిసికొన్నట్లుగాను చెప్పఁబడినది. బుద్ధిమంతులు తెలిసికొనగల వారు కాన వారికి ఆధ్యాత్మ విధముగాఁ జెప్పఁబడినది. వృక్ష సమూహము వనమైనట్లు ప్రాణి సమూహము పరబ్రహ్మము. కాన దానిని వనరూపముగా ఉపాసింప వలయును. ఇదే యుపనిషత్తు. దీనిని సరిగా తెలిసికొన్నచో పాపము వీడి గొప్పదైన స్వర్గలోకమున ప్రతిష్ఠను పొందెదరు.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

3. కఠోపనిషత్తు

ఇది కృష్ణ యజుర్వేదములోనిది. ఇది కఠశాఖలోనిది గాన కఠోపనిషత్తు అనఁబడెను. ఇందు మొదటి అధ్యాయములో మూఁడు వల్లులు, రెండవ యధ్యాయమున మూఁడువల్లులు గలవు.

వాజశ్రవసుఁడు యజ్ఞఫలమును గోరి తన సర్వస్వమును దానము చేసెను. అతనికి నచికేతుఁడను కొడుకు గలడు. తండ్రి ముసలి గోవులను దానము చేయుచుండఁజూచి, "ఆవులు ఇది వరకు పాలిచ్చినవి ఇప్పుడివ్వ లేవు. ఇదివఱకు ఈనినవి ఇప్పుడింక ఈనలేవు. ముసలివైనవి. అటువంటి ముసలి ఆవులను దానము చేసినచో ఆనందములు ఆనందము లేనివి అనునట్టి లోకములు గలుగును" అని మనస్సులో నచికేతుడనుకొని తండ్రితో ఇట్లు చెప్పుట మంచిది కాదని చెప్పలేక తానెవరికైన ఉపయోగపడుదును గదా అని తలఁచి "తండ్రీ ! నన్నెవరి కిచ్చెదవనెను. తండ్రి ఆ మాట వినలేదు. అప్పుడు నచికేతుఁడు మూడు సార్లు అనెను. తండ్రికి విసుగు కలిగి నిన్ను యమునికిచ్చెదను పో" అని యనెను. అపుడు నచికేతుఁ డిట్లును కొనెను. "నేను చాలమందిలో మొదటివాఁడను, కాకపోతే రెండవవాఁడనైన అగుదును. నన్నిట్లు తండ్రి ఎందుకిట్లనెను. నేను సేవ చేయఁగలను. అని యనుకొని తండ్రి పలికిన మాట అసత్యము కాకూడదని

తలంచి చూడు ఇదివరలో మనవాళ్ళు ఎట్లు జీవించినారో పంటవలె మనుష్యుఁడు పండి రాలును మరల పుట్టును". కనుక తండ్రి ! అన్న ప్రకారము నన్ను యముని దగ్గఱకు పంపుమని తండ్రితో అనగా తండ్రి యముని దగ్గరకు పంపెను. నచికేతుఁడు యముని దగ్గరకు పోఁగా ఆ యముడింటిలో లేకపోవుటచే యముడు వచ్చువఱకు నీరైనను త్రాగక అక్కడె యుండిపోయెను. పిదప యముండింటికి వచ్చెను. అపుడు యముని భార్య యిట్లనెను. "ఈతఁడు మన యింటిలో నీరైనను త్రాగక యట్లే యున్నాఁడు. అతిథియైన బ్రాహ్మణుఁడు గృహమునకు అగ్నివలె ప్రవేశించును. వానికి గోపము రాకూడదు. ఓ వైవస్వతా! అతనిని శాంతపఱచుము. ఎవని యింటిలో బ్రాహ్మణుఁడు భుజింపక యుండునో వాని స్వర్గాదిఫలములును రాజ్యాదులును యజ్ఞఫలమును తవ్వించిన వాపికూప తటాకాదులు ఫలములను పుత్రులును పశువులును అన్నియును నశించును. కనుక వానిని ముందు శాంత పఱచుము" అనెను. అప్పుడు యముఁడు నచికేతుని జూచి నీవు అతిథివైన బ్రాహ్మణుఁడవు. నీవు మా యింట భుజింపకుండ మూఁడు రాత్రులున్నావు. నీకు నమస్కారము. నాకు శుభము గలుగుఁ గాక. నీవు మూఁడు రాత్రులు భుజింపకున్నావు గాన నాకు ఆ పాపము తగులకుండటకై నీకు మూడు వరములిచ్చెదను అనెను. సరేయని నచికేతుడు "తనపై తండ్రి కోపము లేకుండ శాంతుడై యుండి నీచే విడువఁబడి నట్లు నమ్మునట్లుగా ఒక వరము గోరుచున్నాను. స్వర్గములో ఏ భయము కలుగదు. ఆకలి దప్పికలు ముసలితనము ఉండవు. అక్కడివారు అమృతులవుదురు. అట్టి స్వర్గమిచ్చు అగ్నిని గూర్చి చెప్పుము. ఇది రెండవ వరము" అనెను. అపుడు యముఁడు స్వర్గమును గూర్చి నగ్నిని గూర్చి చెప్పెను. అతడు చెప్పినది సరిగా విని ఎట్లు అగ్నిని హోమము చేయవలెనో తిరుగ శ్రద్ధతోఁ జెప్పఁగా విని యముడు సంతోషించి నీకింకొక వరమునిచ్చెదను, పుచ్చుకొనుము. ఈ వరము చేత అగ్ని నీ పేరుతోనే ప్రసిద్ధి పొందఁగలదు. ఈ నచికేతాగ్నిని మూఁడుసార్లు హోమము చేసినను జన్మ మృత్యువులను దాటుదురు. శోకములేకుండ స్వర్గమున నానందించును

అని చెప్పి మూడవ వరము కోరుకొమ్మనెను. అపుడు నచికేతుఁడిట్లనెను. మనుష్యుఁడు చనిపోఁగా ఆత్మ యన్నదని కొందఱు లేదని కొందఱు అందురు. ఈ సందేహమును నీవు తీర్చుటయే మూఁడవ వరము అనెను.

అప్పుడు నచికేతునితో యముడిట్లనియెను.

శుభము విద్యయని ప్రియమును అవిద్య అని అనవచ్చును. ఆ విద్యలో కూడ మేము ధీరులము పండితులమని తలంచు గ్రుడ్డివారి చేత తీసికొని వెళ్లఁబడు గ్రుడ్డివారివలె గోతిలో పడిపోదురు. పదవీ ధనాది వ్యామోహములు గల మూర్ఖులకు ఈ పరబ్రహ్మము లభింపదు. ఈ లోకమె (జన్మ) కాని యింకొక లోకము లేదనుకొనువాడు మాటిమాటికి నాశమయిపోవును. దీనిని విందురు గాని తెలిసికోలేరు. దీనిని చెప్పువాడు పొందువాడు నేర్పరి. యిది తర్కమునకందదు.

అది బాహ్యమైన యింద్రియములచేఁ జూడరానిది హృదయమనెడి గుహలో నున్నది. దానిని ఆధ్యాత్మ యోగముతోఁ దెలిసికొన్న ధీరునికి హర్ష శోకములుండవు. దానిని అన్ని వేదములు చెప్పును. తపస్సులు బ్రహ్మచర్యము అందుకే మునులు చేయుదురు. దానిని సంగ్రహముగఁ దెలిసికొనవలెనంటే అది ఓంకారము. ఇదే అన్నిటికి ఆధారము. ఈ యోంకారముచేఁ తెలియఁదగిన ఆత్మ పుట్టదు చావదు, దేని వల్లను ఇది మార్పు చెందదు. ఇది స్వయముగనే ప్రకాశించుచుండును. శాశ్వతమైనది. శరీరము పోయినను ఇది యుండును. ఎవడైనను నేను చంపుదును అనినను నేనే చచ్చిపోదును అనుకొన్నను వారు తెలియనివారే, శరీరము పోవును గాని ఆత్మ పోదు. శక్తి ఎప్పుడును పోవునది కాదు. విద్యుచ్ఛక్తి పోదు. దానిని పైకి చూపు బల్బులు పోవును. అది అంతట వ్యాపించునది గాన భావనకే గాని కండ్లకు గనిపించదు. అది అణువు కంటే అణువు మహత్తు కంటె మహత్తు. ఇది ప్రవచనముచేత గాని మేధచేఁగాని ఎక్కువ చదువుట చేతఁగాని పొందఁబడదు. ఈ ఆత్మను దెలిసికొనవలయునని కోరువానికి అదే తన ఆత్మీయ రూపమును ప్రకటపఱచును. దుశ్చరిత్రల నుండి మోహము నుండి విరమించనివానికి శాంతి దొరకదు. జ్ఞానముచేత దానిని పొందవచ్చును.

లోకమున హృదయ గుహను ప్రవేశించిన జీవాత్మ పరమాత్మ అనునవి రెండు పక్షులు గలవు. అవి సుకృతమును అనుభవించు చుండును. జీవాత్మ

నీడవంటిది పరమాత్మ సాక్షి. ఆత్మ రథ యజమానుఁడు. ఈ శరీరము రథమువంటిది. బుద్ధి సారథి మనస్సు కళ్ళెము. ఇంద్రియాలు గుఱ్ఱములు విషయములును భోగములు మార్గములు ఇంద్రియ మనస్సులతోఁ గూడినది. భోక్త యజమాని. యజమాని తన సేవకులవంటి యింద్రియాల మాట వినకూడదు అట్లు విన్నచో అవి యజమానిని వ్యామోహాదులలో కష్టాదులలో పడవేయును. విజ్ఞానమును లేనివాడు చంచల మనస్సుతో ఉన్నచో వానికి యింద్రియములనెడి చెడ్డ గుఱ్ఱములు లొంగవు. విజ్ఞానము గలవాడై స్థిరమైన మనస్సుతో ఉన్నచో మంచి గుఱ్ఱములు వలె ఇంద్రియములు లొంగును. యింద్రియములకంటె మనస్సు గొప్పది. యింద్రియములు తాము తెలిసికొన్నవి మనస్సు అను సామాను గదిలోనికి తీసికొని వచ్చి పడవేయును. మనస్సు కంటె గొప్పదైన బుద్ధి వానిలోని మంచి చెడు వస్తువులను భావములను ఏరుకొని నడుపును. ఆ బుద్ధికూడ సామాను గదిలోని వానిని చెడ్డ భావములను ఏరుకొన్నచో అనుభవములను పొందును. అందు కనియే మంచి బుద్ధిలేనివాఁడు తప్పులు చేసి కష్టాలపాలగును. మంచి బుద్ధి యున్నచో మంచివి ఏరుకొని శుభమును పొందును. ఆ బుద్ధి మంచిదిగా నున్నచో దానిని చిత్తమందురు. అది చైతన్యము గలది దానికంటె జీవతత్త్వము గొప్పది. అది అవ్యక్తము దానికంటె ఆత్మ గొప్పది. దానికంటె ఇంత గొప్పదేదియు లేదు. అందుచేత దానిని దెలిసికొనుటకు మీరు లెండు. పెద్దల దగ్గరకు వెళ్ళి తెలిసికొనుడు. అది కత్తియంచు వలె పదునైనది. అది తెలిసికొని పొందినచో వానికి జరా రోగమృత్యువులుండవు. స్వయంభువు ఇంద్రియములను పై పై విషయములను గ్రహించువానిని మాత్రముగానే సృజించెను కాన అవి పై పైని మాత్రము చూచును ఒకానొక ధీరుడు తన యింద్రియములను భోగములనుండి మరలించి అంతర్ముఖము చేసికొని యమృతమును పొందును. అది జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తావస్థలను తెలిసికొని వానికి దూరమైన తురీయావస్థ యందుండును. అరణులయందు అగ్ని గూఢముగా నున్నట్లును జీవుఁడు గర్భములో నున్నట్లును అది ప్రాణుల హృదయములలో గూఢముగా నున్నది.

ఆ యాత్మ యొకటె. నురుగు కెరటములు వేఱైనను సముద్రము ఒకటే అగునట్లు జీవులు వేఱైనను ఆత్మ యొక్కటే. అవి వేఱు అని భిన్నముగా తలచువాఁడు మృత్యువును పొందును. హృదయ ప్రదేశమును బట్టి ఆత్మ అందు పరమాత్మవలెనుండును. శరీర మనుపురమున శయనించువాఁడు పురుషుఁడు. రెండు కనులు రెండు చెవులు ఒక నోరు రెండు ముక్కులు శిరో రంధ్రము. నాభి మల మూత్ర ద్వారములు మొత్తము ఈ పదునొకటి శరీరమనెడి పట్టణమునకు ద్వారములు. అగ్ని వాయువులు ఒకటేయైనను ఎట్లు అన్నిటిని ప్రవేశించి అనేక రూపములు పొందునో అట్లు ఆత్మ, పురుగులు, పక్షులు, పశువులు, మనుషులగును. ఈ దేవులు శరీరముల బట్టి ఆయా రూపములలో నుందురు. శరీరములు బల్బులు వంటివి. ఆత్మ విద్యుత్తు వంటిది. బల్బులు బ్రద్ధలైనను విద్యుత్తు ఉండును. శరీరములు పోయినను ఆత్మ పోదు. అది అనిత్యములలో నిత్యము. అనేకములలో ఒకటి. అచేతనములలో చేతనము. దాని ప్రకాశము ముందు సూర్యుని ప్రకాశము చిన్నది. దానిముందు ఈ చంద్ర నక్షత్రకాంతులు ఏపాటివి. దాని ప్రకాశము వలననే అన్నియు ప్రకాశించుచున్నవి.

ఈ ప్రపంచమనెడి మఱ్ఱిచెట్టునకు విష్ణువనఁగా వ్యాపకమైన యాత్మ పదము పైనున్నది అది మూలము. ఊర్ధ్వమనగా ఉత్తమముగానున్న మూలము విష్ణుపదమున స్వర్గనరకాదులు దాని కిందనున్న కొమ్మలు. అదియున్నచో అన్ని ఉండును. అది లేనిచో ఏవియు ఉండవు. అది లేకపోవుట అన్నది లేనే లేదు. దాని శాసనముచేతనే అగ్ని సూర్యుడు వర్షాధి దేవుడింద్రుఁడు. వాయువు మృత్యువు పని చేయుచుందురు. ఈ జన్మలోనే మనుష్య జన్మ పొందిన నీవు దానిని తెలిసికొనక పోయితివా మరల మరల పుట్టి కష్టములు పొందుదువు. ఆ యాత్మ మన హృదయములో అద్ధములోని వస్తువువలె స్వచ్ఛముగాఁ గనిపించును. కలలోవలె పితృలోకమున, నీళ్ళలోపలే గంధర్వ లోకమున నీడ ఎండలవలె బ్రహ్మలోకమున గనిపించును. జ్ఞానేంద్రియములైదు మనస్సు బుద్ధి ఇవి

నిచ్ఛలముగా నున్నపుడు ధ్యానములో అ పరమస్థితి తోcచును. అదే గొప్ప స్థితి. అది పై పై యింద్రియములకు గనిపింపదు గాన లేదనుకొందురు. యోగులు దానిని తెలిసికొన్నారు కనుక మన ఇంద్రియములకుc బైకిc కనిపింపనంత మాత్రమున అది లేదనరాదు. అది యున్నదని తలcచి సాధన చేసినచో తత్త్వ భావముచే పొందదగియున్నది. ఉన్నదని సాధన చేసినచో దాని తత్త్వము దాని అస్తిత్వము అనుభవ గోచరమగును. కనులకు రూపమే కనుపించును. చెవులకు శబ్దము ఇట్లు ఆయా యింద్రియములకు ఆయా విషయములే కనిపించును. అవి రూపాదులచే సంకుచితములు గాన అవి కనిపించును. రూపాదులు లేనిది సర్వవ్యాపకమైనది. సంకుచితమైన యింద్రియాలకు అది ఎట్లు గనిపించును. సర్వ వ్యాపకమైన ఆత్మ భావనచే గ్రహించినచో తప్పక దాని తత్త్వము మనకు బోధపడును. మనలను పట్టుకొని యున్న కామపాశములు తెగినc గాని మనము అమృతులము గాము. మనలో హృదయము నుండి బయలుదేరిన నాడులు నూట ఒకటి యున్నవి. అవి ఇంద్రియముల వైపు వెళ్ళినవి యింద్రియములను విషయములను మాత్రము గ్రహించును. శిరస్సులోనికి వెళ్ళినది యాలోచనా గమ్యమైన యాత్మతత్త్వమును గ్రహింపcజేయును. అందులో ఒకటి సుషమ్న అను నాడి అన్నిటినీ చీల్చుకొని శిరస్సున బ్రవేశించును. అందుచే ధ్యాన ప్రాణాయామాది సాధనముల ద్వారా దానిని మేల్కొకలుప వలయును. అది మనలను అమృతత్వము వైపునకుc దీసికొని వెళ్ళును. మిగిలిన నాడులు చావు వైపునకు దీసికొనిపోవును. మనలోని ఆత్మ పురుషుని దర్భముడి నుండి పోచనువలె ధైర్యముగా సూక్ష్మ బుద్ధితో తీసినచో అది గ్రాహ్యమగును. అదే అమృతము.

ఈ విధముగా యముcడు నచికేతునికి తత్త్వమును సమస్త యోగవిధిని చెప్పెను. అపుడు ఆ నచికేతుడు రజో గుణము లేనివాcడై బ్రహ్మమును పొందెను. అట్లే ఇతరులును దీనిని సరిగాc దెలిసికొని గ్రహించి జీవితానుభవములోనికిc దెలిసికొని ఆచరించినచో వారును బ్రహ్మమును పొందుదురు.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

4. ప్రశ్నోపనిషత్తు

ఇది యథర్వ వేదములోనిది. ఇందు సుకేతుఁడు, సత్య కాముడు, గార్గ్యుఁడు, పౌలస్త్యుఁడు వైదర్భి కబంధి అనువారు పిప్పలాద మహర్షిని సమీపించి యడిగిన ప్రశ్నలును వానికి పిప్పిలాదుఁడు చెప్పిన జవాబులును గలవు. ఈ ప్రశ్నలను బట్టి దీనికి ప్రశ్నోపనిషత్తు అను పేరు గలిగినది. ఇందు ఆఱు ప్రశ్నలు గలవు.

సుకేశుఁడు మొదలగువారు బ్రహ్మమందు నిష్ఠ గలవారై బ్రహ్మమును అన్వేషింపదలఁచి పిప్పలాద మహర్షి దగ్గఱకు భక్తితో దర్భలు చేతధరించి వచ్చిరి. అప్పుడు వారితో మీరింకను తపస్సు చేసి బ్రహ్మ చర్యముతో ఒక సంవత్సరము ఉండి మీ యిష్టము వచ్చినట్లు ప్రశ్నలు అడుగుడు నాకు దెలిసినచో చెప్పెదననెను.

అందులో కబంధి ఒక యేడాది తరువాత వచ్చి యడిగెను. ఓ భగవంతుడా ఈ ప్రాణులన్నియు దేని నుండి పుట్టుచున్నవి అని.

అపుడు పిప్పలాదుఁడనెను.

ప్రాణులను సృజింపఁదలచి సంకల్పముచే అన్నము ప్రాణము అను వాటిని సృజించెను. సూర్యుఁడె ప్రాణము. చంద్రుడె అన్నము, రూపము లేనిది అమూర్తము ప్రాణము దానిచేఁదినఁబడునది మూర్తిగలది. అన్నము అది మూర్తము అనఁబడినది.

సూర్యుఁడు ఉదయించి అన్ని వైపుల కిరణములను ప్రసరింపఁజేసెను. ఆ ప్రాణము వైశ్వానరుఁడు సూర్యుడు అగ్నియునై యుండెను. సంవత్సరమె ప్రజాపతి దానికి ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనములు అని రెండు ఆయనములు. ఎవరు యాగము తపస్సు సత్యము వేదపాఠము అతిథిపూజ వైశ్వదేవము అను ఇష్టములను, నూయి చెఱువు గుడి అన్న దానము తోట అను పూర్తములను జేయుదురో వారు చనిపోయి చంద్రలోకమును పొందుదురు. వారు తిరిగి పుట్టదురు. కాన సంతానము కోరు ఋషులు గృహస్థులై ఈ

దక్షిణాయనము ద్వారా చంద్రుని పొందుదురు. దీనిని పితృయాణమందురు. కొందరు తపస్సు చేసి బ్రహ్మచర్యముచే శ్రద్ధచే జ్ఞానముచే ఆత్మను గనుగొని యుత్తరాయణము ద్వారా సూర్యలోకము పొందుదురు. దానిని దేవయానమందురు. దానిని పొందిన వారు తిరిగి పుట్టక శాశ్వతానందము పొందుదురు. మాసము కూడ ప్రజాపతియో. కృష్ణపక్షమె అన్నము. శుక్ల పక్షమె ప్రాణము. కాన ఋషులు శుక్లపక్షమందె యాజ్ఞాదులు నిరంతరము శ్రద్ధతోడ చేయుదురు. రాత్రింబగళ్ళు కూడ ప్రజాపతి రూపములె. రాత్రి అన్నము పగలు ప్రాణము పగలు స్త్రీని గలిసినవారు ప్రాణము నశింపఁ జేసి కొందరు. రాత్రియందు గలిసినవారిది బ్రహ్మచర్యమె. అన్నమును ప్రజాపతిరూపమె ఆ యన్నము నుండి వీర్యము అందునుండి ప్రజలు పుట్టుదురు. అట్టి ప్రజాపతి వ్రతము చేయువారు ఉత్తములను గందురు. ఎవరియందు తపస్సు బ్రహ్మచర్యము సత్యము ఉన్నదో వారు బ్రహ్మలోకము పొందుదురు. ఎవరియందు కపటము అసత్యము మాయ లేదో వారు దేవయానమనెడి బ్రహ్మలోకము పొందుదురు.

2. పిదప వైదర్భి వచ్చి యిట్లడిగెను :-

ఓ భగవానుఁడా ! ఎంతమంది దేవులు (ఇంద్రియములు) దేహమును ధరించుచున్నారు. ఎంతమంది దీనిని ప్రకాశింపఁ జేయుదురు. వీరిలో ఎవరు శ్రేష్ఠులు. ఇంద్రియములు ప్రకాశించునవి గాన దేవులు అనఁ బడెను. అపుడు పిప్పలాదుడనెను. ఆకాశము అగ్ని నీరు నేల వాక్కు మనస్సు అను దేవులు తమ శక్తిని చూచికొని మేమే ఈ శరీరమును ధరించుచున్నాము. మేము గొప్పవారము అని ఎవరికివారే అనుకొనిరి. అపుడు ప్రాణము అనెను. మీరు మోహము పొందకుఁడు ప్రాణాపాన వ్యాన సమానోదానములను పేరులతో ఆయా చోట్ల శరీరమును ధరించుచున్నాను. అనఁగా అవి యేవియు ఈ మాటలను లెక్కపెట్టలేదు. అపుడు అభిమానపడి ప్రాణము లేచిపోవుటకు ప్రయత్నింపఁగా అన్నియు

పనిచేయక అవి పోయినట్లయినవి. అది నిలవగా అన్నియు నిలిచినవి. రాణి ఈగ ఉండగా ఈగలన్నియు నిలచినట్లు నిలచినవి. అపుడు ఆ యంద్రియములన్నియు ప్రాణములను స్తోత్రము చేసినవి. నీవు అగ్నివి సూర్యుఁడవు. వాయువవు చంద్రుఁడవు సత్తు అసత్తు నీవే చెట్టును ఆకులు ఆశ్రయించినట్లు ఋక్కులును యజుస్సులు సామములు యజ్ఞము బ్రహ్మచర్యము అన్నియు ప్రాణమందె నిలచియున్నవి. నీవు ప్రజాపతివి. ఇంద్రుఁడవు. నీవు మేఘుడవై వర్షించినచో ఈ ప్రజలు బ్రతుకుదురు. సంస్కారము లేకపోయినను నీవు శుద్ధుఁడవె. నీవే మా యందఱి యందున్నావు. తల్లివలె మమ్ము రక్షింపుమనెను. అందుచేత ప్రాణమె యింద్రియ రూపమై శరీరమును ధరించుచున్నది. అదె అన్నిటిలో శ్రేష్ఠము" అనెను.

పిదప కౌసల్యుడు వచ్చి యిట్లడిగెను.

భగవానుఁడా! "దేనినుండి యీ ప్రాణము పుట్టుచున్నది. పుట్టి ఎట్లు ఈ శరీరమును ప్రవేశించుచున్నది. తన్ను ఎట్లు విభజించికొన్నది. ఎట్లు ఈ శరీరమును విడచిపెట్టుచున్నది. ఎట్లు పై భూతములను లోని ఆత్మను ధరించుచున్నది" అని.

పిప్పలాదుఁడనెను. "నీవు విషమ ప్రశ్నలను అడుగు చున్నావు. నీవు బ్రహ్మిష్ఠుడవని నీకు చెప్పుచున్నాను. విను". ఆత్మ నుండి ప్రాణము పురుషుని నుండి నీడవలె బయలుదేరి శరీరమునఁ బ్రవేశించుచున్నది. రాజు ఆయా గ్రామములందు ఆయా యుద్యోగస్థులను నియమించినట్లు ప్రాణము మలమూత్ర ద్వారములందు ఆపానమును కండ్లు చెవులు నోరు ముక్కులందు స్వయముగా ప్రాణమును పేరుతో శరీరాగ్ని యందు హోమము చేయఁబడిన అన్నము సమానముగా నడుపును? కండ్లు మొదలైనవి ఏడు జ్వాలలు. హృదయమందు నూటయొక్క నాడులున్నవి. ఒక్కొక్క నాడియందు 72 నాడులు చొప్పున మొత్తము 72000 నాడులు గలవు. వాని యందు వ్యాసమును వాయువు చరించును. అందులో సుషమ్న నాడిద్వారా పైకి

పోవును. బాహ్యతేజస్సే యుదానవాయువు. జీవకర్మలు ముగిసిన పిదప మనస్సులో లీనమైన యింద్రి యములలోఁ గూడ తన సంకల్పముచే మరియొక శరీరమును పొందించును. ఇట్లు సరిగా తెలిసికొని ప్రాణము పుట్టుకను రాకను సంకల్పమును బట్టి శరీరములో ఉండుటను ప్రభువుగా నుండుటను తెలిసికొన్న వాడు అమృతుడగును.

4. పిదప గార్గ్యుఁడు పిప్పలాదుని అడిగెను.

భగవానుఁడా ! ఈ పురుషునిలో ఏవి నిద్రించుచున్నవి. ఏవి మేల్కొనుచున్నవి. ఏ దేవుఁడు కలలు కనును. వీనికెట్టి సుఖము కలుగును దేనియందు ఇంద్రియములు లీనమగుచున్నవి అని యడిగెను. అప్పుడు పిప్పలాదుఁడనెను.

గార్గ్యుఁడా! అస్తమించు సూర్యునిలో ఎట్లు కిరణములు లయించు చున్నవో అట్లే యింద్రియములు మనస్సున లయించుచున్నవి. అందుచే వాఁడు వినఁడు చూడడు పలుకఁడు. అప్పుడు నిద్రించుచున్నాఁడందురు. చెవులు మొదలైనవి నిద్రింపగా ఈ ప్రాణాది పంచాగ్నులు శరీరమను పట్టణములో మేల్కొని యుండును. ఆపానము గార్హసత్యాగ్ని వంటిది. వ్యానము దక్షిణాగ్నిప్రాణము అవహనీయము. ప్రాణాహుతులను సమానముగా నడుపుట సమానమనఁబడెను. మనస్సే యాజమానుడు యాగఫలమె ముదానము. అది బ్రహ్మమనెడి స్వర్గమును సాధించును. అప్పుడు మనుష్యుడు స్వప్నములో అనేక శక్తులను పొందును. అనుభవించిన వన్నియు గ్రహించును.

చూడని వానిని వినని వానిని గూడ చూచును, వినును. అప్పుడు శరీరములో ప్రవేశించి శబ్దస్పర్శాది విషయములను పొందును. ఆనందమును పొందును. ఇతఁడె ద్రష్ట స్రష్ట శ్రోత భోక్త కర్త. అతడు అక్షర పరమాత్మయందు ఉండును అనెను.

పిదప సత్యకాముఁడు వచ్చి పిప్పలాదుని నడిగెను.

భగవానుఁడా ! ఎవఁడు చనిపోవు వఱకు ఓంకారమును ధ్యానించునో వాఁడే లోకమును పొందును అని. అప్పుడు పిప్పలాదుఁడనెను.

ఓంకారమును ధ్యానించువాఁడు అపర బ్రహ్మమగు ప్రాణమును పరబ్రహ్మమగు పరమాత్మను ఈ రెంటిలో దేనినైనను పొందును. అ ఉ మ్ అను విభాగమును గాక ఓం అని ఏకముగా ధ్యానించువాఁడు జగతిలో పుట్టును. ఋక్కులు మనుష్య లోకము పొందించును. అక్కడ బ్రహ్మ చర్యముతో శ్రద్ధతో గొప్ప మహిమను పొందును. అ ఉ మ్ అని రెండు మాత్రలుగా ఓంను ధ్యానించువాఁడు చనిపోయిన పిదప అంతమును యజుస్సులచే చంద్రలోకమును పొంది అక్కడ సుఖము అనుభవించి తిరిగి భూలోకమందు పుట్టును. ఎవఁడు అ ఉ మ్ మూడు మాత్రలను బ్రహ్మ దృష్టి లేకుండఁ బలికినచో అవి మృత్యువును గూర్చును. అట్లుగాక ధ్యానములో జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థలందు విషయముగాఁ బ్రయోగించినచో విద్వాంసుఁడు చలనము పొందదు. ఋక్కులచేత ఈ లోకమును యజుస్సుల చేత అంతరిక్షమును సామల చేత బ్రహ్మమును బొందును. ఆ మూడు లోకాలవలన ఈ యోంకారము చేతనే జరామరణ రహితమైన నిరతిశయ బ్రహ్మమును బొందును.

పిదప సుకేశుఁడు వచ్చి పిప్పలాదుని అడిగెను. భగవానుఁడా! కోసలరాజ పుత్రుఁడు హిరణ్యనాభుఁడు నాదగ్గఱకు వచ్చి భరద్వాజ ! నీవు షోడశకళలు గల పురుషుని నెఱఁగుదువు చెప్పమనెను. అప్పుడు నేను ఆ రాజకుమారునితో నిట్లంటిని. దీనినే నెఱుగను తెలిసినచో ఎందుకు చెప్పను. అసత్యమాడు వాఁడు సమూలముగా నశించును. అనఁగా అతడు వెళ్లి పోయెను. ఆ ప్రశ్నను నిన్నడుగుచున్నాను. ఈ పురుషుఁడెక్కడనున్నాఁడో చెప్పుము. అనగా పిప్పలాదుఁడనెను. ఓ సౌమ్యుఁడా! ఏ హృదయములో ప్రాణమునుండి శ్రద్ధను ఆ శ్రద్ధ నుండి ఆకసము గాలి జ్యోతి నీరు భూమి అయిదు ఇంద్రియములు మనస్సు అన్నము తపస్సు మంత్రకర్మలు

లోకములు అందు నామములు గలిగినవో ఆ హృదయమందే పురుషుఁడు పరమాత్మను తెలిసికొనఁదగి యున్నాఁడు. నదులు సముద్రమును పొంది తను నామ రూపములు పోగొట్టుకొని సముద్రమని చెప్పఁబడునట్లు పై పదునాఱు కళలును పురుషునిలో నైక్యమై పురుషుఁడనియె చెప్పబడును. అప్పుడు వానిని మృత్యువేమియు జేయలేదు. అమృతుఁడగునని చెప్పగా వినెను. ఇట్లు ఆ శిష్యుల ప్రశ్నలకు పిప్పలాదుఁడు జవాబులు చెప్పగా నీవు మమ్ము అజ్ఞానము నుండి అవతలి యొడ్డునకుఁ జేర్చితివి. నీకు ఋషులకు నమస్కారము అని వారు నమస్కరించి వెళ్ళిపోయిరి.

ఇది ప్రశ్నోపనిషత్తు

5. ముండకోపనిషత్తు

ఇది అథర్వ వేదములోనిది. ఇది మనుష్యుల వాసనలను బంధములను ముండనము (=ఖండనము) చేయునది కనుక ముండకోపనిషత్తు అని పేరు గలిగెను.

ఇందు మొదటి ముండకమున రెండు ఖండములు రెండవ ముండకమున రెండు ఖండములు మూఁడవ ముండకమున రెండు ఖండములు గలవు.

మేము చెవులచేత భద్రములు విందుము గాక, ఇంద్రుడు సూర్యుఁడు గరుత్మంతుఁడు బృహస్పతియు మాకు శుభములిచ్చు గాక.

దేవతలలో బ్రహ్మ మొదటివాఁడు. అతఁడు సర్వములకు ఆధారమైన బ్రహ్మ విద్యను అధ్వర్యునికి అతఁడు అంగిరసునికి సత్యవహునికిని జెప్పెను. ఆ సత్యవహుని దగ్గరకు శౌనకుఁడు వచ్చి "ఏది తెలిసికొన్నచో అంతయుఁ దెలియునో అది చెప్పమని అడిగెను. అపుడు అతఁడు శౌనకునికి ఇట్లు చెప్పెను".

పర, అపర అని రెండు విద్యలని బ్రహ్మవేత్తలు చెప్పుదురు. అపర విద్య అనగా ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, శిక్ష, కల్పము, వ్యాకరణము, నిరుక్తము, చందస్సు, జ్యోతిషము అనునవి.

దేనిచే క్షరము (నాశము) కాని బ్రహ్మము తెలియునో అది పరవిద్య యనఁబడును. అది యిట్టిదని చూడరానిది గ్రహింపరానిది. దానికి కులము జాతులుగాని ఇంద్రియాలు గాని లేక జగత్తున వ్యాపించి సూక్ష్మమై అన్ని ప్రాణులకు ఆధారమై యుండును. దానిని ధీరులు చూతురు ఎట్లు సాలె పురుగు నూలు విడచునో, నూలును తనలో లయింపఁ జేసి కొనునో, ఎట్లు భూమియందు ఔషధులు బయలుదేరి అందే లయమొందునో ఎట్లు జీవించిన పురుషుని నుండి కేశ రోమములు బయలుదేరునో అట్లే యా యక్షర పురుషుని నుండి ఈ ప్రపంచమంతము పుట్టుచున్నది.

తపస్సుచే బ్రహ్మము పొందఁబడును. ఆ బ్రహ్మము నుండి అన్నము అన్నము నుండి ప్రాణము బయలుదేరును. దానినుండి మనస్సు దాని నుండి సత్యము దానినుండి లోకములు, వాని నుండి కర్మలు, వాని నుండి యమృతము బయలుదేఱుచున్నవి. ఆ బ్రహ్మము నుండియె నామ రూపములను పుట్టుచున్నవి.

వైదిక మంత్రములందుఁ గవులు దర్శించినవి అన్ని యుగములలో వ్యాపించి యున్నవి. ఇదే సుకృతమునకు మార్గము. మండెడి యగ్నియందు ఆహుతులను వ్రేల్చవలయును. ఎవని యింట అగ్ని హోత్రము దర్శ (అమావాస్య) పౌర్ణమాస కర్మలు చాతుర్మాశ్యులు అగ్రయణము అతిథులు లేకయుండునో హోమములు వైశ్వదేవము లుండవో ఆ యగ్ని హోత్రము వాని యేడు లోకములను నశింపజేయును. కాళి కరాళి మనోజప సులోహిత ధూమ్రవర్ణ స్ఫులింగిని విశ్వరుచి అనునవి యగ్ని జ్వాలలు. ఈ జ్వాలల ద్వారా హోమము చేయు యజమానుడు సూర్యకిరణముల ద్వారా దేవాధిపతి యందు చోటికిఁబోవును. ఇదిగో మీ కర్మవల్ల వచ్చిన పుణ్యమైన బ్రహ్మలోకము అని సూర్యరశ్ములు ఆహ్వానించును. పదారుగురు ఋక్కులు యజమానుఁడు భార్య అను ఈ పదునెనిమిది యజ్ఞరూపమైన నావలు. ఈ మార్గము తక్కువది. ఇదే శ్రేష్ఠమనుకొనువారు చావుపుట్టుకులు పొందుదురు. అజ్ఞానములో నుండువారు మేమే పండితుల మనుకొందురు. వారు గుడ్డివారు వలె జనన మరణముల చక్రములోఁ బడుదురు. అష్టా

పూర్తములను (యాదాదులు వాపీకూపాదులను) శ్రేష్ఠముగా తలచువారు స్వర్గములో సుఖాలు అనుభవించి తిరుగ ఆ పుణ్యమైపోయిన తరువాత ఈ మనుష్య లోకమును గాని పశుపక్షి కీటాది నరకములను గాని పొందుదురు.

తపస్సు శ్రద్ధ గలిగి అరణ్యములలో శాంతులై భిక్షాటన చర్యము చేయుచున్నవారు సూర్యుని ద్వారా ఆబ్రహ్మమున్న చోటికి బోవుదురు. వీని నన్నిటిని సరిగా తెలిసికొనుటకు దర్భ పవిత్ర ప్రాణియై గురువు దరికిఁ బోయి తెలిసికొనవలెను.

నిప్పు నుండి అనేక వేల నిప్పు కణములు బయలుదేఱునట్లు అక్షరు పురుషుని నుండి వివిధ జీవులు పుట్టును. వీని నుండి అగ్ని చంద్ర సూర్యులు వేదాలు కాలాలు లోకాలు బయలుదేరును. దేవతలు మనుష్యులు అందఱు ఆహారములు తపస్సు, శ్రద్ధ సత్యము అన్నియు బయలుదేఱును. వానిలో యింద్రియము లేడును సమిధలు వంటివి. దీని నుండియె సముద్రాలు పర్వతాలు సకలము బయలుదేఱుచున్నవి.

ఉపనిషత్తులు అనుధనుస్సు గ్రహించి అందులోని మంత్రము అనెడి బాణములచే అక్షర బ్రహ్మమును కొట్టి పొందవలెను. ఓంకారము ధనుస్సు, బాణము ఆత్మ, బ్రహ్మము లక్ష్యము. పొరపాటు లేకుండ దానిని గొట్టినచో దానితో నైక్యము పొందును. దానియందె యన్నియుఁ గలవు కనుక ఆత్మనే తెలిసికొనుడు. ఇతర వాక్కులు విడిచిపెట్టుడు. ఇదే అమృత మార్గమునకు తీసికొనిపోవును. చెట్టు యందు ఆకులు ఉన్నట్లు ఈ ఓంకారమందె అన్నియు నున్నవి. అట్టి బ్రహ్మమును చూచినచో హృదయ గ్రంథులు విడిపోవును. వీని కర్మలు క్షీణించును. దాని ప్రకాశము ముందు ఈ సూర్యాదుల ప్రకాశమేపాటిది. దాని జ్వాలవల్లనే ఇవన్నియు ప్రకాశించు చున్నవి. అన్ని యెడల నున్నది బ్రహ్మము.

మంచి ఱెక్కలు గలిగి స్నేహముతో నున్న పక్షుల వంటివి ఈ జీవాత్మ పరమాత్మలు. అవి ప్రపంచమను చెట్టు నాశ్రయించి యున్నవి. అందులో జీవాత్మ పక్షి యిష్ట ఫలమును భుజించు చుండును. రెండవ పరమాత్మ

అను పక్షి ఏదియు భుజింపక సాక్షియై యుండును. సాధకుఁడు బంగారు రంగు గల హిరణ్య బ్రహ్మకుఁ గారణమైన బ్రహ్మమును చూచువాడు నిర్లిప్తుఁడై అద్వైత తత్త్వ మొందును. చివరకు సత్యమే జయించును. అసత్యము జయింపదు అది వాక్కులకందదు. జ్ఞాన ప్రసాదమువల్ల శుద్ధమైన దానిని ధ్యానింప అది తెలియనిది గాదు. ఇది అణువైనది. మనుష్యుఁడెట్టి కోరికలు కోరునో అట్టి లోకమునే పొందును. కనుక నైశ్వర్యము కోరువాడు బ్రహ్మమునే ధ్యానింపవలయును. ఇది కేవలము ప్రవచనము చేతను మేధచేత శాస్త్రములచేతను పొందబడదు. అవి తెలిసికొని బ్రహ్మమును పొందగోరు వానికి ఆ బ్రహ్మమె తన్నుఁ బ్రకాశింపఁజేయును. జీవులు ఆయా కోరికలను గోరుచు దానినిచ్చుటకు బ్రహ్మమును కోరుదురు. కాని బ్రహ్మ కావలయునని ఎవరు కోరరు బ్రహ్మము కావలయునని కోరుదురో వారినెప్పుడు బ్రహ్మము ఆహ్వానించుచుండును.

ప్రవహించుచు నదులు ఎట్లు సముద్రమును గలిసి నామరూపాదులను విడుచునో అట్లే విద్వాంసుఁడు బ్రహ్మమును పొంది నామ రూపాదులను వీడి బ్రహ్మైక్యమును పొందును. బ్రహ్మవేత్త కులములో బ్రహ్మవేత్త కానివాడు పుట్టడు.

దీనిని పూర్వము అంగీరసుఁడు అను ఋషి చెప్పెను. ఋషులకు పరమ ఋషులకు నమస్కారములు.

6. మాండుక్యోపనిషత్తు

ఇది అథర్వ వేదములోనిదే.

ఇది మండూక ఋషిచే దృష్టముగాన మాండూక్యమని పేరు గలిగినది.

మనము మన యింద్రియములచే భద్రమైన విషయములనే విందుము గాక. ఇంద్రాదులును మనకు శుభము గలిగింతురు గాక.

ఓం కారమె సర్వము, అ + ఉ + మ్ లు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుల కర్మలను దెలుపును. అవతి రక్షించును అనియుఁ గూడ మనము వ్యుత్పత్తి చెప్పవచ్చు. సర్వకాలములు సర్వ లోకములును దానికి వ్యాఖ్యానము.

ఇదంతయు బ్రహ్మమె. ఇది జాగ్రదవస్థ స్వప్నావస్థ, సుషుప్తావస్థ తురీయావస్థ అను నాలుగు పాదములు గలది.

జాగ్రదవస్థ గలిగి బాహ్య ప్రజ్ఞ గలిగి ద్యులోకమను శిరస్సు, సూర్యుఁడను కన్ను, వాయువను ప్రాణము, ఆకాశమను మధ్య నీరను మూత్రము, భూమి అను కాళ్ళు, అవహనీయాగ్ని అను ముఖము ఈ యేడు అంగములు – చర్మ కన్ను చెవి నాలుక ముక్కు వాక్కు చేతులు కాళ్ళు మర్మేంద్రియములు ప్రాణాపానాదులు, మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తా హంకారములు అని దీని ముఖములు పందొమ్మిది. స్థూలమగు శబ్దాది వినయముల ననుభవించు నట్టి వైశ్వానరుఁడనునది మొదటి పాదము.

స్వప్నావస్థలో బహిరింద్రి యాపేక్ష లేకయే మానసిక ప్రజ్ఞ గలిగి విషయములను చూచుటచే తైజసుడని ఈ చూచువానిని అందురు. ఇది రెండవ పాదము.

ఇంక నిద్రించి ఏ కోరికను ఏ కలను పొందక యుండు వాఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు, ఇది మూడవ పాదము.

ఏ ప్రజ్ఞ లేక ఇట్టిదని చెప్పరాక ఒకటే ఆత్మ అని మాత్రము చెప్పఁదగినది నాల్గవ పాదము. ఈ యాత్మ ఓం కారముచేఁ దెలుపబడును. అందులో అ + ఉ + మ్ అన్నవి మాత్రలు మరియు పాదములు కూడ జాగ్రదవస్థలో ఆకారము వైశ్వానరుడు ఉకారము స్వప్నావస్థలోనిది తైజసుఁడు సుషుప్తస్థానము మ్ కారము. ఇవి సరిగా తెలిసినవాడు ఓం కారము ద్వారా ఆత్మరూపము నొందును.

నాల్గవదియైన ఓం కారము శుభమైనది. అద్వైతమైనది; దీనిని తెలిసినవాడు ఆత్మతో ఆత్మను పొందును.

ఈ యుపనిషత్తుకు మాండుక్య కారికలు అను పేరుతో శ్రీ గౌడపాదులు వ్రాసిన కారికలు కలవు. దానిలో ఆగమ ప్రకరణము, వైతథ్య ప్రకరణము, అధ్వైత ప్రకరణము, అలాతశాంతి ప్రకరణము అను ప్రకరణములు గలవు.

7. తైత్తిరీయోపనిషత్తు

ఇది కృష్ణ యజుర్వేదము లోనిది. యాజ్ఞవల్క్యుడు వైశంపాయనుని శిష్యుఁడు. పూర్వము మునులు మేర నగరమునకుఁబోయి మునులందఱు ఏడు దినములలో ఇక్కడికి రావలయును. అట్లు రానిచో బ్రహ్మహత్యా పాపము అందుకొనుననిరి. వైశంపాయనుఁడు వెళ్ళలేకపోవుటచే బ్రహ్మహత్యా పాపమంటుకొనెను. "నా పాపము కష్టముగా నున్నది మీరు భరించుఁడు" అని వైశంపాయనుఁడు శిష్యులతో జెప్పెను. అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యుఁడు "ఇదెంత పని వీరందరెందుకు మీ పాపము నేనే భరించి నా విద్యచే సులువుగా దానిని పోగొట్టుదు ననెను. అతని గర్వమునకుఁ గోపమువచ్చి వైశంపాయనుడు నా విద్య లన్నియు నాకిచ్చి వేయుము అనెను. అప్పుడు యాజ్ఞవల్క్యుండు తాను వైశంపాయనుని దగ్గఱఁ జదివిన కృష్ణ యజుర్వేదమును కక్కివైచెను. అపుడు దానిని దేవతలు తిత్తిరి పక్షుల రూపమున వచ్చి భక్షించిరి. దానిని మరల బ్రకాశింపజేసిరి. ఆ తిత్తిరిపక్షుల వలన ప్రకాశింపబడినది. తైత్తిరీయ సంహిత. ఇది దానిలోనిది గాన తైతైరీయోపనిషత్తు అని యితిమాసము.

ఇందు శిక్షావల్లి బ్రహ్మానందవల్లి భృగువల్లి అను మూడు వల్లులు గలవు. బ్రహ్మానందవల్లిలో తొమ్మిది అనువాకములు, భృగువల్లిలో పది అనువాకములు గలవు.

మాకు సూర్యుఁడు శుభమిచ్చుఁ గాక ! వరుణుఁడు ఆర్యముడు, ఇంద్రుడు, బృహస్పతి, విష్ణువు శుభమిత్తురు గాక ! బ్రహ్మమునకు నమస్కారము. ఓ వాయూ ! నీవే ప్రత్యక్ష బ్రహ్మవు. నిన్నే ప్రత్యక్ష బ్రహ్మముగాఁ జెప్పెదను. ఋతమును సత్యమును బలికెను. అది నన్ను వక్తను రక్షించుఁ గాక.

ఆకారాదులు, ఉదాత్తానుదాత్త స్వరితములు అన్నవి స్వరములు. హ్రస్వ దీర్ఘములు మాత్రలు. వర్ణాదులను ఉచ్చరించు ప్రయత్న బలము. సమముగా వర్ణములను పలుకుట సామము కలిపి యుచ్చరించుట సంహిత. ఈ సంహితోపనిషత్తు (కలిసి చెప్పిన యుపనిషత్తును) అధిలోకము

అధిజ్యోతిషము అధి విద్యయు అధి ప్రజము ఆధ్యాత్మికము అను యైదు విధముల దృష్టితోఁ జెప్పబడినది. వీనిని మహా సంహిత లందురు.

భూమి మొదటి రూపము, దినముపై నున్న రూపము ఆకాశము ఆ రెండిటికి సంధి అంతరిక్షము. వానిని కలుపునది వాయువు. ఇట్లు ప్రపంచ రూపము లోకదృష్టితోఁ జెప్పఁబడినది. ఇది అధిలోక మనఁబడును.

అగ్ని మొదటిరూపము సూర్యుఁడుపై రూపము జలము సంధి మెఱపులు వానిని సంధానపఱచునవి. ఇది జ్యోతిస్సుల రూపముగాఁ జెప్పఁ బడెను. కనుక అధిజ్యోతిషమనఁబడెను.

ఆచార్యుఁడు మొదటిరూపము శిష్యుడు. పై రూపము, విద్య సంధి ప్రవచించు ప్రవచనము వారిని కలుపునది. ఇది అధి విద్యయనఁనబడినది.

తల్లి మొదటి రూపం తండ్రిపైరూపము. సంతానము సంధి కనుట సంధానము. ఇది అధి ప్రజమనఁబడినది.

క్రింది దవడ మొదటి రూపం పై దవడ పై రూపము వాక్కు సంధి. నాలుక సంధానము చేయునది. ఇది ఆధ్యాత్మమనఁబడును.

వీనిని మహా సంహితలందురు వీనిని సరిగా తెలియుఁవాడు పుత్ర పశువులతోను అన్నములోను బ్రహ్మపర్చస్సుతోను స్వర్ణముతోను తులతూగుచుండును.

వేదములలో శ్రేష్ఠమై వేదములను అమృత రూపము నుండి పుట్టిన యోంకారము ప్రజ్ఞతో నన్ను స్పృశించును గాక, నా శరీరం సర్వ కార్యములను చేయు శక్తి గలిగినది అగును గాక ! నా నాలుక మధువు గల వానిలో శ్రేష్ఠమైనదగును. చెవులతో ఎక్కువగా విందును గాక. మేధకప్పిన బ్రహ్మకోశమవు నీవు నేను విన్న జ్ఞానమును రక్షింపుము.

నాకు అన్న పానములను గోవులను వస్త్రములు మొదలైన సంపదను ఇచ్చెదవు గాక! నీకు హవ్యము అర్పింతుము గాక !

మా యింటికి బ్రహ్మచారులు నియమ నిగ్రహములు గలవారై యెక్కువగా వచ్చెదరు గాక. ఓ భగవంతుఁడా నిన్ను జేరుదును గాక!

నీళ్ళు పల్లమును జేరునట్లు నన్ను బ్రహ్మచారులు చేరుదురు గాక ఓ ధాతా! నీవు మా ప్రక్క యింటివాడవు. భూః భువఁ సువఁ అనునవి మూఁడును వ్యాహృతులు అనగా విశేషముగా సర్వ లోకములను ఆహ్వానించునవి. మహః అను నాల్గవ వ్యాహృతిని మహాచమస్య ఋషి దర్శించెను. అదే బ్రహ్మము అదే ఆత్మ, దానికి సూర్య చంద్రాదులు లోకములు అంగములు. భూః అనఁగా ఈ లోకము భువః అంతరిక్షము. సువః అనఁగా స్వర్గ లోకము. మహః అనగా ఆదిత్యుఁడు. ఆదిత్యునిచే సర్వ లోకములు వర్ధిల్లుచున్నవి.

భూః = అగ్ని, భువః = వాయువు, సువః = ఆదిత్యుడు, మహః = చంద్రఁడును అగును. చంద్రునిచే అన్ని హవిస్సులు గొప్పవగుచున్నవి.

భూః = ఋక్కులు, భువః = సామములు, సువఁ = యజస్సులు మహః = బ్రహ్మయును ఓంకారము అగును. దీనిచే అన్ని వేదములు వర్ధిల్లుచున్నవి.

భూః=ప్రాణము, భువః = అపానము, సువః = వ్యానము, మహః= అన్నమును అగును. అన్నముచే అన్ని వర్ధిల్లుచున్నవి. వీనిని దెలియువాఁడు బ్రహ్మమును దెలియును. వీనిని సర్వదేవతలు పూజింతురు.

ఈ హృదయాకాశ మందు మనోమయ పురుషుఁడు ఉన్నాడు. అతఁడు అమృతుడు హిరణ్మయుఁడు. తాలువుల మధ్య ఒక మాంసపు ముద్ద గలదు. అక్కడ సుషమ్న నాడి గలదు. అదే దేవుని మార్గము. పాపిడిపై నున్న చోట నిది తల పుఱ్ఱెను జీల్చుకొని వెడలును. ఆనాడి ద్వారా బ్రహ్మను జూచినవాఁడు. భూః అని అగ్నియందు, భువఁ అని వాయువు నందు, సువః అని ఆదిత్యుని యందు, మహః అని బ్రహ్మయందు ఉండి స్వారాజ్యమును మనస్సునకు ప్రభువైన బ్రహ్మమును పొందును. వాడు సర్వేంద్రియపతియై విజ్ఞానపతియై బ్రహ్మమై ఆనందమై అమృతమై యుండును. వానిని ఓ ప్రాచీన యోగ్యా! ఉపాసించుము.

భూమి అంతరిక్షము దివము దిక్కులు అవాంతర దిక్కులు ఇవి లోకపంచకము. దానిని అధిలోకమందురు. నిప్పు గాలి, సూర్యుఁడు,

చంద్రుఁడు, నక్షత్రములు ఇట్టి దేవతా వంచకము. నీళ్ళు, ఓషధులు, వనస్పతులు, ఆకాశము, ఆత్మ ఇవి భూతపంచకము. దానిని అధిదైవతమందురు. వ్యానము, ప్రాణము, అపానము, ఉదాన సమానము ఇది వాయు పంచకము. కన్ను, చెవి, మనస్సు, వాక్కువ, త్వక్కు ఇది ఇంద్రియ పంచకము. చర్మము మాంసము రక్తము ఎముకలు మజ్జ ఇవి ధాతుపంచకము. దానిని ఆధ్యాత్మమందురు. ఈ పంచక సంఖ్యలలో పంచసంఖ్యాత్మకమయిన విరాడ్రూపము యజ్ఞము (ఋక్కులు దేవులు ఋత్విక్కులు, యజమాని హాస్యము ఇవి యయిదు) పొంది సంతోషించును.

ఓం అన్నది బ్రహ్మము. ఓం అన్నదే అంతయు. ఓం అనుచు సామలు గానము చేయుదురు. ఓం అని అధ్వర్యువు ఋత్విక్కు పలికి బ్రహ్మమును పొందుదురు.

స్వధర్మము (ఋతము) వేద పఠములు, సత్యము, దమము, శమము, అగ్నులు, అగ్నిహోత్రము, అతిధులు మనుజ కార్యములు ఋతుకాల భార్య గమనము పౌత్ర దర్శనము ఇవియన్ని తప్పక మాచరింపఁదగినవి.

1. వేదానువచనములు

ఉపనయనము చేసి వేద వేదాంగములు చెప్పి వటువునకు విద్య పూర్తియైన పిదప గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించుటకు సెలవిచ్చుచు నిట్లు ఆచార్యుఁడు చెప్పెను.

సత్యము చెప్పుము, ధర్మమాచరింపుము, వేదాధ్యయనము చేయుటలో పొరపాటు పడకుము. ఆచార్యునికి ఇష్టమైన దానిని గురుదక్షిణగా నిమ్ము. వంశమును వృద్ధి పొందించు సంతానమును తీవను తెంపకుము. సత్యము పలుకుటలో ధర్మము చేయుటలో పొరపాటు పడకు. క్షేమముగా నుండుటలో ఐశ్వర్యము విషయములో పొరపాటు పడకు. దేవ కార్యములగు యజ్ఞములు చేయుటలో పితృకార్యముల విషయములలో పొరపాటు పడకు. తల్లిదండ్రులను ఆచార్యులను అతిథులను దేవతలుగా జూడుము. మేము

చేసిన మంచి పనులను చేయుము. ఇతరములు చేయకు, మనలో శ్రేష్ఠులైన బ్రాహ్మణులకు ఆసనమిచ్చి విశ్రాంతింపఁ జేయుము. శ్రద్ధతో వారికి దానము చేయుము. అశ్రద్ధతో ఇవ్వకు సంపదనిమ్ము. భయము సిగ్గుతో జ్ఞానముతో నిమ్ము. నీకు ధర్మము విషయములలో కర్మలను గూర్చి, నడతలను గూర్చి గాని నీకేదైన సందేహము గలిగినచో మనలో శ్రేష్ఠులును విమర్శకులును యుక్తులు మృదులైనవారు ధర్మమందిచ్చ గలవారు నైనవారు ఎట్లు పడుతురో అట్లు నడుపుము. ఇదే ఆజ్ఞ ఇది యుపదేశము ఇది వేదరహస్యము. ఇదే వేదానుశాసనము. ఇట్లు ఉపాసింపుము.

2. బ్రహ్మానందవల్లి

ఎవఁడు హృదయగుహనున్న బ్రహ్మను తెలిసికొనునో వాఁడు సర్వకామములను పొంది బ్రహ్మమై యయిపోవును. అట్టి పరబ్రహ్మము నుండి ఆకాశము, దాని నుండి వాయువు, దాని నుండి అగ్ని, దాని నుండి నీళ్ళు, దాని నుండి భూమి, దాని నుండి సస్యములు, వాని నుండి ఆహారము, దానినుండి జీవులు పుట్టును. జీవులు అన్న రసమయులు అన్నముచే పుట్టి జీవించి పెరుగుచుండును. తినునది తినఁబడినది అన్నము కాన అది అన్నమనబడును.

అన్నమునుండి జీవులు పుట్టును. అన్నముచే జీవించును, పెరుగును. చివర అందే లయించును. అందుచే అది సర్వౌషధమనబడును. అన్నరసయమైన యాత్మ కంటే ప్రాణమయమైన యాత్మవేరు. అది పక్షివంటిది. దానికి ప్రాణము శిరస్సు దానికి దక్షిణభాగము అపానము, ఉత్తరభాగము ఆకాశము, ఆత్మ పృథివి తోక.

ప్రాణమును బట్టి మనుష్యులు పశువులు మొదలయినవి బ్రతుకును. అదే అన్నిటికి ఆయువు కనుక అది సర్వాయుషమనబడును. ఆ ప్రాణమయ జీవునికంటే మనోమయము వేరు. పక్షివంటి దానికి యజస్సు, శిరస్సు, ఋక్కు, దక్షిణభాగము, సామము, ఉత్తరభాగము, ఆదేశము, ఆత్మ, అథర్వాంగి

రసము, తోక ఎందువల్ల నుండి యీ వాక్కులు మనస్సు దానిని పొందలేక వెనుకకు మరలుచున్నవో అట్టి బ్రహ్మము తెలిసిన బ్రాహ్మణుఁడు దేనివల్లను భయపడఁడు.

పక్షివంటి దానికి శ్రద్ధయై శిరస్సు, ఋతము (ఆచరణము) దక్షిణ భాగము, సత్యము ఉత్తర భాగము, యోగము ఆత్మ. మహనుతోక అదే ఆధారము.

విజ్ఞానవంతుఁడు కర్మలను జేయును. దేవతలు విజ్ఞాన మయమైన బ్రహ్మను ఉపాసింతురు. దానికంటె ఆనందమయ కోశము వేఱు, దానికి ప్రియము శిరస్సు. మోదము దక్షిణ భాగము, ప్రమోదము ఉత్తర భాగము. ఆనందము ఆత్మ. బ్రహ్మతోక అదే ఆధారము.

బ్రహ్మము లేదన్నవాఁడు అసత్పురుషుఁడు. బ్రహ్మము గలదని తెలిసికొన్నచో వాఁడు సత్పురుషుఁడగును.

ఆ పరమాత్మ నేను చాలమందిగా అగుదునని తలఁచెను. తలచి ఇదంతయు సృజించెను. వానిని సృజించి దానిలోనే ప్రవేశించెను. ప్రవేశించి సత్తుత్యత్తు స్పష్టముగఁ జెప్పఁదగినది, చెప్పరానిది ఆశ్రయము గలదానిని ఆ ఆశ్రయము లేనిదానిని చేతనమును, జడమును, సత్యము, అసత్యమును అంతయు సృజించెను.

మొదట ఇదంతయు అసత్తు (నామరూపాదులు లేనిది)గనే యుండెను. పిదప సత్తు నామారూపాదులు గలదయ్యెను. కనుక అది సుకృతమనబడును. అతఁడు రసమే. రసమును పొంది ఆనందము గలవాడగును. నామ రూపాదులు లేని బ్రహ్మమే యీ నామరూపాదులు గల ప్రపంచముగనయ్యెను. ఇతఁడు ఆకాశరూప హృదయ గుహను ఉండకపోయినచో ఇంకెవఁడు ప్రాణాపాదుల కర్మ చేయుచు ఆనందపెట్టును. ఇతనికి ఆపుడు భయమన్నది లేదు. బ్రహ్మను సరిగా తెలియనివానికి భయము గలుగును.

బ్రహ్మ వలన భయపడియె గాలివీచును. ఈ యాత్మ యొక్క భయముచేతనే సూర్యుఁడును, అగ్ని, ఇంద్రుఁడును మృత్యు దేవతయు తమ తమ పనులు చేయుదురు.

యువకుఁడు సాధు యువకుడై చదువుకొని చుఱుకై దారుఢ్యము బలము గలిగి సమస్త భూమండలమున కధిపతియై ధనములతో నిండియుండుట అన్నది ఒక మనుష్యానందము అనఁబడెను.

అట్టి నూఱు ఆనందములు కలిసినచో ఒక మనుష్య గంధర్వుల (పుణ్యాదులు చేసి మనుష్యులు గంధర్వులుగానైన వారి) ఆనందమగును. అట్టి యానందము కోరికలచే జంపబడని శ్రోత్రియునికి ఉండును.

అట్టి దేవగంధర్వుల నూఱు ఆనందములు కలిసినచో ఒక పితృ దేవతల యానందమగును. అట్టి యానందము కోరికలచేఁ జంపఁబడని శ్రోత్రియునికి ఉండును.

ఆజానజ దేవతల నూఱు ఆనందములు కలిసినచో ఒక కర్మ దేవతల (వేదవిహిత కర్మలచే దేవులైనవారి) యానందమగును. అట్టి యానందము కోరికలచేఁ జంపఁబడని శ్రోత్రియుని కుండును.

అట్టి కర్మదేవుల యానందములు నూఱు కలిసినచో ఒక్క దేవుల యానందమగును. అట్టి యానందము కోరికలచే జంపఁబడని శ్రోత్రియుని కుండును. అట్టి దేవుల యానందములు నూఱు కలిసినచో ఒక ఇంద్రుని యానందమగును. అట్టి యానందము కోరికలచేఁ జంపఁబడని శ్రోత్రియుని కుండును.

అట్టి యింద్రుని ఆనందములు నూఱైనచో ఒక బృహస్పతి యానందమగును. అట్టి యానందము కోరికలచేఁ జంపఁబడని శ్రోత్రియుని కుండును.

అట్టి బృహస్పతి ఆనందములు నూఱైనచో ఒక ప్రజాపతి ఆనంద మగును. అట్టి ఆనందములు కోరికలచేఁ జంపఁబడని శ్రోత్రియుని కుండును.

అట్టి ప్రజాపతి ఆనందములు నూఱైనచో ఒక బ్రహ్మ యొక్క ఆనందమగును. అట్టిది కోరికలచేఁ జంపఁబడని శ్రోత్రియుని కుండును.

పురుషుని యందును, సూర్యుని యందును గల బ్రహ్మము ఒక్కటే. ఇట్లు తెలిసినవాడు ఈ లోకము నుండి పోయి అన్న మయాత్మను పొందును. అందుండి మనోమయాత్మను, అందుండి విజ్ఞామయాత్మను, అందుండి ఆనందమయాత్మను పొందును.

వాక్కులు మనస్సును ఆ బ్రహ్మమును పొందలేక వెనుకకు మరలును. ఇట్టి యానందమును దెలిసినవాఁడు దేని వల్లను భయపడడు. నేనెందుకు మంచి చేయకపోతిని, అయ్యో ఎందుకు పాపము చేసితిని అను దుఃఖము బ్రహ్మవేత్తను బాధింపదు. బ్రహ్మవేత్త ఈయన్ని దుఃఖములు దాటి యనంతమైన యానందము పొందును. వానినింకెన్నటికి దుఃఖము సోకదు.

వరుణుని కొడుకు భృగువు తండ్రియయిన వరుణుని జేరి ఓ భగవానుడా ! నాకు బ్రహ్మను గూర్చి చెప్పుమనెను. అపుడతఁడిట్లు చెప్పెను.

అన్నము, ప్రాణము, కన్నులు, మనస్సు, వాక్కులు ఇవి బ్రహ్మమును తెలుపు ద్వారములు. దేని నుండి ఈ ప్రాణులు పుట్టచున్నవో దేనియందు లీనమగుచున్నవో అదే బ్రహ్మము. దానిని దెలిసికొనుము అనెను. అపుడతఁడు తపస్సు చేసి అన్నము బ్రహ్మని తెలిసికొనెను. అన్నము నుండి ప్రాణులు పుట్టి అందె లయించును అని తెలిసికొని తండ్రి దగ్గఱకు వచ్చి మరల ఓ భగవానుడా బ్రహ్మము నింకను తెలుపుమనెను. నీవింకను తపస్సు చేసి తెలిసికో అని తండ్రియనెను. మరల అతఁడు వెళ్ళి తపస్సు చేసి ప్రాణము బ్రహ్మము అని తెలిసికొనెను. ప్రాణము నుండి ప్రాణులు పుట్టును, పుట్టి పెరిగి అందె లయించును. అని తెలిసికొని మరల తండ్రి దగ్గఱకు వచ్చెను. ఇంకను బ్రహ్మమును గూర్చి చెప్పుమని తండ్రి నడుగగా ఇంకను తపస్సు చేసి తెలిసికొనుమని తండ్రియనెను. అతఁడు మరల తపస్సు చేసి మనస్సు బ్రహ్మమని తెలిసికొనెను. మనస్సు నుండి ప్రాణులు పుట్టి పెరిగి లయించును. అని తెలిసికొని మరల తండ్రిని బ్రహ్మమును తెలుపుమని

యడిగెను. అతఁడింకను తపస్సు చేసి తెలిసికొనుమనెను. అతఁడు తపస్సు చేసి విజ్ఞానము బ్రహ్మమని తెలిసికొనెను. విజ్ఞానమునుండి ప్రాణులు పుట్టును, పుట్టి పెరిగి అందే లయించును. కనుక అదే బ్రహ్మమని తెలిసికొని మరల తండ్రినడిగెను. ఇంకను తపస్సు చేసి తెలుసుకో అని అతఁడెనను. ఆనందము నుండి ప్రాణులు పుట్టి పెరిగి అందే లయించును అని తెలిసికొనెను. ఇదే భార్గవి విద్య అందురు. ఇట్లు తెలికొన్నవాఁడు అన్నము కలిగి అన్నము తినుచు గొప్పవాఁడయి సంతానముతో పశువులతో బ్రహ్మ వర్చస్సుతో మహాకీర్తి పొందును.

కనుక అన్నమును నిందింపరాదు. అన్నమును కొంచెమును విడిచిపెట్టరాదు. అది వ్రతము నీళ్ళను అన్నమే జ్యోతిస్సు అన్నమును తినునది, నీళ్ళలో జ్యోతి ఉన్నది. జ్యోతిస్సులో అన్నమున్నది. ఇట్లు అన్నము అన్నమందు ప్రతిష్ఠింపబడి యున్నదని తెలియువాఁడు అన్నము గలిగి అన్నము తినువాఁడై సంతానముతో బ్రహ్మవర్చస్సుతో గొప్ప కీర్తి కలవాడగును.

కనుక అన్నమును ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేయవలెను. భూమియు అన్నమే ఆకాశము అన్నము తినును. భూమి యందు ఆకాశమందు భూమియున్నది. ఇట్లు అన్నమందు అన్నమున్నది. ఇట్లు తెలియువాడు గొప్పకీర్తి వాడగును.

ఇంటికి వచ్చినవానికి (అతిధికి ఒకరోజు కంటె నుండని వానికి) నివాసమివ్వనని నివారింపరాదు అది వ్రతము. ఏలాగో ఒకలాగు (న్యాయముగా) ఎక్కువ అన్నము పొందవలెను. వచ్చిన వానికి అన్నము సిద్ధముగా నున్నదనవలెను. అన్ని వయస్సులలో నున్నవారికి అన్నము సిద్ధము చేయవలెను. ఇట్లు చేయువాని కెపుడు అన్నము లోటురాదు.

వాక్కున క్షేమమై ప్రాణాపానములఁ గర్మమై చేతుల గతియై మలద్వారమున విసర్జనమై బ్రహ్మముండును. ఇవి మనుష్య సంజ్ఞలు.

బ్రహ్మము సృష్టియందు తృప్తియై విద్యుత్తున బలమై పశువుల యశస్సై నక్షత్రముల జ్యోతియై మర్మావయవమున సంతానమై అమృతమై ఆనందమై ఆకాశమున సర్వ వస్తు రూపమై ఉండును. ఇవి దైవ సంజ్ఞలు.

బ్రహ్మము మనస్సు అని ఉపాసించి మానవంతుడగును. బ్రహ్మము నమము అని యుపాసించినచో సర్వ కాలములు సిద్ధించును. బ్రహ్మమునే ఉపాసించినచో బ్రహ్మమే యగును.

జీవి లోకమునుండి పోయి అన్నమును, విజ్ఞానమును, ఆనందమును పొందును. దానిని సమములతో హా 3 వు హా 3 వు హా 3 వు అని గానము చేసి నిత్యమును అన్నమును తిందును. నేను విశ్వమును ఉపసంహరింతును. నా జ్యోతిస్సు సూర్యునివలె ప్రకాశించును అని తెలిసినవాడు ముక్తి పొందును. ఇది తత్త్వబోధకమైన యుపనిషత్తు.

ఇది తైత్తిరీయోపనిషత్తు.

8. ఐతరేయోపనిషత్తు

ఇది ఋగ్బ్రాహ్మణారణ్య కాండములలోని ద్వితీయ రణ్యక మందున్నది. దీనిని ఐతరేయులు దర్శించెను.

నా మనస్సున వాక్కును, వాక్కున మనస్సును ప్రతిష్ఠితమై యున్నది. ఓ ఆత్మా నాకు ప్రకటమగుము. ఓ వాఙ్మనసులారా ! నాకు వేదమును రప్పింపుడు. నేను విన్న మఱవకుందును గాక. సత్యమును పలుకుదును గాక, అది నన్ను రక్షించును గాక ! దానిని గురువును రక్షించును గాక.

మొదట ఆత్మయె యున్నది. అది లోకములను సృజింపఁదలచి నీళ్ళును వానికాధారమైన లోకమును, కిరణములను దానికాధారమైన (ద్యులోకము క్రిందిది) అంతరిక్ష రూపమును భూమిని మరము అను లోకమును సృజించెను. అట్లు సృజించి లోకపాలకుల సృజింతునని తలచి నీళ్ళ నుండి

పురుషుని (శరీరమును పురమున శయనించిన జీవిని) సృజించి ముఖమును, దానినుండి వాక్కును, వాక్కు యొక్క యధి దేవతయగు అగ్నిని, పిదప ముక్కును, దానినుండి ప్రాణమును దానియధి దేవతమగు వాయువును, పిదప కన్నులను, వాని యధి దేవతమగు సూర్యుని కర్ణములను, వాని యధి దేవతలగు దిక్కులు చర్మమును, దాని యధిదేవత వాయువును, దాని నుండి రోమములను, అందుండి ఓషధులను, వనస్పతులను, మనస్సును అందుండి చంద్రుని నాభినుండి అపానమును, దానినుండి యధిదేవతయగు మృత్యువును, పిదప జననేంద్రియమును అందుండి శక్తిని అధిదేవతయగు జలమును సృజించి ప్రజాపతి జలరూపముగ నయ్యెను.

పిదప ఇంద్రియదేవులు సంసార సముద్రములఁబడిరి. వాని కీశుఁడు ఆకలి దప్పికలను గూర్చెను. ఆ దేవతలు మాకాశ్రయమగు శరీరమును గూర్పుమనఁగా గోరూపమును అశ్వరూపమును గూర్పఁగా అది చాలదని దేవలు అనిరి. పిదప మనుష్య రూపము చేయఁగా అది బాగున్నదనిరి. అందువల్ల మనుష్యఁడు సుకృతుఁడనబడెను. అగ్నివాక్కయి ముఖమును, వాయువు ప్రాణమై ముక్కును, సూర్యుడు కన్నయి కన్నులను, దిక్కులు శ్రోత్రమై చెవులను, ఓషధి వనస్పతులు రోమములై చర్మమును, చంద్రుఁడు మనస్సయి హృదయమును మృత్యుదేవత ఆపానమై నాభిని, నీరు రేతస్సయి జననేంద్రియమును పొందెను. ఆకలి దప్పులు మేమెక్కడ ఉందుమనఁగా అప్పుడు ఈశ్వరుడు ఈ యన్నిటి యందుండడెను. కనుక ఏ దేవతకిచ్చినను ఆ దేవతల భాగములే యివి యగును.

ఆ పరమాత్మ లోకములను లోకపాలురను సృజింతుననుకొనెను అని సంకల్పింపఁగా మూర్తి (రూపము గలది) పుట్టెను. అదే అన్నమయిన ఏలుకలు మొదలగునవి వానిని తినునట్టి పిల్లి మొదలగువానిని జూచి పరుగెత్తసాగెను. అన్న భక్షకులైన యన్నము పిల్లి మొదలగునవి ఎలుకలు మొదలగు నన్నములను వాక్కు చేపట్టుకొనగోరెను. అప్పుడు వాక్కుచే

పట్టుకొనలేకపోయెను. పిదప ముక్కుచేత కంటిచేత చెవులచేతను చర్మము చేతను మనస్సు చేత ఇట్లె అన్ని యింద్రియముల చేతను పట్టుకొనగోరెను. అపుడు ముఖము లోనికి పోవు వాయువుచే పట్టుకొనగోరి పట్టుకొనెను. ఆ వాయువే అన్నమే జీవనముగా గల వాయువు నేను లేకుండ ఏవి చేయగలవు. వాక్కు ముక్కు కన్నులు చెవును చర్మము అన్ని యింద్రియములే పనిచేసినచో ఇంక నేనెందుకు నేను ఉంటేనే ఇవి అవి అన్ని పనిచేయగలవు అని తలచి ఆపరమాత్మ తల పాపిడి చీల్చుకొని ఆదారిగుండ శరీరమునఁ బ్రవేశించెను. అది విధృతి యనెడి ద్వారము. ఇందు అతఁడు ఆనందించుటచే నందనము అనఁబడెను. దానికి స్వప్నములవలె నిత్యములైన తల్లి శరీరము తండ్రి శరీరము గర్భము అను స్థానములో నుండును.

దీనిని తెలిసినవాఁడు బ్రహ్మమగును. దీనిని చూచుచున్నాడు గాన (ఇదంద్రక్ష్యతి ఇది ఇంద్రఁ) ఇంద్రుఁడనబడెను. దేవతలుగా పిలవబడుట ప్రియము గాఁగలవారైరి.

ఈగర్భము మొదట పురుషునియందు రేతో రూపముగా నుండును. అది స్త్రీయందు ప్రవేశించినపుడు ఆ గర్భము స్త్రీ శరీరములో పక్వమై యుండి గతమును భావించును. మొదట కుమార రూపములో నున్న తిన్న పిదప వృద్ధి పొందించును. ఈ విధముగా ప్రపంచము అంతులేకుండ నుండును.

నేను తల్లి గర్భమున ఉండుటచే వాక్కు అగ్ని మొదలైన యింద్రియాది దేవతల జన్మలను తెలిసికొంటిని. ఇనుప కవచము వంటి దేహము లోపలే అనేక జన్మములను రక్షించుచున్నవి. వానిని డేగవలె జీల్చుకొని బయటపడితినని గర్భములో నుండగనే వామదేవుఁడు తెలిసికొని పుట్టి శరీరము పోయిన పిదప ఉత్తమగతిని పొందెను. ఇట్లు తెలిసికొని శరీరములు ఇంక రాకుండఁజేసికొని జీవులు సుఖింప వలయును.

సరే దేనిని మనము ఉపాసించుచున్నామో ఆ ఆత్మ ఏది ఎట్టిది? దీని కుపాధియైనది శరీరమా ఉపాధిలేనిదేది? అని ప్రశ్నలు కలుగ శ్రుతి

బోధించుచున్నది. దేనిచే వాసన చూతుమో వాక్కులు పలుకునో రుచిచూచునో మనస్సు మననము చేయునో ఈ జ్ఞానములు ధైర్యము మననము ప్రజ్ఞ ప్రాణశక్తి ఆశ కోరిక ఇవన్నియు ఆత్మయా ?

అవి ఆత్మగాదు. ఏ చైతన్యము వీటినన్నిటిని చూచునో అదే ఆత్మ. ఇవన్నియు చైతన్యమునకు నామాంతరములు. అన్నియు చూచు చైతన్యమె బ్రహ్మము. ఇదే ఇంద్రుఁడు, ఇదే ప్రజాపతి, అగ్న్యాది దేవతలు ఇదే. భూత సంఘము గూడ ఇదే అన్నిటికి కారణమైనది ఇదే.

గుడ్డునుండి పుట్టు పక్షులు పాములు మొదలైనవియు మావినుండి పుట్టు పశువులును మనుష్యులు చెమటనుండి పుట్టు పేలు మొదలైనవియు నేలను పెల్లగించుకొని వచ్చు చెట్లు చేమలు మొదలగునవియు అన్నియు ఇదే. వామదేవుఁడు ఈ ప్రజ్ఞగలవాఁడై ఈ లోకము నుండి పోయి సర్వకామములను పొందెను. అట్లే నీవును పొందఁ గలవు.

ఇది ఐతరేయోపనిషత్తు.

9. ఛాందోగ్యోపనిషత్తు

ప్రాణాది దేవతా విజ్ఞాన సహితమైన సమస్త కర్మలును అర్చిరాది మార్గమున బ్రహ్మమును పొందుటకుఁ గారణమైనవి. కేవల ధూమాది మార్గమున చంద్రుని పొందించును. ఈ రెండు మార్గముల నుండి భ్రష్టులైన వారు అధోగతిని పొందుదురని చెప్పబడెను. ఈ మార్గముల పోవువారికి పూర్ణ పుషార్థము సిద్ధంపదు. అద్వైతజ్ఞానమె దానిని సిద్ధింప జేయును. అవిద్యాది దోషములున్న వారికేగాని అద్వైత భావన గలవారికి కర్మలు విధింపబడఁవు. ఈ యద్వైత విద్యా ప్రకరణములో అభ్యుదయ సాధనములగు ఉపాసనలు చెప్పబడుచున్నవి. ఈ యుపనిషత్తులో చెప్పఁబడిన యుపాసనలు సత్త్వశుద్ధిని గలిగించుట ద్వారా వస్తు తత్త్వమును ప్రకాశింపజేయును గాన అద్వైత జ్ఞానమునకు కారణములగును. ఆధార విషయములగుట వలన ముందుగా ప్రాణాదులైన యుపాసనలు ముందు ఈ ఛాందోగ్యోపనిషత్తులో చెప్పఁబడుచున్నవి.

ఇది సామవేదములోనిది. ఛందస్సుతో గానము చేయునట్టి ఛందోగులశాఖకు సంబంధించనదిగాన ఛాందోగ్యోపనిషత్తు అనఁబడెను. ఈ యుపనిషత్తు పెద్దది.

నా యంగములు నా యింద్రియములు సంతృప్తితో నుండుగాక. నేను బ్రహ్మమును నన్ను బ్రహ్మమును నిరాకరింపకుందుము గాక, ఆత్మ నిరతుఁ డనగు నాయందు ఉప నిషద్ధర్మములు కలుగుఁగాక.

ఓం అనునది ఆద్గీదము. ఋత్విక్కు ఓం అని పైకి గానము చేయునుగాన ఉద్గీథమనఁబడును.

ఈ భూతములలో భూమి రసము (సారము). నీళ్ళలో ఓషధులు రసము. ఓషధులలో పురుషుఁడు రసము. పురుషుని యింద్రియములు రసము, వాక్కులలో ఋక్కు రసము. ఋక్కునకు సామము రసము. సామకు ఉద్గీథము రసము. ఈ పరమాత్మ ఎనిమిదిలో ఓంకార రూపమైన యుద్గీథము. ఇది అన్నిటిలో గూడ అతిశయముగా రసము. ఓం అనునుద్గీథమే అన్నిటికి మూలము. ఓం యొక్క వ్యాఖ్యానమె సర్వ ప్రపంచమును.

ఆ యోంకారముతోనే విద్య అవిద్య రెండు చెప్పుదురు. విద్యతో శ్రమతో జేయునదే వీర్యవత్తరమగును.

దేవతలు అసురులు ఈ యిద్దరును ప్రజాపతి సంతానమే. వారిద్దరు పోరాడిరి. అపుడు దేవతలు ఓంకారముతో అసురులను ఎదుర్కొందుమని ఓంకారముతో జ్యోతిష్టోమాది హోమములను జేసిరి. అపుడు వారు ఘ్రాణమందు ప్రాణమును ఉద్గీథముగా ఉపాసించిరి. అట్లు ఉపాసింపఁ గా ఆ ఘ్రాణమందలి ప్రాణమును అసురులు పాపముతో స్పృశించిరి. అందుచేత ఆఘ్రాణము సువాసనను దుర్వాసనను గూడ గ్రహించును. ఇట్లే దేవతలు వాక్కును, కంటిని చెవులను మనస్సును ఉద్గీథముగా ఉపాసింపగా అసురులు వానిని పాపములో తాకిరి. కనుక అవి మంచివానిని చెడ్డవానిని గూడ పలుకును చూచును వినును తలచును. అప్పుడు దేవతలు

ముఖమందలి ప్రాణమును ఉద్గీథముగా ఉపాసించిరి. అప్పుడు అసురులు జాతికి తగిలిన మట్టిబెడ్డలవలె చితికి పోయిరి. ఇది సువాసన గల దానినే కాని దుర్వాసన గలదానిని గ్రహింపదు. కాన ఇది ప్రహరింపబడిన పాపము గలదయ్యెను. కనుక ఇది ఏది తిన్నను ఏది త్రాగినను దానితో నితర ప్రాణములను ఇతరేంద్రియములను రక్షించును. తరువాత ఇది మరణకాలమందు ప్రాణ వృత్తియైన యన్నపానములను పొంది ఘ్రాణాదుల పైకి పోవును. అందువల్లనే చివర నోటు తెఱచును.

ఆ ముఖమందలి ప్రాణముదె ఉద్గీథముగా అంగిరసమైన యంగిరసుఁడు తెల్సికొనెను. పిదప బృహస్పతి దాల్భ్యుఁడైన బకుఁడు దానిని తెలిసికొనెను. వీరు నైమిశ క్షేత్రముననున్న వారికి గానము చేసిరి. ఇట్లు ఉద్గీథమును ఉపాసించువాడు కామములను పొందును. ఇది యధ్యాత్మ దృష్టితోఁ జెప్పబడినది.

ఇట్లే ప్రాణాదిపంచకము. ఋద్భజుస్సా మాథర్వణములుగ వృథివ్యంతరిక్ష దినములను ఉపాసింపవలెను. ఇట్లు చేయువారు కోరికలను పొందుదురు. ఇది యధిదైవసంతృప్తి.

ఎవరు ఏ దేవతలను ఉపాసింపగోరుదురో ఆ దేవతవైపుగా వెళ్లవలయును.

దేవతలు మృత్యువు నుండి భయపడి త్రయీవిద్యను బొంది ఛందస్సులతో దానిని అచ్ఛాదింపఁజేసిరి. పిదప వారు అమృతులైరి. అందుచే అవి ఛందస్సు లనఁబడెను.

అంతరిక్షము, దినము, నక్షత్రములు ఆదిత్యునిలో శుక్లబాస ఋగ్రూపమైనవి. వాయువు ఆదిత్యుఁడు నీలవర్ణములు సామరూపములు.

సూర్యునిలో హిరణ్మయ పురుషుఁడు కనిపించు చున్నాఁడు. అతఁడు నఖశిఖపర్యంతము హిరణ్యరూపుడే. కపిపుష్ఠమువలె పుండరీకమువంటి రంగు గలవాఁడు. వాని కళ్ళునట్టివే. అతఁడు అన్ని పాపముల నుండి

దాటినవాఁడు. ఉద్గాత వీనిని గూర్చి గానము చేయును. వాఁడు అన్ని లోకములను ధరించెను. ఇది దైవతదృష్టి.

శిలకుఁడు చేకితాయనుఁడు ప్రవాహణుఁడనువారు ముప్పురు ఉద్గీథములో నేర్పరులై యుండిరి. వారందఱు ఉద్గీథమును గూర్చి చర్చ చేయఁదలచిరి. శిలకుఁడు చేకితాయనుని యనుజ్ఞ పొంది యిట్లు ప్రశ్నింపఁగా నతఁడు ఈ సమాధానములు చెప్పెను.

ప్ర.	సామకు గతి యేది ?	జవాబు	స్వరము
॥	స్వరమునకు గతి యేది ?	॥	ప్రాణము
॥	ప్రాణమునకు గతి యేది ?	॥	అన్నము
॥	అన్నమునకు గతి యేది ?	॥	నీళ్ళు
॥	నీళ్ళకు గతియేది ?	॥	ఈ లోకము
॥	ఈ లోకమునకాధారమేది ?	॥	స్వర్గము

ఇంతవరకు చెప్పిన తరువాత స్వర్గ లోకమునకు గతియేది యని యడుగగా, ఇంక దానికి సమాధానము లేదు. అడిగితివా నీ తల పగులును అనును. పిదప వారు ఓంకారమును గూర్చి మాటాడు కొందురు.

1. ఉషస్తి కధ

పిడుగులు పడుటచే కురుదేశములో క్షామమేర్పడెను. అప్పుడు చక్రుని కొడుకు ఉషస్తి యనువాఁడు తన భార్యయైన అటికితో మావటివాడు నివసించు గ్రామములో నివసించు చుండెను. ఆ యుషస్తి క్షామమువల్ల అక్కడ తిండిలేక యితర గ్రామమునకు పోవుచుండెను. దారిలో మావటివాడు కనిపించెను. అతడు మినుప గుగ్గిళ్ళు తినుచుండ చూచి అవి తనకు గొంచెము పెట్టుమని యడిగెను. అపుడు మావటివాడు తినుచున్న పాత్రలో గాక నెక్కడను గుగ్గిళ్ళు లేవనెను. "అయినా సరే ఆ పాత్రలోనివే పెట్టుము" అని యుషస్తి యనెను. అపుడు మావటివాడు తాను తినుచున్న పాత్రనుండి

కొన్ని గుగ్గిళ్ళు ఉషస్తికి బెట్టి యివిగో ఈ మంచినీళ్ళు, కూడఁదీసికొనుమనెను. అపుడు ఆ యుషస్తి ఆ గుగ్గిళ్ళు తీసికొని ఆ నీళ్ళు ఎంగిలివనెను. అపుడు మావటివాఁడు ఈ గుగ్గిళ్ళు మాత్రము ఎంగిలివి కావా అనఁగా నీళ్ళు ఎక్కడైనను దొరుకును. ఇంక ఈ గుగ్గిళ్ళు తినకపోయినచో మేము చనిపోవుదుము అనెను. పిదప అతఁడు ఆ గుగ్గిళ్ళలోఁ గొన్ని తిని మిగిలినవి భార్యకిచ్చి దాచమనెను. అతని భార్య అదివరకే భిక్షమడిగి అది తిన్నది కాన ఆ గుగ్గిళ్ళు తాను తినక దాచెను. మఱునాడు ఉదయము భార్య దాచిన కొన్ని గుగ్గిళ్ళు తిని ఆ గ్రామములో రాజు చేయుచున్న యాగము చూడఁబోయెను. అక్కడ ఋత్విక్కులు యాగము చేయుచుండిరి. అక్కడకు పోయి ప్రస్తావమందు స్తోత్రము చేయుచున్న యుద్గాత దగ్గఱ కూర్చుండి స్తోత్రము చేయుచున్న స్తోతో ఇట్లనెను. ఓ స్తోతా నీవు ఏ దేవతను గూర్చి స్తోత్రము చేయుచున్నావో ఆ దేవతను తెలియక స్తోత్రము చేసితివా నీ తల పగులును జాగ్రత్త అనెను. ఇట్లు ఉద్గాతతోను ప్రతిహర్తతోను దేవతను గూర్చి తెలియక వారే కర్మలు చేసినను తల పగులును. అనఁగా వారు ఊరకుండిరి. అపుడు యజ్ఞము చేయుచున్న యజమానుఁడు ఉషస్తితో మీ సంగతి మాకుఁ తెలియదు. మీరె యీ ఋత్వికర్మలు చేయుఁడు. మీరే యీ యజ్ఞములో నాకు గురువు అనెను. "వీరికెంత ధనమిచ్చెదవో అంత ధనము నాకిచ్చినచో చేయింతునని యుషస్తి యనగా సరే ఇచ్చెదనని యజమానుడనెను. అపుడు ప్రస్తోత ఉషస్తితో దేవతను తెలియక స్తోత్రము చేసినచో తల పగులును అని యన్నావు గదా! ఆ దేవత యెవరు అనెను. అది ప్రాణదేవత ప్రాణులన్నియు ప్రాణమునందే లీనమగుచున్నవి. ప్రాణము నుండియె వెడలుచున్నవి. ఈ దేవత ప్రస్తావింపబడినది. ఇది తెలియక చేసినచో నీ తల పగిలిపోయెడిదే. అన ఉషస్తియనెను. పిదప ఉద్గాత అనెను. ఓ యుద్గాతా ఏ దేవత ఉద్గీథముననుసరించి యున్నదో అది తెలియక చేసినచో నా తల పగులునంటివి. ఆ దేవత ఎవరు అనెను. ఆ దేవత సూర్యుఁడు. ప్రాణులు అన్నియు సూర్యుని గూర్చియె గానము చేయుచున్నవి. ఆ సూర్యదేవతయె ఉద్గీథము ననుసరించియున్నది. ఇది

తెలియక చేసితివా నీతల పగలిలియుండెడిది. అని యుషస్తియనెను. పిదప ప్రతిహర్త యనెను. ఏ దేవత ప్రతిహారమును (అన్నమును పొందుట) అనుసరించెనో దానిని తెలియక చేసినచో తల పగులునన్నావు గదా ఆ దేవత యెవరు అని.

ఆదేవత అన్నదేవత, ఈ ప్రాణులన్నియు అన్నమును గూర్చియె పోవుచున్నవి. దానిమీదనే ఆధారపడి యున్నవి. ఇది తెలియక చేసినచో నీ తల పగిలి యుండెడిదనెను.

పిదప ఆ యజ్ఞమును ఉషస్తి చేయించెను. వారు ఉషస్తిని గౌరవించిరి. ఇంతేకథ.

ఓంకారమును గూర్చి పూర్తిగా అనేక విధములుగా ఇందు చెప్పఁబడినది. ఉకారము అకారము అథకారము చేసి ఉకారము మొదలగునవి సర్వ దేవతల రూపముగా ఇందు వర్ణించఁబడినది. సామోపాసనము సాధువయినది. సామముగా వచ్చెను. సామముగా పలికెను, అసామముగా (అసాధువుగా) పలికెను. ఇత్యాదుల సామశబ్దము సాధువు అన్న భావములో న్నది. ఆసామోపాసన వలన సకల కామములు సిద్ధించునని చెప్పఁబడినది.

ఇట్లే లోకముల విషయములో సామమును హింకారము (ప్రారంభము) ప్రస్తావము (ప్రస్తుతించుట) ఉద్గీథము (గానముచేయుట) ప్రతిహారము (ముగింపు) నిధనము (చావు) ఇలా అయిదు విధములుగా సామాంగములుగా సామమును ఉపాసనము చేయవలెను. ఈ యయిదును వృథివ్యాది రూపములుగా వర్ణింపబడి యుపాసించ వలయునని చెప్పఁబడెను.

ఇట్లే వృష్టి, నీళ్ళు, ఋతువులు, పశువులు, ప్రాణములు, సూర్యుడు, మృత్యువు, అగ్ని మథనము, మంత్రము, త్రయివిద్య, సామగానము, మొదలైనవానిలో అనేక రూపములుగా భావించి ఉపాసించవలెనని చెప్పబడినది. విస్తరభీతిచేనని వివరింపఁబడలేదు. ధర్మ స్కంధములు మూఁడు గలవు. యజ్ఞము వేదాధ్యయనము దానము అనునది మొదటి

స్కంధము. తపస్సు రెండవ స్కంధము, బ్రహ్మచారియై ఆచార్య కులమున నెప్పుడు వసించుచు మిక్కిలి తన్ను ఆచార్యుని కులమున శుష్కింపఁ జేయుచుండుట అన్నది మూఁడవది. వీరందఱు పుణ్య లోకములను పొందుదురు. నాల్గవవాఁడైన సంన్యాసి బ్రహ్మ మందుండి మోక్షము పొందును.

ప్రజాపతి లోకముల ధ్యానించెను. అందుండి వేద త్రయి నుండి భూః భువః అను నక్షరములు బయలుదేఱును. ఆ మూడిటిని ధ్యానింపగా ఓంకారము బయలుదేరెను. అదే అన్నియు.

ఈ సూర్యుడే దేవతలకు తేనెపట్టువంటివాఁడు. దానికి దినము తేనెపట్టు పట్టిన యడ్డకఱ్ఱ. అంతరిక్షము దానికి తెట్టె. కిరణములు తేనెటీగల పిల్లలు. సూర్యుని కిరణములు తేనె జాళ్ళు, చుక్కలు తేనెటీగలు, ఋగ్వేదము పువ్వు నీళ్ళు అమృతము. ఆ ఋుక్కు నీళ్ళు. తేనెటీగలే ఋుక్కులు ఇట్లు యజుస్సు సామమును పువ్వులు. పురాణేతిహాసనములు బ్రహ్మము పువ్వులని యుపాసనములు.

అమృతమున అగ్నిముఖులైన వసువులు రుద్రులు ఆదిత్యులు మరుత్తులు సాధ్యులు జీవింతురు. దేవతలు తినరు, త్రాగరు, చూచి తృప్తి పొందుదురు. ఈ విధముగా ఉపాసించువారు స్వారాజ్యము పొందుదురు.

గాయత్రియే ఇదంతయు. వాక్కు గాయత్రి, అది అన్నింటిని గానము చేయును. అట్లు గానము చేయువానిని రక్షించును.

భూమియును మనుష్యుని శరీరమును గాయత్రియై అది నాలుగు పాదములు గలది. అదే వాక్కు భూతములు భూమి శరీరము హృదయము ప్రాణము అని ఆరు విధములు గాయత్రి రూప బ్రహ్మ యొక్క మహిమ చాల గొప్పది. దాని పాదములు అవి భూతములు. దాని మూడవపాదము దినమున గలదు.

గాయత్రి రూప బ్రహ్మమునకు హృదయమున అయిదుగురు ద్వారపాలకులు గలరు. ప్రాణాదిపంచకము దాని ద్వారములు వీరే స్వర్గమునకు ద్వారపాలకులు. ఇది తెలిసిన వారు స్వర్గము పొందుదురు.

ఈ ప్రపంచమంతను తజ్జాలాన్ అని యుపాసించ వలయును. తత్ దాని నుండి జ–పుట్టినది, ల–అయించునది. అ–న్ ప్రాణము పొందునది. సంకల్ప రూపుడైన జీవుడెట్టి కర్మచేసిన అట్టి ఫలమును పొందును. అందుచే సత్క్రతువును జేయవలెను.

ఆ సగుణ బ్రహ్మమును మనోమయము ప్రాణమయము కాంతి రూపము సత్యసంకల్పము సర్వకామము సర్వగంధము సర్వరసము. ఆ వాక్యము సంభ్రమము లేనిది. ఇదేనా హృదయములో నున్నదని శాండిల్యుఁడు. ఇట్లు ఉపాసన చేయవలయును.

ఆ బ్రహ్మము ఒక సంచివంటిది. అంతరిక్షమును మొదలైనవి కడుపు క్రిందిభాగము మొదలగునవి యగును.

పురుషుడు యజ్ఞము. మొదటి 24 ఏండ్లు పాతస్సవనము గాయత్రి వసువులు ఉందురు. పిదప 24 ఏండ్లు మాధ్యం దివన వనము త్రిష్టుభు రుద్రులుందురు. పిదప 44 ఏండ్లు తృతీయ సవనము జగతి ఛందము ఆదిత్యులు ఉందురు. దీనిని ఉపాసించి మహిదాన మహర్షి 116 ఏండ్లు జీవించెను. యజ్ఞము చేయ గోరిక దీక్షలు ఆహార పానీయములు అల్పాహారములు హాసభోజనములు స్తోత్రములు తపోదాన ఋజువులు అహింస సత్యములు దక్షిణలు సోమరస పానాదులు అవభృధ స్నానము.

మనస్సును బ్రహ్మముగ ఉపాసించినప్పుడు దానికి వాక్కు ప్రాణము కన్నులు చెవులు అని పాదములు నాలుగు. ఆకాశమును బ్రహ్మముగ నుపాసించునపుడు అగ్ని వాయువు ఆదిత్యుఁడు దిక్కులు అనునవి పాదములు.

ఆదిత్యుని బ్రహ్మముగ ఉపాసించినపుడు జగత్తు నామ రూపాదులు లేని అసత్తుగా నున్నది. క్రమముగా నామ రూపాదులు సత్తుగా అయినది. అట్లయి గుడ్డుగా అయి పగిలెను. ఒక చిప్ప వెండివలె నుండి భూమి

అయ్యెను. రెండవ చిప్ప బంగారముగా నుండి స్వర్గమైనది. గర్భస్థ స్థూల పదార్థములు పర్వతములయ్యెను. సూక్ష్మకోశము మేఘము మంచునయ్యెను. నదులు, నాడులు, మూత్రకోశము, జలము, సముద్రము అయినది.

ఈ విధముగా ఈ యుపనిషత్తులలో అనేకమైన యుపాసనలు చెప్పఁబడెను. సకల ప్రపంచమును బ్రహ్మముగాను యజ్ఞముగా ఉపాసించుచు భూమ్యాదులను వాని యంగములుగను యజ్ఞాంగములుగను దర్శింపవలెనని యా యుపాసనల భావము.

2. జానశృతి

జానశృతి యను రాజు కలఁడు. అతఁడనేక ధర్మ సత్రములను కట్టించెను. ఇట్లుండఁగా అతని సత్రములందు భుజించి సంతోషించిన మహర్షులు జానశ్రుతిని రక్షించుటకై రాత్రి హంసల రూపముతో వచ్చిరి. అందొక హంస ఇట్లనెను. ఓ భల్లాక్ష ! స్వర్గముతో పగటితో సమానమైన ఈ జానశ్రుతి జ్యోతి అంతట వ్యాపించియున్నది. దానిని ముట్టుకోదు. అది తగులపెట్టుననెను. అపుడింకొక హంస యిట్లనెను. ఏమి నీవు ఈ అతనిని గూర్చి చెప్పుచున్నావు. బండి క్రింద నున్న రైక్వుని గూర్చి చెప్పుచున్నావే రైక్వుని జ్ఞానములన్నియు స్వల్పములే సుమా అని.

ఈ మాటలు విని జానశ్రుతి అ రైక్వుని తీసికొనిరమ్మని తన సేవకుని పంపెను. అతఁడు వెదికి కనుగొనలేక వచ్చెను. అతనితో బండి క్రింద గజ్జి గోకికొను రైక్వుని చూచితినని రాజుతో చెప్పెను. రాజు ఆరువందలు గోవులను కంఠహారమును రెండు కంచరగాడిదలతోఁ గూడిన రథమును దీసికోనివెళ్ళి యిదిగో ఇవి తీసికొని నీవే దేవతను ఉపాసించుచున్నావో చెప్పుమని యడుగ నతఁడు ఓ శూద్ర ! (శు=దుఃఖముచే పరుగెత్తువాడా !) ఇవన్నియు నీవే యుంచు కొమ్మనెను. అపుడు రాజు వెయ్యి ఆవులు

కంఠమాలిక కంచరి గాడిదల రథమును భార్యగా తన కుమార్తెను ఒక గ్రామమును ఇచ్చెను. అపుడా రైక్వుడు వానిని గ్రహించి దేవతోపాసనమును జెప్పెను.

వాయువే అన్నిటిని గ్రహించు బాహ్య వస్తువు అగ్ని యుపశమించునపుడు వాయురూపము పొందును. సూర్య చంద్రులును అస్తమించునపుడును వాయురూపమునె పొందుదురు. నీళ్ళు ఎండిపోయినపుడు వాయువును పొందును. వాయువె అన్నిటిని గ్రహించును. ఇట్లు ఉపాసింపవలెను. ఇది అధిదైవతము.

ప్రాణమే అన్నిటిని గ్రహించునది మనుష్యుఁడు నిద్రించునపుడు వాని వాక్కు కన్నులు చెవులు మనస్సుల శక్తులు ప్రాణమునందె లీనమగును. దేవలలోని వాయువు దర్శనాది ప్రాణ శక్తులలోని ప్రాణము బాహ్య స్వరూపము. ఇది ఆధ్యాత్మము అని చెప్పెను.

ఒకప్పుడు శౌనకుఁడు అభిప్రేతారి అనువారిద్దఱు భోజనమునకుఁ గూర్చుండఁగా ఒక బ్రహ్మచారి వచ్చి భిక్షయడుగుఁగా వానిని పరీక్షించుటకై వారు వానికి భిక్షపెట్టలేదు. అపుడా బ్రహ్మచారి ఇట్లనెను. దేవుఁడొకడు అతడన్నిటిని భక్షించుచు రక్షించుచున్నాఁడు. వానిని మనుష్యులు తెలిసికొనలేరు. ఈ యన్నము అంతయు అతనికే వేయఁబడుచున్నది. అన్నము అతనికే పెట్టబడలేదనెను. అపుడు శౌనకుడు వానితో నిట్లనెను. అతడు జంగమ స్థావరముల కాత్మ అగ్న్యాదులను సృజించిన వాడు. బంగారు దంతములు గలవాడు సర్వ భక్షకుడు మేధావి అతనిని ఎవరు తినలేదు. మేము అతనినే యుపాసించు చున్నామనగా అపుడు వారు బ్రహ్మచారికి భిక్ష పెట్టమనగా భిక్ష పెట్టిరి. భుజించు వాయువు అన్నము అగ్ని సూర్యుడు చంద్రుడు జలము అనే యైదును ప్రాణము వాక్కు కన్ను మనసు అని యైదు. ఇవి మొత్తము పది. ఇవి గలది విరాట్టు అదే అన్న భక్షకము. దీనికి అన్ని తెలియును అని తెలియువాడు అన్న భక్షకుడగును.

3. సత్యకాముని కథ

జాబాలకొడుకు సత్యకాముడు గురుకులంలో బ్రహ్మచర్యము చరించుటకై పోవుచు నా గోత్రమేది అని తల్లిని జాబాలనడిగెను. తల్లి యిట్లెనెను. నీవే గోత్రమువాడవో నేనెఱుగను. బహుసేవ చేయుచు పరిచాకురాలనై యౌవనమున నిన్ను గంటిని. నా పేరు జాబాల. సత్యకామ జాబాలుఁడనని చెప్పుమనెను.

అతడు గౌతముని దగ్గఱకు వెళ్ళగా అతడు నీవు ఏ గోత్రమువాడవని యడిగెను. అపుడు అతడు "నేను తల్లిని నేనే గోత్రమువాడను అని యడిగితిని" అమె నేను బహుసేవచేయుచు పరిచారకురాలనై యౌవనమున నిన్ను గంటిని. నీవు జాబాల కొడుకువు సత్యకాజాబాలుడువు అని చెప్పెను.

అపుడు గౌతముడు ఇట్లనెను. బ్రాహ్మణుడు కానివాడు ఇట్లు పలుకలేడు. సౌమ్య ! సమిధలను దెమ్ము. దగ్గరకు నిన్ను తీసికొందును (ఉపనయనము చేయుదును) నీవు సత్యము నుండి తప్పుకొలేదు" అని అతనిని తన దగ్గఱకు దీసుకొని చిక్కి బలములేని నాలుగువందల గోవులను మందనుండి విడదీసి సౌమ్యా వీని ననుసరింపుము అని వానిని సాగనంపుచు ఇవి వేయి కాక మునుపు మరలిరాకు అని గౌతముడనెను.

అపుడతడు ఆ గోవులు వేయి అగువరకు చాల యేండ్లు దూరముగా నుండెను. పిదప న్యాయదేవతచే ఆవేశింపఁబడిన ఎద్దు సత్యకామునితో అనెను. ఓ సత్యకామా ! మేము వేయి అయితిమి. మమ్ము గురుకులమునకు జేర్చుమని చెప్పి ఓయీ నీకు బ్రహ్మ యొక్క పాదము చెప్పెదను వినుము అనగా ఓ భగవానుడా ! చెప్పుమనగా ఇట్లనెను. తూర్పు పడమర దక్షిణము ఉత్తరము ఇవి నాల్గు కళలు. ఇవి కలిసి ఒక పాదం దానిని ప్రకాశమందురు. నీకు అగ్ని యింకొక పాదము చెప్పుననెను. ఆ సత్యకాముడు ప్రొద్దుట గోవులను ఆచార్య కులమును జేర్చి అక్కడ ఆపి సమిధను తీసికొని తూర్పుగ కూర్చుండగా అగ్ని ఇట్లనెను. ఓ సౌమ్యా ! విను నీకు పాదము చెప్పెదను.

పృధివి, అంతరిక్షము, దినము, సముద్రము, కళలు ఇవి కలిసి ఒక పాదము. హంస, సూర్యుఁడు నీకొక పాదము చెప్పుననెను. అతఁడు పొద్దుట గోవులను నడుపుచు ఆపి సాయంకాలము సమిధను పట్టుకొని అగ్ని యెదుటఁ గూర్చుండెను. అపుడా సూర్యుఁడిట్లనెను. అగ్ని సూర్యుడు చంద్రుడు మెఱపు ఇవి కళలు. ఇవి కలిసి ఒక పాదము. నీకు ఇంకొక పాదము నీటికోడి (నీరునుబట్టి ప్రాణము) చెప్పుననెను. పిదప అది ప్రాణము కన్ను, చెవి, మనస్సు ఇవి కళలు. ఇవి కలిపి ఒక పాదము అనెను. ఇట్లు నాలుగు పాదములు దెలిసి ఉపాసించువాడు లోకములను జయించుననెను.

పిదప సత్యకాముడు ఆచార్య కులమునకు జేరగా గురువనెను. ఓ సత్యకామా ! నీవు బ్రహ్మవేత్తవువలె నున్నావు. నీకు ఎవరపదేశించిరునెను. అనగా మనుషులకంటె ఇతరుల యుపదేశములచే నేమి తమరు ఉపదేశింపుడు అనెను. గురువు చెప్పినదే వీర్యవంతమగును. మీరే యుపదేశింపడనగా ఆ దేవతలు చెప్పిన విద్యనే మరల గురువు చెప్పెను. దీనివల్ల నిందులో నేదియు తీసిపోదు.

ఇట్లుండగా ఒకప్పుడు ఉపకోసలుడనువాడు సత్యకామ జాబాలుని దగ్గఱ బ్రహ్మచర్యము చేయుచెండెను. వాడు పన్నెండేండ్లు అగ్ని పరిచర్య చేసెను. గురువు ఇతర బ్రహ్మచారులకు వేదము జెప్పి వారినందఱను గృహస్థాశ్రమమునకు పంపి వీడ్కొల్పుచు ఉపకోషలుని మాత్రము పంపలేదు. అప్పుడు అతని భార్య యిట్లనెను. ఈ బ్రహ్మచారి తపస్సు చేసెను. అగ్ని పరిచర్య చేసెను. ఈ యగ్ని భక్తుల లోపల వీడ్కోలు వీనికివ్వవు. నిన్ను అగ్నులు నిందింపకుండును గాక ! కనుక నితినికి విద్యను జెప్పుము అనెను. అట్లు భార్య చెప్పినను అతడు విద్యను జెప్పకయె కొంతకాలము ప్రవాసము పోయెను. అపుడా ఉపకోసలుడు మనోవ్యాధిచే బెంగచే అన్నము సరిగా దినలేకపోయెను. అపుడామె ఎందుకు సరిగా తీనుటలేదని యడుగగా మనుష్యునికి అనేకములైన కోరికలు ఉండును. అవి తీరకపోవుటచే

తినలేకపోవు చున్నాను. అనగా అపుడాయగ్నులు కరుణించి ప్రాణము ఆకాశము బ్రహ్మమె యని చెప్పెను.

పృథివి అగ్ని అన్నము ఆదిత్యుడు ఈ నాలుగు నీ శరీరము. ఆదిత్యులోని పురుషుడనే నేను, అని గార్హపత్యాగ్ని చెప్పెను.

జలము, దిక్కులు, నక్షత్రములు, చంద్రుడు ఇది నా శరీరము. చంద్రునిలోని పురుషుడ నేనే అని దక్షిణాగ్ని చెప్పెను.

ప్రాణము, ఆకాశము, స్వర్గము, మెఱపు ఈ నాలుగు నా శరీరము మెఱపులో పురుషుడను. నేను అని అహవనీయాగ్ని అనెను.

అగ్ని విద్యయు ఆత్మ విద్యయు నీకు గురువు చెప్పునని యగ్నులు నిలబడగా అపుడు గురువు వచ్చి ఇట్లనెను. నీవు బ్రహ్మవేత్తవు వలె నున్నావే నీకెవరు ఉపదేశించిరి నని యడుగగా నగ్నులు ఉపదేశించె ననెను. అపుడు ఈ యగ్నులు కర్మములను గూర్చియె చెప్పినవి. తామరాకు లోని జలమువలె అంటుకొననిదియు పాపము కర్మనులేని బ్రహ్మవిద్యను నీకు జెప్పెదనని యిట్లనెను.

నేత్రములో గనిపించు పురుషుడె బ్రహ్మము అదే అమృతము అభయము కండ్లలో నేయిపోసినను తామరాకుపై జలమువలె అంటక జారిపోవును. అది నిర్లేపము నిరంజనమగు బ్రహ్మము. దీనిని సంయద్వామము అని వామనీ అని అందురు. దానిని తెలిసినవారు చనిపోయిన పిదప కర్మలు చేసినను చేయక పోయినను కాంతి పొంది పగటిదేవతను శుక్లపక్ష దేవతను ఉత్తరాయణ దేవతను వర్షదేవతను ఆదిత్య దేవతను చంద్రదేవతను పొంది అమానవుడగును. ఇది దేవయాన మార్గము. దానిద్వారా బ్రహ్మమును పొంది పునర్జన్మ లేక శాశ్వతా నందమును పొందునని చెప్పెను.

ప్రజాపతి కలను సృజించి అందులో నేది సారమని తలచెను. తలచి పృథ్వియందు అగ్ని రసమని అంతరిక్షమున వాయువు రసమని స్వర్గమున ఆదిత్యుడు రసమని తలచెను.

అగ్ని నుండి ఋక్కులు నుండి యజస్సులు ఆదిత్యునుండి సామలు రసములుగా నయ్యెను. మరల ఋక్కుల నుండి భూః యజుస్సు నుండి భువః సామనుండి సుపః అన్న ది వ్యక్తమయ్యెను.

4. ప్రాణకథ

ప్రాణము కనులు, చెవులు, మనస్సు ఇవి అన్నియు తమలో నేను గొప్ప నేను గొప్పదానినని పోరాడుకొని ప్రజాపతి దగ్గర మాలో ఏది గొప్పవని యడిగెను. ఏది లేకపోయినచో శరీరము నిరుపయోగమగునో అదే గొప్పదనగా వాక్కు వెడలిపోయి ఒకయేడు ఉండి మరల వచ్చి నేను లేనిచో ఎట్లుంటిరని అడుగ మూగవారువలె నుంటిమి. చెవులతో వింటిమి అన్నియు పనిచేసినవనెను. అపుడు చెవులు మొదలైనవి వెళ్ళిపోయినవి కాని ఏమియు బాధ కలుగలేదు. పిదప ప్రాణము లేచిపోవగా కొన్ని పోయినట్లయినవి. వానితోపాటు అన్ని పోవ మొదలుపెట్టెను. నపుడవి ప్రాణమె అన్నిటిలో గొప్పదని దానిని స్తుతింప మొదలుపెట్టెను.

5. దేవయానము

శ్వేతకేతువు పాంచాల దేశమున ఒక సభకు వెళ్లెను. అక్కడ ప్రవాహణుడను నతడు శ్వేతకేతువును జూచి నీకు మీ తండ్రి ఉపదేశించెనా అని యడిగెను. ఉపదేశించిరని శ్వేతకేతువు అనగా అయితే ఈ యయిదు ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పుము. 1. ప్రజలు ఈ లోకమునుండి యెచ్చటికి పోయెదరు ? 2. వారెట్లు మరలి వచ్చెదరు ? 3. జ్ఞానము కల కర్మపరులకు దేవయానము, కేవల కర్మపరులకు పితృయాణము ఈ మార్గములు గలవు గదా, ఈ మార్గము గుండా పోవువారెక్కడ విడిపోదురు ? 4. ఈ పితృ సంబంధ లోకమెందుకు పూర్ణమగుటలేదు, 5. ఐదవయాహుతి యందు నీళ్ళు ఎట్లు పురుష వాచ్యములుగా అగుచున్నవి ?

అని ప్రశ్నింప శ్వేతకేతువు తెలియదని చెప్పి యింటికిపోయి వీనిని తన తండ్రియగు గౌతముని నడిగెను. గౌతముడు నాకును దెలియవని

చెప్పి తాను రాజైన యా ప్రవాహుణుని దగ్గరకు పోయి యడిగెను. అపుడు నీవు చాల దినములన్నచో చెప్పెదను. ఇదివఱలో ఈ విద్య బ్రాహ్మణులకు చెప్పలేదు. క్షత్రియులకు మాత్రమె పరంపరగా చెప్పబడెను. అది నీకు చెప్పెదను వినుము అని యిట్లు చెప్పెను.

1 ఈ పంచాగ్ని నెఱిగిన గృహస్థులు వానప్రస్థులు సంన్యాసలు నైష్ఠిక బ్రహ్మచారులు శ్రద్ధను తపస్సును ఉపాసించి చనిపోయిన పిదప అర్చిస్సు దేవతను, అందుండి దినమును దినదేవతను అందుండి శుక్లపక్షమున ఉత్తరాయణమును సంవత్సరమును ఆదిత్యుని చంద్రుని పొందును. అక్కడకు ఒక ఆమానపు పురుషుడువచ్చి విద్యుత్తును శుక్ల పక్షాది దేవతలను పొందించును. పిదప దేవతలను బ్రహ్మమును పొందెదరు ఇది దేవయానము. కేవల కర్మపరులును యజ్ఞము చేసి ధూమములు రాత్రిని కృష్ణపక్ష దేవతను దక్షిణాయనము పితృలోకము ఆకాశము చంద్రుని పొందుదురు. వీరు దేవతలను పొందుదురది వారికన్నము ఇది పితృయాన మార్గము. కర్మఫలము నశించువఱకు చంద్రలోకమునుండి మరల ఆకాశమును వాయువును పొగను మేఘమును వర్షమును వడ్లు మొదలైన ధాన్యమును అన్నియును పొంది రేతోరూపముగా స్త్రీలలో ప్రవేశించి జన్మించి మరలివచ్చెదరు.

2. ఈ దేవయాన పితృయాణ మార్గములందు ఒకే కాలమున ప్రవేశించి తరువాత విడిపోయి జ్ఞానులు ఉత్తరాయణ మార్గమునకు, కర్మపరులు దక్షిణాయన మార్గమున పితృలోకమునకు పోయెదరు. పిదప పుణ్యాత్ములు బ్రాహ్మణ క్షత్రియాది జన్మలను పాపాత్ములు కుక్క పంది చండాలాది జన్మలను పొంది పుట్టుచు చచ్చుచుందురు.

పాపులు పితృలోకమును గూడ పొందరు కాన నిది నిండిపోదు.

3. స్వర్గమె అగ్ని దానికి సూర్యుడు సమిధ. కిరణములు పొగ, పగలు ప్రకాశము చంద్రుడు మంట 1. నక్షత్రములు కణములు. ఆ యగ్నిలో

దేవతలు హోమము చేయుదురు. అందుండి చంద్రమండలమునకు పోదురు. 2. మేఘము అగ్ని వాయువు సమిధ, మేఘము పొగ మెఱపు ప్రకాశము ఉఱుము మంట శబ్దములు కణములు. ఈ దేవతలు సోమునికి హోమము చేయుదురు. అందుండి వర్షమగును. 3. పృద్వికి యగ్ని సంవత్సరమునకు సమిధ ఆకాశము పొగ రాత్రి ప్రకాశము దిక్కులు మంటలు దిశలును కణములు, ఈ యజ్ఞంలో దేవులు హోమము చేయుదురు. 4. పురుషుడు అగ్ని వాక్కు సమిధ ప్రాణము పొగ నాలుక ప్రకాశము మంట చెవులు కణములు. ఈ యగ్నిలో అన్నమును దేవతలు హోమము చేయుదురు. దాని నుండి రేతసు కలుగు. స్త్రీ అంగము సమిధ. ఆహ్వానము పొగ కలయిక మంట ఆనందము కణములు. ఈ యగ్నిలో దేవతలు రేతస్సును హోమము చేయుదురు. గర్భము కలుగును. ఈ యయిదు అగ్నులందు హోమము చేయబడు జలము (శక్తి) పురుషుడగును. కాన పురుష వాచ్చములగును. జీవి తొమ్మిది పదినెలలో పుట్టును.

6. ఉద్దాలకుని కథ

ప్రాచీన శాలుఁడు సత్యయజ్ఞుఁడు ఇంద్రద్యుమ్నుఁడు జనుఁడు బుడీలుఁడను వారు గృహస్థులు, మహాశ్రోత్రియములు. ఆత్మమేది బ్రహ్మమేది యని చర్చించుచు వీరొకసారి యుద్దాలకుని దగ్గరకు వెళ్ళి యడిగిరి. అతడు నాకు దెలియదు మన మందరము అశ్వపతి దగ్గరకు వెళ్ళుదము. అతఁడన్నియు చెప్పునని అతని దగ్గరకు వెళ్ళిరి. ఆ యశ్వపతి వీరికి చాల ధనమివ్వబోగా మీ ధనము వలదనిరి. అందుకు అతడు నా దగ్గఱ ఏ దోషము లేదే, నా దేశములో దొంగలు సురాపానము చేయు బ్రాహ్మణుఁడు లేడు. యాగము చేయనివాడు అవిద్వాంసుడు వ్యభిచారులు లేరు గదా! ఎందుకు వద్దనుచున్నారు. మరల మీ రెందులకు వచ్చితిరని యడుగ పురుషుడే ప్రయోజనమునకై ప్రవర్తించుచున్నాడు చెప్పుమని యడిగిరి అందుకు నేను చెప్పెదనని మరునాడిట్లనియెను. ఔపమన్యువు దేనిని

వైశ్వానరాత్మగా ఉపాసింతురనcగా వారు దినమునసెను. అనcగా అవునది సురేతస్సు గలది వైశ్వానరుని నీవు ఆత్మగా ఉపాసించుటచే యోగఫలము సఫలమైనది. అన్నము భుజింతువు. ప్రియము చూతువు. ఇట్లు ఉపాసించువాడు బ్రహ్మ వర్చస్వీయగును. ఇదే ఆత్మ శిరస్సు. నీవిట్లు వచ్చి తెలిసికొనకపోయినచో నీతల పగలి యుండెడిదే అని మిగిలిన వారిని కూడ నడిగెను. ఇంద్రద్యుమ్నుడపుడు వాయువును జనుడు ఆకాశము అని బుడిలుడు జలమని ఉద్ధాలకుడు పృథ్విని వైశ్వాసరాత్మగా దలుచుచు ఇట్లు చెప్పిరి. అందఱతో నాతడిట్లు అనెను. వేఱుగాను ఒకే వాస్తువుగాను గనcబడునది వైశ్వానరాత్మయె; ఇట్లు ఆత్మను ప్రాదేశమాత్రునిగను అభిమానునిగను తెలిసి యుపాసించువారు అన్నము భుజింతురు. ఈ యాత్మకు శిరుస్సు సుతేజస్సు. నేత్రము విశ్వరూపము ప్రాణము వృధగ్వర్త్మాత్మ మధ్యదేహము బహుళము వస్తియె ధనము పాదములు పృథ్వి పక్షము యాగవేది, రోమములు దర్భలు హృదయము గార్హపత్యాగ్ని మనస్సు దక్షిణాగ్ని వాయువు అహవనీయాగ్ని అని చెప్పగా వారు సంతోషించి వెళ్ళినారు.

అన్నము భుజించునపుడు హోమము చేయవలయును. అది యజ్ఞము వంటిది. హోమము చేయునపుడు ప్రాణాయ స్వాహా అని జఠరాగ్నిలో హోమము చేసినచో ప్రాణము తృప్తి చెందును. ప్రాణము తృప్తినొందగా కన్ను సూర్యుడు దినము తృప్తి పొందును. అవి తృప్తి పొందగాను పశువులు ప్రజలు తృప్తి పొంది బ్రహ్మవర్చస్సును పొందుదురు. ఇట్లే వ్యానాయస్వాహా అని రెండవ యాహుతి యీయగా వ్యానుడు తృప్తి పొందగా చెవి చంద్రుడు దిక్కులు దిక్కులందున్నవి. తాను తృప్తి పొందుదురు. పశువులు ప్రజలు తృప్తి పొంద పిదప తేజస్సు బ్రహ్మవర్చస్సును పొందుదురు.

ఇట్లే అపానాయ స్వాహా అని మూడవ యాహుతి యీయగా అపానము వాక్కు, అగ్ని పృథ్విని, పృథివిలోని తాను తృప్తి పొంది వర్చస్సు పొందుదురు.

ఇట్లే నాలుగవ సమనాయ స్వాహా అని యాహుతి యీయగా సమాన వాయువు మనస్సు మేఘము మెఱపు తాను తృప్తి పొంది బ్రహ్మ వర్చస్సును పొందుదురు.

ఇట్లే యైదవ ఆహోతి ఉదానాయ స్వాహా అని యీయగా త్వక్కువ, వాయువు ఆకాశము తాను తృప్తి పొంది బ్రహ్మ వర్చస్సును పొందుదురు.

ఎవండిట్లు తెలియక అగ్ని హోత్రము హోమము చేయునో నిప్పులోగాక బూడిదలో హోమము చేసినవాఁడగును. తెలిసి చేసినచో స్వర్గలోకము లందు ఆత్మయందు ఆహుతి యిచ్చినట్లగును. పొల్లు అగ్నిలో భస్మమైనట్లు జ్ఞానములో పాపములు భస్మమైపోవును. తెలిసి చేసినచో అనర్హునికి దానమిచ్చినను అది వైశ్వానరాత్మకిచ్చినట్లే యగును. ఇట్టివారు తల్లిని పిల్లలు చేరినట్లు అగ్నిహోత్రమును చేరి సుఖింతురు.

అరుణనికి శ్వేతకేతువను కొడుకు ఉండెను. ఒకసారి తండ్రి ఓ శ్వేతకేతూ ! బ్రహ్మచర్య మాచరింపుము. మన కులములో విద్య నేర్వక బ్రహ్మబంధువైన వాడెవఁడును ఇది వఱలో లేఁడు అనెను.

అప్పుడతఁడు వెళ్ళి 12 ఏండ్లు బ్రహ్మచర్యముండి ఇరవై నాలుగు ఏండ్లవాడయి వచ్చి అన్ని వేదములు చదివి మహా మనస్కుఁడై అనూచానుడైనైతినని తలచి వినయము లేని వాడయ్యెను. అపుడు తండ్రియనెను. సరే నీవు అన్ని తెలిసిన వాడవు వలె నున్నావు. ఏది విన్నచో అన్ని విన్నట్లు అగునో ఏది తెలిసిన అన్ని తెలిసినట్లగునో, అది తెలిసికొంటివా అని యడిగెను. ఎట్లనఁగా ఎట్లు ఒక మట్టిముద్దను తెలిసికొన్నచో మట్టి దాని వికారములు తెలియును. ప్రమిదలు కుండలు మొదలైనవానిలో వాని ఆకారములు పేర్లు మాత్రము వేఱుకాని మట్టి మొదట ఒకటే. అట్లే లోహము ఒకటె. వాని వికారము ఆకారములు వాని పేర్లు వేఱు ఇనుము ఒకటే.

అట్లేయని ఆ శ్వేతకేతువు ఓ భగవానుడా ! నాకు తెలిసినచో ఎందుకు తెలియనిదని యందును. కనుక భగవానులైన మీరె చెప్పుదురు గాక యని తండ్రినడుగ నతడిట్లు చెప్పెను.

సౌమ్యా ! మొదట ఈ సత్పదార్థమె యుండెను. అది యొకటె రెండవది లేదు ఆసత్తె మొదట నుండెను. ఈ యసత్తు నుండి సత్తు పుట్టెను. ఒకటె. రెండవది లేదు అని కొందఱందురు. సౌమ్య ఎట్లు ఇట్లు అగును. అసత్తునుండి సత్తు ఎట్లు పుట్టును. ఈ సత్తే మొదట నుండెను. ఒకటె. రెండవది లేదు. మట్టి మొదలగు సత్పదార్థముల వల్ల కుండ మొదలైనవి అగును. ఏవియు లేనిదానివల్ల కుండలు మొదలగునవి యెట్లగును. ఇది చాల సృజించెదనని ఆలోచించి తేజస్సును సృజించెను. ఆ తేజస్సు ఆలోచించి నీళ్ళను సృజించెను. అందువల్లవెక్కడనైతే పురుషుడు శోకించునో అపుడు చెమ్మగిల్లును. కన్నీళ్ళు వచ్చును గాన తేజస్సు నుండి నీళ్ళు పుట్టును. ఆ నీళ్ళు చాలగా మేము అయ్యేదమని ఆలోచించెను. అది భూమిని అన్నమును సృజించెను. ఎక్కడనైన వర్షించుచో అపుడు చాల అన్నమగును. నీళ్ళవల్లనే అన్నమగుచున్నది.

ఈ ప్రాణులన్నింటికి మూడే బీజములు అండజము, జీవజము, ఉద్భిజము అని. గ్రుడ్డులోనుండి పుట్టినవి పక్షులు మొదలగునవి జీవము నుండి (మావినుండి) పుట్టునవి మనుజులు, పశువులు మొదలగునవి. భూమి నుండి పెల్లగించి పుట్టునవి చెట్లు మొదలగునవి. ఇక స్వేదజములు అండజోద్భిజ్జములలోనే యంతర్భవించును.

ఈ దేవత "నేను ఈ మూడు దేవతలను ఈ జీవముతో నన్ను వాటిలో ప్రవేశపెట్టినాను. రూపములేర్పరతు" ననుకొనెను. అగ్ని సూర్యుడు చంద్రుఁడు మెఱపులలో నున్న ఎఱ్ఱని రూపము తేజస్సుది. తెలుపు నీళ్ళది నల్లని రూపము అన్నముది (భూమిది) మనలో నెవరు తెలిసికొనిది తలపనిది

కనుకొనుటకు సాధ్యముగాని వీనిని పూర్వము మహాశాలులు మహాశ్రోత్రియులు చెప్పి యుదాహరించిరి. తినబడిన అన్నములో గట్టిది మలమగును. మధ్యగానున్నది మాంసము అణువైనది మనస్సు త్రాగబడిన నీళ్ళలో గట్టిది మూత్రము మధ్యమ భాగము రక్తము అణువైనది ప్రాణమును, తినబడిన తేజస్సు లోని గట్టిభాగము ఎముకలు, మధ్యభాగము మజ్జ అణువు వాక్కువ అగుచున్నవి. అందు మనస్సు అన్నమయము. ప్రాణము అపోమయము. వాక్కు తేజోమయము. తరచబడిన పెరుగు నుండి నెయ్యి వచ్చినట్లు తినఁబడిన అన్నము నుండి సూక్ష్మమైనది మనస్సు అగుచున్నది. ఇట్లే త్రాగఁబడి నీళ్ళనుండి తేజస్సు ప్రాణము వాక్కులు అగుచున్నవి. అవి యట్లు చెప్పగ ఇంకను చెప్పమనగా గురువిట్లనెను.

పురుషుఁడు పదునాఱు కళలో (శక్తులతో) నుండును. నీవు పదునైదురోజులు తినక యుండుమనెను. నీళ్ళు పూర్తిగా త్రాగుము. ప్రాణము అపోమయము గాన ప్రాణము పోదనవాఁడు పదునైదురోజులు అన్నము తినలేదు. వానికి ఋక్కులు యజస్సులు సామలు స్ఫురింపలేదు. సరే అన్నము తినమనెను. తినెను అపుడు ఏది యడిగినను తెలిసికొని చెప్పెను. గురువిట్లనెను. సౌమ్య బాగుగా మండింపఁబడిన నిప్పులలో ఒక్క నలుపు మిగిలి అంతయు ఆరిపోయినందు వలన ఎక్కువగాఁ గాల్పలేదు. పదునాఱు కళల భాగములలో ఒక భాగము మిగిలి మిగిలినదంతయు పోవుటచే నీకు ఋక్కులు స్ఫురింప లేదు. ఒక భాగమే మిగిలిన నిప్పుకణము ఎండుగడ్డి వేయుటచే అది బాగుగా మండినట్లు ఒక యంశమె మిగిలిన యన్నమగు మనస్సున కొంచెమన్నము వేయుటచే అది పెరిగి అన్ని స్ఫురించెను. కాన అన్నమయము మనస్సు. అపోమయము ప్రాణము. తేజోమయము వాక్కువ. అని శ్వేతకేతువునకు తండ్రి గౌతముఁడు చెప్పెను. మరియును ఉద్దాలకుఁడు తన కొడుకు శ్వేతకేతుని జూచి సుషుప్తిని గూర్చి వినుమని యిట్లు చెప్పెను. మనుజుఁడు నిదురించునపుడు తాను ఆసత్తుతోఁ

జేరును. అందుచే పలుకఁడు వినఁడు నిదురించుచున్నాఁడందురు. దారముతోఁ గట్టబడిన పక్షి ఎక్కడికి పోయినను ఎప్పటి ప్రకారము కట్టబడిన చోటికి వచ్చి చేరునట్లు మనస్సులో నున్న జీవుడు ఎక్కడికి పోయినను జాగత్స్వప్నావస్థ లందు కర్మలనుభవించుచు తనకు వేఱే ఆధారము కనఁబడకపోవుటచే మరల ప్రాణమునే చేరును. మనస్సు ఆ ప్రాణముచే గట్టఁబడి యున్నది కదా.

సర్వమునకు సత్తే మూలము. సత్తునుండి బయలుదేఱి సత్తునందు లయించును. చనిపోయిన వాని వాక్కు మనస్సు నందు మనస్సు ప్రాణమందు ప్రాణము తేజస్సు నందు తేజస్సు పరమాత్మయందు లయించుచున్నది.

తేనెటీగలకు తాము తెచ్చిన తేనె ఏ పుష్పములతో తెలియనట్లును సముద్రమునుండి మేఘము ద్వారముగా గలిగినద నది నదములుగా సముద్రములో కలిసిన నీటికి తరువాత తామే నదుల నీళ్లో తెలియనట్లును సత్తుతో గలిసిన తరువాత తామెవ్వరో విడిగా దెలియదనగా శిష్యుడు ఇంకను వివరించమనెను. కాని పూర్వ వాసనను బట్టి అవి చేసిన కర్మలను బట్టి వ్యాఘ్రసింహవృక వరాహ కిట పరంగ దంశమశక మనుష్యాదులుగా తామెట్లు ఉండిరో అట్లనే మరల అవుదురు. అనగా శ్వేతకేతువు మరల చెప్పమనగా తండ్రి యిట్లనెను.

చెట్లను గొట్టివేయగా ఆ తెగిన కొమ్మలనుండి జీవము వెనుకకు మరలి పోవుచున్నది. కాన అది యెండుచున్నది. అట్లే శరీరము నుండి జీవుఁడు పోయినచో శరీరము పోవును గాని జీవుఁడు పోవడు. అది పోవునది గాదు, అది అణువు, అది జగత్తంతట నిండియున్నది. అదే నీవై యున్నావు అనఁగా అంత సూక్ష్మమైన ఆత్మనుండి ఇంత ప్రపంచమెట్లు అయినది అని శ్వేతకేతువడుగ ఇట్లు చెప్పెను. మఱ్ఱి పండులోని గింజను జీల్చినచో అందేమి లేదు. మఱి అంత సూక్ష్మమైన గింజనుండి అంత పెద్ద మఱ్ఱిచెట్టు అయినట్లు

ఈ సూక్ష్మమైన ఆత్మ నుండి ఈ సృష్టి బయలుదేరినదనెను. శ్వేతకేతువు ఇంకను చెప్పమనగా గౌతముండిట్లనెను.

ఒక యుప్పుగడ్డను చెంబునీళ్ళలో తండ్రి కలపమన్నాడు, రాత్రి కలిపి మరల పొద్దున ఆ యుప్పును జూడమనంగా లేదన్నాడు. సరే పై నీరు ఎలా ఉన్నదన్నాడు. ఉప్పుగానున్నది. క్రిందిపైన మధ్య అంత ఉప్పుగానే యున్నది. అలాగే యీ ఆత్మ ప్రపంచములో గలిసి దానిలో కలిసిపోయినది కాన ఎక్కడ చూచినను ఆత్మరూపమే కనిపించును. ఇంకను బోధింపుమన నతండిట్లనెను.

కండ్లకు గుడ్డకట్టి గాంధార దేశములకు పొమ్మనగా పోలేడు, గుడ్డ విప్పిన వెళ్ళగలండు. అట్లే ఆశచే శరీరములచే మాంసాదులచే భార్యా పుత్రాదులచే బద్ధుండైనవాడు ఏమి చూడలేదు. ఆశాదుల నుండి విడినచో తన స్వరూపమును జూడగలడు. మరణావస్థలో నున్నవానిని బంధువు చేరినన్నెఱుగుదువా నేనెవరని అడుగుదురు. వాని వాక్కు మనస్సు నందు మనస్సు ప్రాణమునందును ప్రాణము తేజస్సునందును తేజస్సు పరమాత్మయందును లీనము కానంతవఱకు ఎఱుగుదునను. వానిలో లయమైనచో చెప్పలేదు. అది లయముగునది ఆత్మయే. శ్వేతకేతూ! ఆయాత్మ నీవేయై యున్నావు.

ఎవడైన దొంగతనము చేసినపుడు ఒక గొడ్డలి కాల్చి దీనిని పట్టుకో దొంగతనము చేసితివా ఇది నిన్ను కాల్చును. దొంగతనము చేయలేదా నిన్నుం గాల్చదు అందురు. అపుడు దొంగతనము చేసియు చేయలేదని కాలిన గొడ్డలిని పట్టుకొన్నచో వానికిని కాల్చిన గొడ్డలికిని సత్యము అడ్డులేదు. కాన వానిని కాల్చును. అట్లుగాక నిజము చెప్పినచో సత్యము వానికిని గొడ్డలికిని అడ్డుగా నుండునును గాన కాల్చదు. ఇట్లు సద్బ్రహ్మకును సత్యాభిసంధేతరములకు శరీర పాతకాలమును సత్యప్రాప్తి తుల్యముకాగా విద్వాంసుడు సత్తయి వ్యాఘ్రాది దేహములను పొందడు. మరల

సత్యాభిసంధుడై మరల వ్యాఘ్రాది భావమును కర్మశ్రుతములను బట్టి బొందును అని శ్వేతకేతువు తెలిసికొనెను. దేహాదులందు ఆత్మ బుద్ధియున్నచో సదాత్మ విజ్ఞానము ఉండదు. తత్త్వమసి అను వాక్యము వికారానృతాధికృత జీవాత్మ విజ్ఞాన నివర్తకమె.

7. నారదుని కథ

నారదుఁడు సనత్కుమారుని సమీపించి భగవానుఁడా! నాకు విద్య చెప్పుమనెను. అపుడు సతక్కుమారుఁడు "నీకు ముందేమి తెలియునో చెప్పుము తరువాత నేను చెప్పెదను" అనెను. అపుడు నారదుఁడు భగవానుడా ఋగ్వేదము యజుర్వేదము అథర్వాంగి రసమును పంచమ వేదమైన ఇతిహాస పురాణమును శ్రాద్ధకర్మ గణితము ఉత్పాతజ్ఞానము మహాకాలాది నిధిజ్ఞానము తర్కశాస్త్రము నీతిశాస్త్రము వేద వేదాంగములను బూతవిద్యను ధనుర్వేదము, జ్యోతిషము సర్పవిద్యను గంధయుక్త నృత్యగీత వాద్యశిల్పాది విజ్ఞానములను ఎఱుగుదును. నేను మంత్రవిదుఁడనే కాని యాత్మవేత్తను గాను మీవంటి వాళ్ళు "ఆత్మవేత్త శోకమును దాటు" నని చెప్పగా వింటిని నన్ను మీరు శోకముద్రమును దాటింపుడెనను.

అపుడు సనత్కుమారుడిట్లనెను. ఋగ్వేదాదులన్నియు నామ రూపములే నామమును బ్రహ్మగా నుపాసించువాఁడు నామమునకు తెలిసిన దాని విషయములో వాడు పూర్తిగా స్వేచ్ఛగా చరించును. అంతే అనఁగా నామముకంటె గొప్పవి గలవాయని నారదుఁడడుగ అతడిట్లనెను.

నామముకంటె వాక్కు గొప్పది. అదే ఋగ్వేదాదాలను భూమిని దినమును పంచభూతములను దేవమనుష్య పక్షి తృణ కీటాదులను ధర్మాధర్మములను సత్యా సత్యములను సాధ్వ సాధులను హృదయమున నున్న దానిని లేని దానిని తెలుపును. అదే గనుక లేనిచో ధర్మా ధర్మాదులను వేనిని తెలుసికొనలేఁడు. కనుక వాక్కువను ఉపాసింపుమనెను. వాక్కువను

తెలిసికొన్నవాడు వాని విషయములలో స్వేచ్ఛగ జరించగలడనెను. అయితే భగవానుడా! వాక్కుకంటే గొప్పదున్నదా యనెను. అతడిట్లనెను. వాక్కుకంటె మనస్సు గొప్పది. రెండు ఉసిరి కాయలను గాని రెండు రేగిపండ్లను గాని రెండు తాడికాయలను చేతిలో ఇముడ్చుకొన్నట్లు నామములు వాక్కును మనస్సు ఇముడ్చికొనును. మనస్సుతో ఆలోచించి మంత్రములు చదువు అనిన మంత్రములు చదువును. తాను చేయునున్న పని చేయును. అట్లే మనస్సుతో పశు పుత్రాదులను సర్వ లోకములను పొందును. కనుక మనస్సే గొప్పది. దాని నుపాసింపుమనెను. అనగా మనస్సు కంటె గొప్పదున్నదా అని యనగా మనస్సు కంటె సంకల్పము. సంకల్పము కంటె చిత్తము. చిత్తముకంటె విజ్ఞానము. విజ్ఞానముకంటె బలము గొప్పవి యనెను. బలమున్నచో అన్నియు చేయగలడు. అది లేనిచో ఏమయిన చేయలేడు. బలముకంటె అన్నము గొప్పది. అన్నము తిననిచో బలము ఉండదు. ఏమియు చేయలేడు. అన్నముకంటె నీళ్ళు గొప్పవి. నీళ్ళను త్రాగనిచో జీవులు బ్రతకవు. నీళ్ళకంటె వాయువు గొప్పది. వాయువే లేనిచో ఒక నిముషమును బ్రతుకడు వాయువుకంటె తేజస్సు గొప్పది. తేజస్సుకంటె ఆకాశము గొప్పది. ఆకాశము లేనిచో అసలు మొదలే లేదు. సూర్యచంద్రులు మొదలవు వినలేడు తినలేడు. ఆకాశము స్మృతి గొప్పది. స్మృతి లేనిచో ఏమియు చేయదు. స్మృతి కంటె ఆశ గొప్పది. అసలు ఆశ యుంటేగా ఏదైనను చేయవలెనని కోరును. ఆశ కంటె ప్రాణము గొప్పది. ప్రాణము నుండి అన్ని బయలుదేరు చున్నవి. తల్లితండ్రి దైవము అన్నియు ప్రాణమనెను. అంతలో నారదుడాగి సత్యమును గూర్చి చెప్పమనెను. సత్యము తెలిసికొనుటకు విజ్ఞానము అవసరమని సనత్కుమారుడనెను. సత్యమునకు మతి, మతికి శ్రద్ధ, శ్రద్ధకు నిష్ఠ, నిష్టకు కృతి-ఇంద్రియ సంయము, చిత్తైజాగ్రత, ఇవియన్నియు సుఖము ఆనందము కొఱకు చేయును. ఆనందము భూమ (గొప్పది) బ్రహ్మము. అదే యన్నిచోట్ల-గలదు

ఆ భూమయే (గొప్పది). ఆత్మయె ఆత్మ తెలిసికొన్న వానికి జరావ్యాధి మృత్యువులు లేవు అదే ప్రపంచమయ్యెను కనుక పై వానిలో వాగాదులు అన్నిటికంటె ఆత్మయె గొప్పది. అందుచే దీని పొందవలయునన్న ఆహారశుద్ధి కావలెను. ఆహార శుద్ధియైన సత్యశుద్ధి ధ్రువమైన అది స్మృతి దానివల్ల సర్వపాశ ముక్తి మోక్షమ్ము కల్గును అని నారదునికి సనత్కుమారుడు చెప్పెను. సనత్కుమారుని స్కందుఁడని కూడ అందురు. నారదునికింకను సనత్కుమారుఁడిట్లు చెప్పెను.

ఈ దేహమందు బ్రహ్మపురమనుస్థానము కలదు. దానిలో ప్రజలు ఇంద్రియములు, బ్రహ్మము రాజు. అందులో తామర పువ్వు వంటి గృహము కలదు. అందు సూక్ష్మమైన యాకాశమున్నది. దానిలో బ్రహ్మమును వెదకవలెను. ఆ హృదయాకాశములో సర్వ ప్రపంచములు భూమియు సూర్యచంద్రాదులు స్వర్గాదులు ఒకటేమిటి అన్నియు అణిగియున్నవి. స్వచ్ఛమైన చిన్న అద్దములో చిన్న పాత్ర జలములో అన్ని కనిపించునట్లు హృదయాకాశములో అన్ని కనిపించును. సరే మఱి ఈ శరీరము ముసలిదైనచో అపుడేది మిగులునని అతడడుగ ఈ శరీరము ముసలిదైనను ఆత్మకు బ్రహ్మమునకు ముసలితనము లేదు. దానికి ముదిమిశోకము ఆకలిదప్పులు లేవనెను. సరే ఈ ఆత్మను తెలియక పోయినచో ఏమి అనగా ప్రజలు రాజును తెలిసికొనక సర్వకామములు పొందలేక సర్వ లోకములు తిరుగలేరు. సంకల్పసిద్ధుఁడు కాలేరు. ఆత్మను తెలిసికొన్నవాడు అన్నిచోట్లకు త్రుటిలో పోవును. సంకల్పము వల్లనే పితృలోకము మాతృభ్రాతృ లోకములు గంధర్వలోకము గీత వాదిత్రలోకము స్త్రీలోకము సర్వ లోకములను పొందగలడు.

ఈ సత్యకామములు తనలోనే లభించినను ఇవి అసత్యములచే గప్పబడియున్నవి. బ్రహ్మజ్ఞానము గలవానిని ఈ అసత్యములు కప్పలేవు. అజ్ఞానిని చీకటివలె అసత్యము కప్పును. చీకటిని వెలుగు నశింపజేసినట్లు

అసత్యమును జ్ఞానము నశింపఁజేసి జ్ఞాని సత్యమును గానిపింపఁ జేయును. అట్టి సత్యమునకు ఆశ్రయమైన ఆత్మ హృదయమునఁ గలదు. సత్యమన్నది బ్రహ్మమునకు పేరు. సత్యము అనగా స=అమృతముతి=మర్త్యము, యమ్=వానిని కప్పునది ఏకము చేయును. ఇట్లు తెలిసినవాఁడు స్వర్గమునకు ప్రతి నిముషము పోవును.

ఆత్మయె సేతువు. అది అన్ని లోకములను ధరించునది. ఈ యాత్మకు జరామరణరోగాదులు లేవు. ఎవడీ ఆత్మను బ్రహ్మచర్యముచే పొందునో వాఁడు స్వతంత్రుఁడై కామచరుడై యుండును.

యజ్ఞము బ్రహ్మచర్యమె. బ్రహ్మచర్యముచేతనె అన్ని పొందుదురు. శాసత్రాయణము సతః త్రాయణము సత్రాయణము యజ్ఞము మౌనము యజ్ఞము అనాశాకాయనము ఉపవాసము యజ్ఞము. అరణ్యాయనము యజ్ఞము. అరణ్య అను సముద్రములు రెండు గలవు. దానికిది యర్థము. ఐరంమదీమను సరస్సు, సామసవనమును అశ్వద్ధము, అపరాజితమను నగరము గలదు. దానికి పరమాత్మ ప్రభువు.

హృదయమున నూట యొక్క నాడులు గలవు. అందులో సుషుమ్నమూర్ధమను పొంది అమృతత్వమును పొందించుచున్నది.

వాయువు మేఘము మెఱపు శరీరములేనివై ఆకాశమున నడగి ఆత్మ ఆజ్ఞకు లోబడినవి. ఇవి ఆకాశము నుండి లేచి పరం జ్యోతిని పొంది మెఱపు ఉఱుము మేఘమును పొంది చివరకును స్వరూపమున గలియుచున్నవి. ఇది చూచుటకు కన్నులు వినుటకు చెవులు ఇంద్రియములను తలచుటకు మనస్సును ధరించును. బ్రహ్మమునకు ఆకాశమని పేరు. దానిలో నామ రూపాదులు అడగియున్నవి. అదే బ్రహ్మము అమృతము. ఇట్లు తెలిసినవారు బ్రహ్మమును పొందెదరు.

పిదప ఈ బ్రహ్మ విద్యను బ్రహ్మ పుత్రుడైన కశ్యప ప్రజాపతికి అతఁడు మనువునకు చెప్పెను. ఆచార్య కులమున వేదము చదివి

గురుదక్షిణలిచ్చి కుటుంబమున శుచిద్రూపమున వేదము చదువుచు ధర్మకార్యములు చేయుచు తన సర్వేంద్రియములు నిలిపివేసి హింసింపక శాస్త్రవిహితమైన భిక్షాటన చేయుచు హింస మానవలెను. ఇట్లు నడచువారు బ్రహ్మలోకమును పొందును. తిరిగిరాడు. ప్రజాపతి దగ్గఱకు ఆత్మను దర్శింపవలయునవి. అసురులును వారి రాజు విరోచనుఁడు దేవతలు వారి రాజు ఇంద్రుడును వచ్చిరి.

నేత్రములోని పురుషుఁడు బ్రహ్మమే అని ప్రజాపతి చెప్పెను. అది అమృతము అది అభయము. దానిని ఛాయా పురుషునిగ వారు తలచిరి. జలములోను ప్రతిబింబము కనిపించుచున్నది. ఆత్మ కంటిలోనిదా జలములోనిదా చెప్పుమనిరి. అన్నిటిలోను గనఁబడునది అంతయు ఆత్మయే అనెను.

మీరు జలము గల పాత్రలో ఆత్మను జూడుడు అనెను. వారు నఖశిఖపర్యంతముగల దేహమే ఆత్మ అనుకొనిరి. మరల క్షౌరము చేసికొని నగలు ధరించి చూడమనెను. అట్లు చూచి బాగున్నది అదే ఆత్మ అనుకొని పోవుచుండిరి. అపుడు ప్రజాపతి మీరు ఆత్మను జూడకయేపోవుచున్నారేమి అనెను. దేహము ఆత్మగా అనుకొన్నచో అవమానము కలుగుననెను. అయినను విరోచనుఁడు శాంతుఁడై అసురుల దగ్గఱకు వెళ్ళి దేహమే ఆత్మయని దానినే పూజింపవలెనని చెప్పెను. అట్లు చెప్పుటచే అసురుల భావము విమర్శలేనిది శ్రద్ధయు దిక్కులు లేనిదయ్యెను. వారు ఇందువలన ఆ లోకము జయింపవచ్చుననుకొన్నారు.

ఇంద్రుఁడు మాత్రము సందేహపడి దేవతల దగ్గరకు వెళ్ళక మరల ప్రజాపతి దగ్గరకు వచ్చెను. "అప్పుడు విరోచనునితోఁ గూడ వెళ్ళితివే మరల వచ్చితివే" అని పలికి ఛాయాత్మ జ్ఞానము ప్రయోజనకారి కాదు. నీకుఁ జక్కగా ఉపదేశింతును. ఇంకను ముప్పై రెండు ఏండ్లు బ్రహ్మ చర్యము

చేయుము అనెను. అతడు అపుడట్లే చేసివచ్చెను. అప్పుడు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులలో మహిమను పొందునది ఆత్మ అని వివరించి చెప్పెను. ఇట్లు చెప్పినది తెలిసికొనుటకు ఇంద్రునికి నూట ఎనిమిది ఏండ్లు పట్టెను. పిదవ ప్రజాపతియనెను.

ఈ శరీరము నశించు స్వభావము గలది. ఈ శరీరము శరీరములేని యాత్మకు నివాస్థలము. శరీరమును బట్టి పాపపుణ్యములను ప్రియా ప్రియములను పొందుచున్నది. ఆశరీరియైన యాత్మకు ప్రియాప్రియాదులు లేవు. ఇది చూచుట వినుట మొదలైన పనులకు కన్నులు చెవులు మొదలైనవి యింద్రియాదులను ధరించును. ఇది ఇంద్రియాదులను వదలి పరమజ్యోతి స్వరూపమును పొందును. అన్ని లోకములలో అన్ని కోరికలను పొందును. అనగా ఇంద్రుడు సంతోషము పొంది వెడలిపోయెను. ఇది బ్రహ్మ మనువు మొదలైనవారికి చెప్పెను. ఇది తెలిసినవారును జన్మాదులను పొందక ఆనందింతురు.

ఇది ఛాందోగ్యోపనిషత్తు

10. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

ఇది శుక్ల యజుర్వేదములోనిది. ఇది పెద్దది కాన బృహత్ అరణ్య భాగములోనిది. అరణ్యకోపనిషత్తు అని పేరు కలిగినది.

1, ఇందు అశ్వమేధాశ్వము ప్రపంచముగాఁ బోల్పబడెను. ఉషః కాలము శిరస్సు. సూర్యుఁడు కన్ను గాలి ప్రాణము వైశ్వానరాగ్ని నోరు. సంవత్సరము శరీరము. స్వర్గము పిఱుదు. ఆకాశము కడుపు. పృథ్విపాద పీఠము దిక్కులు ప్రక్కలు.

విదిక్కులు ప్రక్క యెముకలు. ఋతువులు అంగములు. మాసములు పక్షములు కణుపులు నభము మాంసము. ఇసుక జీర్ణము కాని యన్నము, నదులు నాడులు, పర్వతములు తిత్తులు చెట్లు రోమములు, మధ్యాహ్నపు

కాలము పొట్ట, మధ్యాహ్నము తరువాతి కాలము పొత్తి కడుపు, మెఱుపు నోరు తెఱచుట, ఉఱుము ఆవులింత. వర్షము మూత్రము. పగలు ముందున్న బంగారు గిన్నె, రాత్రి వెనుకనున్న వెండిగిన్నె, పడమట సముద్రము, ఈ గిన్నెలు అశ్వమునకు మహిమ నిచ్చునవి. ఈ గుఱ్ఱము హయమను పేరుతో దేవతలను వాజి అని గంధర్వులను అర్వము అని అసురులను అశ్వము అని మనుజులను ఎత్తుచున్నది. దాని బంధువు సముద్రము దానికి కారణము పరమాత్మ, అశ్వమ ప్రజాపతి.

2. అసురులును దేవతలును ప్రజాపతి సుతులే. అసురులను యజ్ఞములో ఉద్గీతము (ఓంకారము)చే జయింతుము అని దేవతలు అనుకొని మా కొఱకు ఉద్గీథమును గానము చేయుము అని వాగ్దేవతతో అనిరి. వాక్కు అట్లే చేసెను. దానివలన వచ్చిన స్థలము దేవతలకిచ్చెను. ఇది కలుసుకొని అసురులు ఆ వాగ్దేవతను పాపముతో గొట్టిరి. (అసభ్యము అసత్యము మొదలగునవి మాటలాడిరి అని భావము).

ఇట్లే ఘ్రాణము శ్రోత్రము మనస్సులచే దేవతలు గానము చేయింపగా అసురులు వానిని పాపముతోఁ గొట్టిరి. దేవతలు అపుడు ప్రాణముచే ఉద్గీథగానము చేయించెఁగాన అసురులు దానిని గూడ పాపములోఁ గొట్టఁ దలచి అట్లు చేయలేక చెల్లాచెదరయి నశించిరి. పిదప ప్రాణదేవత వాగాదులను అగ్న్యాది దేవతలను నట్లు చేసెను. వాక్కు మృత్యువును జయించి యగ్నియయ్యెను. ఘ్రాణము వాయువుగా నేత్రము ఆదిత్యుడుగా శ్రోత్రము దిగ్దేవతగా, మనస్సు చంద్రుడుగా అయ్యెను. ప్రాణము అన్నమును ఆహారముగా పొంది అన్నింటికి వచ్చెను. ఈ ప్రాణమె బృహస్పతి సామవేదము. ఇది దోమ మొదలుకొని బ్రహ్మ కొఱకు గల జీవులందున్నది. ఇది అంగములలో శ్రేష్ఠము రసము సారముగాన అంగీరసుడనబడెను.

3. ఆదిలో ఈ జగత్తు ఆత్మమయమై యుండెను. ఇది మొదట భయపడినదై నాకంటె నింక వేరేదియు లేదే. భయమెందుకు అనుకొనెను.

అంతలో భయముపోయెను. కాని దానికి తోచలేదు సంతోషము కలుగలేదు, అపుడింక అది స్త్రీ కావలెననుకొనెను. కనుక ఒంటరిగా నున్నవాడు ఆనందమొందలేడు. ఉత్తమస్థితి నుండి పడి (పతనాత్ – పతిపత్ని) పతిగా పత్నిగా అయ్యెను. ఆత్మ తన్నే కలియగోరుచున్నదని తలచి శతరూపయను పేరుపొందిన పత్ని గోవయ్యెను. అతడు వృషభమయ్యెను. అపుడవి కలియగా గోసంతతి కలిగెను. ఇట్లే గాడిద మేక మృగములు మొదలగు పశ్వాది సృష్టి అయ్యెను. ఆ ప్రజాపతి చేతులలో మొగమును లదిమెను. రూపాదులు లేని ఈ యాత్మ నామరూపాదులను పొంది వాగాది నామములను దాల్చెను. ఆత్మ ధనముకంటె సంతానముకంటె అన్నిటికంటె ప్రియమైనది. కాన దానిని తెలిసికొనవలయును.

4. ఈ బ్రహ్మమె (బ్రాహ్మణ జాతి) మొదట ఒకటిగా నుండెను. అది సర్వ కర్మలను జేయగలది కాకపోయెను. అపుడు క్షత్రియుని సృజించెను. దేవతలలో ఇంద్రుడు వరుణుడు సోముడు రుద్రుడు మేఘము యముడు మృత్యువు ఈశానుడు లోనగువారు క్షత్రియులు. క్షత్రియలు కంటె శ్రేష్ఠులు లేరు. రాజసూయ యాగములో బ్రాహ్మణులు దిగువనున్నారు. క్షత్రియులు పైనున్నారు. క్షత్రియుడు యశస్సు పొందును. వానికి బ్రాహ్మణుడు కారణము. తనకు కారణమైన బ్రాహ్మణుని నీచముగా జూచినవాడు నశించును.

పిదప క్షత్రియ జాతియును చాలదయ్యెను. అపుడు వైశ్యులను సృజించెను. వసువులు రుద్రుల ఆదిత్యులు విశ్వదేవులు మరుత్తులు వారు వైశ్యదేవులు.

ఇదియు చాలదయ్యెను. ఆపుడు శూద్రులను సృజించెను. పృథ్విని కూడ సృజించెను. ఇట్లు నాల్గు వర్గముల సృష్టి ఇపుడు సర్వ కర్మములను జేయు శక్తిగలదయ్యెను. ఆ బ్రహ్మము దేవతలలో అగ్ని రూపముగ బ్రాహ్మణుడయ్యెను. కామదేవతలలో అగ్నియందు వ్రేల్చి తదనుగుణమన

లోకమును పొందును. ఎవడీ తన సొంత ఆత్మను తెలియుడో వానిని ఆత్మ రక్షింపదు. అతడు హోమముచేసి దేవలోకము, వేదములు చదివి ఋషిలోకము శ్రాద్ధాదులచేతను సంతతిచేతను పితృలోకము దానాదులచే మనుష్య లోకమును పొందును.

5. తండ్రి చనిపోయిన పిదప తండ్రి చేయ మిగిలిన యజ్ఞము, వేదాధ్యయనము, దానధర్మాదికములు వాపీకూప తటాకాదులను వాని కుమారుడు పూర్తి చేయవలయును. అట్లు చేయుటచే తండ్రి ప్రతిష్ఠను నిలిపినవాడగును.

6. గార్గ్యుడు అనునతడు కాశిరాజైన యజాతశత్రువుతో బ్రహ్మను గూర్చి నీకు జెప్పెదను అని ఇట్లు చెప్పెను.

ఆదిత్యుడు చంద్రుడు విద్యుత్తు ఆకాశము వాయువు అగ్ని జలము అద్ధము ప్రాణము దిక్కులు. ఛాయ బుద్ధి మొదలగు వానియందలి బ్రహ్మము నుపాసింపుమనగా అవి బ్రహ్మము కావని యా రాజనెను. గార్గ్యుడు నాకింతకంటె తెలీయదు. నీవు చెప్పుమనెను. నేను రాజును నీవు బ్రాహ్మణుడవైనను నేను తెలిపెదను అని యిట్లు నిద్రించువాని దగ్గఱకు తీసికొనిపోయి ఓ సోమరాజా! అని పిలిచెను. వాడు పలుక లేడు. అపుడు చేతితో తట్టి లేపెను. అపుడతడు లేచెను. వాడు లేవకముందెక్కడున్నాడని యడుగగా నాకు దెలియదనెను. ఈ విజ్ఞానరూప పురుషుడు నిద్రలో వాగాదితత్త్వ శక్తులను గ్రహించి తన స్థానమైన హృదయాకారమున నిద్రించి యున్నాడు. అపుడు ప్రాణమును వాక్చక్షశ్శోత్రాదులను గ్రహించి చేష్ఠలు లేక యున్నపుడు సుపుడనబడును. హృదయమున 72 వేల నాడులున్నవి. అవి శరీరమంత వ్యాపించినవి బుద్ధిలో విజ్ఞానమయ పురుషుడు ప్రతిఫలించి రాజు దేశమందువలె స్వేచ్ఛగా శరీరము సంచరించును. నిద్రించినపుడు ఏమియు తెలియదు. అపుడు సుఖముగా నుండును. ఇదే నిద్ర. సాలెపురుగు తన నుండి నూలు విడిచి మరల తనయందు లయింప జేసికొన్నట్లు తనయందు వాగాదులను లయింపచేసికొనును. బ్రహ్మము మూర్త

అమూర్తమునై యుండును. సగుణము నిర్గుణమునై యుండును కాని రెండు ఒకటే, వేఱు కావు.

7. యాజ్ఞవల్క్యుడు మైత్రేయిని పిలిచి ఓసీ! నేను ఇక్కడ నుండి పరివ్రాజకాశ్రమము పొంద పోవుచున్నాను. రమ్ము ఈకాత్యాయనితో తెగతెంపులు చేసి నీకు ధనము పంచి యిచ్చెదననెను.

అపుడు మైత్రేయి యిట్లనెను. అయితే ధనపూర్ణమైన యీ పృధివినంతను పుచ్చుకొన్నను నేను అమృతురాలను కాగలనా ? అని.

కాలేవు అందఱు సంపన్నులవలె నీవుందువు అని యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. అయితే ఈ ధనముచే అమృతురాలను కాలేనపుడింక నాకు ధనముతో పనేమి నేను దేనిచే అమృతురాలనగుదునో ఆ యుపాయము తెలిసినచో నాకు చెప్పుము భగవానుడా అనెను.

అపుడా యాజ్ఞవల్క్యుడిట్లనెను. ఓసీ పతి యొక్క కామమునకు పతి ప్రియుడగును. తన యొక్క కామమునకు పతి ప్రియుడగును. ఓసీ భార్య కొఱకు కామమునకు భార్య ప్రియమగును. పుత్రులు గాని విత్తము గాని బ్రహ్మగాని క్షేత్రమును లోకములు దేవులు సర్వమును వారి కామము కొఱకు కాక ఆత్మ కామమునకు అవి యన్నియు ప్రియమగుచున్నవి. కనుక అట్టి ఆత్మయె కనదగినది. మననము చేయదగ్గది తలపదగ్గది ధ్యానింపదగ్గది. చూచుటచే వినుటచే మననముచే విజ్ఞానముచే ఇది యంతయు విధితమగును.

తనకంటె నేమియు లేదు. ఈ బ్రాహ్మణత్వాదులు లోకములు దేవతలు సబూతములు అన్నియు ఆత్మయే. దుందుభి శంఖములు వీణ వీని శబ్దములగుచున్నప్పుడు ఇట్లే శబ్దములు గ్రహింపబడనట్లు ఆత్మ యెదుట నింక నేమియు గ్రహింపబడదు. పచ్చికట్టె నిప్పునుండి వెడలు ధూమమువలె ఈ పరమాత్మ యొక్క నిశ్వసితమె ఈ ఋగ్వేదము యజుర్వేదము సామవేదము అధర్వాంగిరసము ఇతిహాసము పురాణము విద్యలు,

ఉపనిషత్తులు, శ్లోకములు, సూత్రములు అను వ్యాఖ్యానములు అన్నియు ఆ పరమాత్ముని విశ్వాసములే. సమస్త జలములకు సముద్రమువలె స్పర్శగంధ రసరూపశబ్ద సంకల్ప విద్యాదులకు త్వక్ ఘ్రాణజిహ్వా చక్షుః శ్రోత్రోమనో హృదయాదులు ఏకాయతనములు. ఉప్పుగడ్డ నీటిలో గలిసిపోవ ఆ నీళ్ళు ఎక్కడ చూచినను ఉప్పు అయినట్లు ఈ భువనములలో గలిసిన యాత్మ విజ్ఞానమె. వాని నామరూపాదులుండవు. అని యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. నాకు భగవానుడు వ్యామోహము కలిగింపకుండును గాన తనకంటే వేఱుగ నున్నట్లు కనిపించును గాని తనకంటె వేఱేదియును లేదు. ద్వైతభావముచే వేఱుగా తోచుచున్నది కాని అంతయు ఒకటే.

ఈ భూమి జాలదులు సూర్యచంద్రులు మెఱపు ధర్మము సత్యము అన్నియు మధురమే.

మధువిద్య ఆధర్వణ దధీచిచే ఆశ్వినులు మొదలగువారికి చెప్పబడెను.

విదేహరాజు జనకుడు విశేషదక్షిణలు గల యాగమొకటి చేసెను. ఆ యాగమునకు కురుపాంచాల దేశములనుండి పెద్ద బ్రాహ్మణలు వచ్చిరి. జనకుడుత్తముడైన బ్రాహ్మణుని దెలిసికొనుటకు ఒక యుపాయము చేసెను. వేయి గోవులకు ఒక్కొక్కదాని కొమ్మునకు పదేసి బంగారు నాణెములు కట్టి ఒక గోశాలయందుంచెను.

అపుడా బ్రాహ్మణులతో నిట్లనియెను. "ఓ భగవానులారా ! మీలో ఎవ్వరు బాగుగా బ్రహ్మమును దెలిసికొన్నారో వారీ గోవులను దోలుకొని పొండు" అని. అపుడా బ్రాహ్మణుల కెవ్వరికి వానిని తోలుకొని పోవు ధైర్యము కలుగలేదు. అపుడు యాజ్ఞవల్క్యుడు తన శిష్యునితో ఓ సోమశ్రవా ! ఈ గోవులను తోలుకొని వెళ్ళు అనెను. అపుడా బ్రాహ్మణులకు చాల క్రోధము కలిగెను. అయితే నీవొక్కడవేనా మాలో బాగుగా బ్రహ్మమును దెలిసినవాడవు. నీవొక్కడవేనా చెప్పుమనిరి. అందులో జనకునికి యాగము చేయించు హోత యశ్వయాలుడతనితో నిట్లనెను. ఓ యాజ్ఞవల్క్య నీవు బ్రహ్మిష్ఠుడవా

అని. అపుడా యాజ్ఞవల్క్యుండనెను. మేము బ్రహ్మిష్ఠునికి నమస్కరింతుము. మేము గోవులను గోరువారము మాత్రమే అనెను. అపుడాతడు యాజ్ఞవల్క్యునితో నిట్లనెను.

అశ్వలుడు "ఓ యాజ్ఞవల్క్య ! ఈ యాగ సామగ్రి యంతయు మృత్యువుచే వ్యాప్తమయి వశము చేసికొనబడెను గదా, యజమానుడా మృత్యువును ఎట్లు జయింతుము. అనగా అపుడతనితో యాజ్ఞవల్క్యుడనెను.

హోతయైన ఋత్విక్కుచేత అగ్నిచేత వాక్కుచే మృత్యువును జయింపవచ్చును. వాక్కె యజ్ఞమును జయించునది. ఈ వాక్కె అగ్ని అదే హోత. అదే ముక్తి ఇట్లు తెలిసినవాడు మృత్యువును జయింపవచ్చును అనెను. ఇట్లే ప్రశ్నింపగా యాజ్ఞవల్క్యుడిట్లనెను. యజమానుడు అహోరాత్రములచే వశీకరింపబడిన సర్వమును ఋత్విక్కు అయి అధ్వరునిచేత కంటిరూపుడైన ఆదిత్యునిచేత జయించును. కన్నే ఆదిత్యుడు అతడే యధ్వర్యువు. శుక్ల కృష్ణపక్షములచే వశముచేసికొన బడిన యంతటిని ఋత్విక్కైన యుద్గాతచే వాయువుచే ప్రాణముచే జయించును. ప్రాణమె ఉద్గాత ప్రాణమె వాయువు ఆ వాయువే యుద్గాత. బ్రాహ్మణుడైన ఋత్విక్కు మనస్సనెడు చంద్రునిచేత స్వర్గమును జయించును. మనస్సె బ్రహ్మ అదే చంద్రుడు ఆబ్రహ్మ చంద్రుడు పురోనువాక్య యాజ్యశస్య అను మూడు ఋక్కులచేత ప్రాణజాతమునెల్ల జయించును. యజ్ఞమునందు అధ్వర్యువు హుతమైన యాహుతులను హోమము చేయును. వానిచే నీ లోకమును జయించుచు పితృ మానస లోకములను జయించును. బ్రహ్మయజ్ఞమును దక్షిణముగా మనస్పనెడి అనంత దేవతలచేత విశ్వ దేవలోకమును జయించును. పురోనువాక్య శస్యలను మూడు స్తోత్రములచే ఉద్గాత స్తోత్రము చేయగా ఆధ్యాత్మమైన ప్రాణమె ఆ మూడు స్తోత్రములచే పృథివిని అంతరిక్షము ద్యులోకమును జయించును అని చెప్పగా అశ్వలుడు ఇంక నూరకుండెను.

2 పిదప ఆర్తభాగుడిట్లు ప్రశ్నించెను. ఓ యాజ్ఞవల్క్య గ్రహములెన్ని అతి గ్రహములెన్ని అవి యేవి ? అని యడుగగా యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. ప్రాణము వాక్కు జిహ్వ నేత్రం చెవులు మనస్సు హస్తములు త్వక్కు ఇవి గ్రహములు. అపానము నామము రసము రూపము శబ్దము కామమము కర్మ స్పర్శ ఇవి క్రమముగా పైవానికి అతిగ్రహములు. గ్రహములు అతిగ్రహములచే క్రమముగా గంధమును నామములను రసములను రూపములను శబ్దములను కామములను కర్మను స్పర్శలను గ్రహించును అనెను. మరల నతడిట్లనెను. మృత్యునకన్నమె గదా దేనికేది యన్నము, అనగా జలము, ఆ జలమె అగ్ని మృత్యువులను జయించునెను.

ఈ పురుషుడెందు చనిపోవుచున్నాడు వానిని ఏది విడిచి పెట్టదు అనగా పేరు విడువదనెను. ఆ పేరు విడువదనెను. ఆ పేరుచే విశ్వ దేవులలోని ఆ దినమును జయించుననెను. మరల ఆర్తభాగుడినడిగెను. ఆజ్ఞాని చనిపోయినప్పుడు వాని వాక్కు అగ్నిని ప్రాణము వాయువును నేత్రం ఆదిత్యుని మనస్సు చంద్రుని చెవులు దిక్కులను, శరీరము భూమిని ఆత్మ హృదయమును రోయములు ఓషధులను వృక్షములను రేతో రక్తములు జలమును జేరును గదా అప్పుడీపురుషుడెక్కడున్నాడు దేనినాశ్రయించి యున్నాడు మరల ఈశరీరము నెట్లు పొందుననగా అపుడు అతడనెను. కర్మను జీవుడాశ్రయించుకొని యున్నాడు. కర్మను బట్టి శరీరము వచ్చును పుణ్యము చేసినచో పుణ్యవంతుడై పాపము చేసినచో పాపియై యుండుననెను. అపుడు అర్తభాగుడూరుకొనెను.

– పిదప భుజ్యుడడిగెను.

ఓ యాజ్ఞవల్క్య ! మేము మద్రదేశము విద్యకోసము పోయి పతంజలుని గృహమునకు పోయితిమి. అతని కుమార్తె ఒక గంధర్వుని కామించెను. మేము వానిని జూచి నీవెవడవు అనగా నేను అంగీరసుడను, సుధన్వుడను అనగా లోకముల సమాప్తిని గూర్చి అశ్వమేధ యాగము చేసినవారెచట

కేగుదురు అని యడిగితిని. అతడు సంతృప్తిగా జావాబిచ్చెను. నేనా ప్రశ్న నిన్నడుగుచున్నాను చెప్పమనెను. అపుడతడిట్లు చెప్పెను. ఒకరోజులో సూర్యుని రథము ఎంతదూరము పోవునో దానికి ముప్పై రెండింతలు ఈ లోకము దానిపైన రెండింతలు వైశాల్యముగల భూమి ఆవరించియున్నది. దానికి రెండింతలు సముద్రము చుట్టుకొని యున్నది. అండకపాలములకు మధ్య కత్తియంచు ఈగ రెక్కవలె సూక్ష్మమైన ఆకాశము గలదు. అక్కడ వారిని పక్షిరూపుడై యింద్రుడు వాయుకప్పగించును. వాయువు వారిని తనలో ధరించుకొని యశ్వమేధ యాగము చేసిన వారిని జేర్చును. అతడు ఆ వాయువును కొనియాడెను. వాయువు సమిష్టిగనున్నది. అది తెలిసినవాడు మృత్యువును జయించుననగా అతడూరకుండెను.

4. ఉషస్తుడు యాజ్ఞవల్క్యుని ఇట్లు ప్రశ్నించెను. ఏది ప్రత్యక్షమై సర్వాంతర్యామియై యున్నదో ఆ యాత్మ ఎట్లు పుట్టినది అని యడిగెను.

ప్రాణాపానాదుల కర్మలు చేయించునది ఆత్మ అనగా పశ్వాదులవలె చెప్పితివి సరిగా చెప్పుమనెను.

అనగా ద్రష్టగ శ్రోతగ మంతగానున్న వానిని నీవు చూడలేవు. అది ప్రత్యక్షముగా జూడలేవు. జ్ఞానదృష్టిచే గనబడుననగా అతడు శాంతించెను.

5. ఉషస్తునివలె కహోలుడు మరలనడిగెను. అపుడు యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. నామ రూపాదులు నశించునవి అదిరజ్జు సర్పమువంటిదే ఆకలిదప్పికలు శోక మోహ జరామరణములు దాటినవాడు ఆత్మ. ఆత్మను తెలిసికొని బ్రాహ్మణులు ధనైషణ లోకైషణ వదలి భిక్షాన్నము గైకొని బ్రహ్మమును పొందెదరు.

బ్రాహ్మణుడు పాండిత్యము పొంది బాల్యము నుండి మౌనియై యున్నచో బ్రాహ్మణుడనబడును. దానికి భిన్నము అర్తన్ననశ్వరము అనగా కహోలుడు ఊరకుండెను.

6. గార్గె యిట్లు ప్రశ్నించెను.

పృథివి జలమందు ఓత ప్రోతమై యున్నది. వాయువు దేని యందు ఓతప్రోతమై యున్నది. అనగా వాయువు నందని వాయువు దేనియందు అనగా అంతరిక్షమందు అధి గంధర్వలోకమందు అది ఆదిత్యలోకమందు అది చంద్రలోకమందు అది నక్షత్రలోకమందు అది దేవలోకమందు అది ప్రజాలోకమందు ఓతప్రోతమై యున్నదనెను. అది బ్రహ్మలోకమందనగా అది దేనియందు అనగా ఆ ప్రశ్న అడుగకు అడిగితివేని నీ తల బ్రద్ధలగుననెను. అపుడు గార్గి శాంతించి మరల అడిగెను.

ఓ బ్రాహ్మణులారా ! యాజ్ఞవల్క్యుని ఇంకొక రెండు ప్రశ్నలడుగు చున్నాను. అవి చెప్పినచో వానిని ఎవరు జయింపలేరనెను. ఓ యాజ్ఞవల్క్యా! కాశిరాజు గాని విదేహరాజు గాని రెండు బాణములు చేయునట్లు, నేను నీపై రెండు ప్రశ్నలు వేయుచున్నాను చెప్పుము చూతము అని గార్గియనెను. గార్గి ! అడుగు చూతమని యాజ్ఞవల్క్యుడనెను.

గార్గి : స్వర్గము దేనియందు ఓతప్రోతమై యున్నది. ఆకాశమందని యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. ఆకాశము దేనియందు అక్షరమందు ఓతప్రోతమై యున్నదందురు. అది స్థూలమును అణువును హ్రస్వమును ఎరుపును చమురును ఛాయను తమస్సును వాయువును ఆకాశము సంగమును రసమును గంధమును కన్నును చెవులు వాక్కువ మనస్సు తేజస్సు ప్రాణము కానిది కొలత అంతరము బాహ్యము కానిది అది ఏదియు తినదు ఓ గార్గీ ఈ యక్షరుని శాసనమున సూర్యచంద్రులుందురు. భూమ్యాకాశములు కాలము ఋతువు దిక్కులు నదులు పర్వతములు దేవతలు మనుష్యులు దాని శాసనమున నుండి పనిచేయుదురు. దానిని తెలిసిన వాడు హోమము చేసినవాడు అన్నిటిని జయించును. దానిని తెలియనివాడు దీనుడు అగును. ఈ యక్షర రూపమును వాడు చూడలేడు తెలియలేడు మననము చేయలేడు వినడు ఇది అన్ని చూచును తలచును వినును తెలియును అనగా గార్గి అనెను. ఓ బ్రాహ్మణులారా ! ఇతని నెవరును తెలుపలేరు. ఇతనికి నమస్కారము అని ముగించెను.

7. అపుడు నేర్పరి శాకల్యుడడిగెను.

వైశ్వదేవ యాగ మంత్రములందు చెప్పబడిన దేవులెంతమంది అని అడుగగా నిట్లు యాజ్ఞవల్క్యుడనెను.

దేవతలు 33, వారి విభూతులు 300ను 3003ను, 8 వసువులు 11 రుద్రులు 13 ఆదిత్యులు 1 ఇంద్రుడు 1 ప్రజాపతి మొత్తము 33 గురు.

అగ్ని, భూమి, వాయువు, అంతరిక్షము, ఆదిత్యుడు, స్వర్గము, చంద్రుడు, నక్షత్రములు వీరు వసువులు. కర్మ జ్ఞానేంద్రియములు 10 ఆత్మ మనస్సు అని మొత్త 11 రుద్రులు. ఆదిత్యులు 12 నెలలందున్న సూర్యులు. ఇంద్రుడన మేఘము ప్రజాపతి. అర్గురు దేవతలు అగ్ని పృథివి వాయువు అంతరిక్షము ఆదిత్యుడు స్వర్గము 6 గురు దేవతలు అని చెప్పెను.

ఈ విధముగా చెప్పిన పిదప యాజ్ఞవల్క్యుని శాకల్యుడడిగెను. శాకల్యుడా ! ఎనిమిది అయతనముల ఎనిమిది లోకములు ఎనమండుగురు దేవతలు 8గురు పురుషులు గల వీరిని ఆత్మగా తెలిసి ఉపాధులను దాటిన ఎవరు ఉపనిషత్ప్రతి పాద్యుడో వానిని చెప్పుము. చెప్పవేని నీ తల పగులుననగా శాకల్యుడు చెప్పలేదు. కాన వాని తల పగిలెను, వాని శిష్యులు వానిని తీసికొనిపోయి సంస్కారము చేసిరి యాజ్ఞవల్క్యుడనెను. ఓ బ్రాహ్మణులారా ! లోకములో పురుషుడు వృక్షము వంటివాడు. దానికి రోమములు ఆకులు పట్ట చర్మ, చెట్టుపాలు రక్తము, తునకలు మాంసఖండములు, కట్టెలు ముకలు మాను నరికిన చిగురించును. మనుష్యుడు చిగుర్చుడు. మరియు మనుష్యుడు చచ్చినవాడెట్లు మరల పుట్టును. వేళ్ళు విత్తు త్రవ్వినచో అది మరల మొలవదు. మనుష్యుడు నశించి తిరిగి ఎట్లు పుట్టును చెప్పుమనెను కాని చెప్పలేకపోయిరి. అపుడు శ్రుతి యిట్లన్నది విజ్ఞానమై ఆనందమైన యాత్మయె వీనిని మరల పుట్టించును అని.

8. జనకుడు యాజ్ఞవల్క్యునితో "నీకు గురువు చెప్పిన రహస్య విషయములు నాకు చెప్పుము" అనెను.

"ఉపనయనము (గరువు విద్యకై తన దగ్గరకు తీసికొనుట) వఱకు తల్లి పోషించి పిదప సమావర్తన పర్యంతము తండ్రి శాసించిన తర్వాత ఆచార్యుడు బోధించును అని శైలిని చెప్పగా మిగిలినది నేను జెప్పెదనని యాజ్ఞవల్క్యుడనెను.

వాక్కు శరీరము ఆకాశము ప్రతిష్ఠ దీనిని ప్రతిజ్ఞగా ఉపాసింపవలెను. వాక్కుచే నాలుగు వేదలములు ఇతిహాస పురాణములు విద్యలు ఉపనిషత్తులు శ్లోకములు మంత్రములు సూత్రములు వ్యాఖ్యానములు ఇష్టము హృతము ఆశితము పాయితము జన్మ పునర్జన్మ సర్వ భూతములు తెలియబడుచున్నవి. వాక్కునె ఉపాసించు వానిని సకల భూతములు రక్షించును కాన వాక్కే బ్రహ్మము. దీనిని దెలిసి ఉపాసింప మరణానంతరమున దేవుడగును.

9. మరణానంతరము నీవెక్కడికి పోదువో చెప్పెదను వినుమని జనకునికి యాజ్ఞవల్క్యుడిట్లు చెప్పెను.

ఈ నాడులు హృదయము నుండి పైకి పోవుచున్నవి. ఈ నాడుల ద్వారా అన్నము పైకి పోవుచున్నది. ఆత్మయు పోవుచున్నది, వైశ్వానరునికంటె ఈ తైజసుడు సూక్ష్యాన్నపచితుడు. సుషుప్తిలో వీడు ప్రాణమాత్రుడై నిశ్చేష్టికుడై యున్నాడు. అపుడు వీనిని ప్రాజ్ఞుడందురు. అన్ని దిక్కులను వీని ప్రాణములుండగా బ్రహ్మవేత్త సర్వాత్మయై ప్రాణాత్మక మైన ప్రజ్ఞాతత్త్వము నొంది కడపట తురీయావస్థ పొంది పరబ్రహ్మానొందును. అపుడు చెదరడు దేనిలోను జేరడు కష్టపడడు నశింపడు అట్టియభ యాత్మను నీవు పొందెదదవు అనెను.

10 ఒకసారి జనకుడు యాజ్ఞవల్క్యయనిట్లడిగెను. ఈ పురుషుడు ఏ జ్యోతిస్సయియున్నాడు అని యడుగ నిట్లనెను. అతడు ఆదిత్య జ్యోతిస్సయి

జీవించును. అది లేనిచో చంద్ర జ్యోతిస్సుతోను అది యస్తమించిన అగ్నితోను అగ్నిలేనియెడ వాక్కు జ్యోతిస్సతోను అది యేమియు లేనిచో ఆత్మ జ్యోతిస్సుతో నుండును అదే వీనిని బ్రతికించును. దానిచే సకల వ్యవహారములు చేయును. అందుచే నేను సుఖముగా నిద్రించితిని అని యనును. నేత్రాదులకు స్వయముగా జూచుట వినుట మొదలైన శక్తులు లేవు. ఆత్మ జ్యోతిస్సుచేతనే చూచుచున్నవి. ఆత్మ ప్రాణములలో విజ్ఞానమయుడై హృదయమున అంతర్జ్యోతిస్సు రూపుడై యుండును. కనుకనే స్వప్నములు ఇంద్రియాలు పనిచేయపోయినను చూచుచుందుము. అన్ని రథాశ్వాదులు సంకల్పించును. సంకల్ప మాత్రమురచేతనే అన్ని పనులు చేయగలడు. హిరణ్మయరూపుడై చైతన్యరూపుడై తన యిష్టము వచ్చినట్లు సంచరించును. తన ఆత్మతో గలియును. పరంజ్యోతితో గలియును. తన్నెఱుగడు ఆ నిద్రపోయిన వానిని ఎవరును శీఘ్రము లేపగూడదు, నిద్రపోయినపుడు శరీరమును ప్రాణము రక్షించును. ఆత్మ తన యిచ్చవచ్చిన చోటుల సంచరించును. అపుడింద్రియ వ్యాపారము లేదు త్వరగా లేసినచో ఆత్మ శరీరమును ప్రవేశించుటలో కష్టము కలిగి ఏ చెవుడో ఏదో రోగము సంభవించును.

11 మనుష్యుడు జరారోగాదులచే పండి చెట్టు నుండి పండ్లవలె శరీరము నుండి పడినవాడై పుణ్య పాపకర్మల కనుగుణమైన యింకొక శరీరమును పొందును. ప్రాణము శరీరమును విడిచి పోవునపుడు ఆదిత్య లోకప్రాప్తికి తగిన జ్ఞానము లేనిచో కండ్ల ద్వారా జీవుడు పోవును. బ్రహ్మలోక ప్రాప్తి యున్నచో కపాలమను చీల్చుకొని పోవును. అపుడు రాజు వెంట భటులవలె ప్రాణము మనస్సు ఇంద్రియములు అన్ని దానితో కూడిపోవును. తృణజలూక (గడ్డిమీద పాకు పురుగు) ఒక తృణము నుండి వేరొక తృణమును పట్టుకొన్న పిదప మొదటి తృణమును వదలును. అట్లు ఆత్మ ఈ శరీరమును విడిచి ఆవిద్యను నివృత్తి చేసికొని తన్ను ఇముడ్చుకొని వేరొక శరీరమును పొందుచున్నది, పాము కుబుసమును విడిచినట్లు ఈ శరీరమును

విడిచిపోవును. బ్రతికియున్నపుడు తమో రజో గుణములు అంధతామిస్ర లోకములను పొంది మరల జన్మమెత్తును. ఆత్మనెఱిగిన సాత్త్వికుడు బ్రహ్మమొందును.

ఆత్మయందేకాగ్ర చిత్రముతో నుండువాడు తనయందే ఆత్మను దర్శించి సర్వమును ఆత్మగా జూచును. ఇతనిని పుణ్య పాములంటవు, జ్ఞానముచే వీడు తన కర్మలన్నిటిని భస్మము చేయును. ధర్మా ధర్మములు లేక విరజుడై ఆశ లేక సంశయ రహితుడై బ్రహ్మము నెఱుగును. ఇదే బ్రహ్మ లోకము.

12 ఒకసారి ప్రజాపతి పుత్రులైన దేవతలు రాక్షసులు మనుజులు తండ్రి దగ్గర బ్రహ్మచర్యము చేసి మాకేవిషయముపదేశింతువని యడిగిరి. అపుడు వారికి ప్రజాపతి 'ద' అను నక్షరమునుపదేశించెను. వారు ఆ యక్షరమేదో తెలిసితిమని రాగా ఏమి తెలిసికొన్నారని ప్రజాపతి యడుగ అపుడు అతనితో మేమే దమములేక యున్నాము గదా ఆ దమము (ఇంద్రియ నిగ్రహము)తో నుండమని చెప్పితిరి అని దేవతలు, మేము క్రూరముగా నుంటిమి గదా యని దయగా నుండుడని 'ద' అక్షరము నుపదేశించితిరని రాక్షసులు. మేము ఆశతో నుంటిమి గనుక 'ద' అనుదానిచే దానము చేయుడని యుపదేశించతిరని మనుష్యులును అనిరి.

ప్రజాపతి సరే మంచిది, అవునట్లే మీకు ఉపదేశించితిననెను. మఱి మనుష్యులో దమమును దానమును దయయను మూడింటిని అనుష్ఠింపవలయును.

13. భూమి అంతరిక్షము దినము అనునవి గాయత్రికి మొదటి పాదము. ఋక్కులు యజస్సులు సామము అని గాయత్రికి రెండవ పాదము. ప్రాణాపాన వ్యానములు మూడవ పాదము. ఈ తపించు సరో రజస్సు నాల్గవ పాదము. ఇట్లు తెలిసిన వాడు సంపదలతో యశస్సుతో ప్రసిద్ధి పొందును. ఈ గాయత్రి సత్యమందున్నది నేత్రమే సత్యము. సత్యము ప్రాణమందు బలమందు, ప్రాణము ఆత్మయందు నున్నది.

ద్యులోకాగ్ని పర్జనాగ్ని భూలోకాగ్ని పురుషాగ్ని స్త్రీ యగ్ని అను ఈ పంచాగ్ని విద్యను తెలిసికొన్న వారును సతత బ్రహ్మోపాసకులు సన్యాసులును అర్చిరభిమాని దేవయాన అహర్దేవతను శుక్లపక్ష దేవతను ఉత్తరాయణ దేవతను దేవలోకము ఆదిత్య మండలము విద్యుద్దేవతలను పొందుదురు. అక్కడకు ఒక ఆ మానవ పురుషుడు వచ్చి తీసికొని వెళ్ళగా బ్రహ్మలోకము చేరుదురు. వారికి పునర్జన్మ లేదు.

ఎవరు యజ్ఞదాన తపోవ్రతాదులచే లోకములను జయింతురో వారు గతించి ధూమదేవతను అందుండి రాత్రి దేవతను అందుడి కృష్ణపక్ష దేవతను అందుండి దక్షిణాయనము అందుండి పితృలోకమును అందుండి చంద్రలోకము పొందెదరు. అక్కడ ఫలమునుభవించి మరల ఆకాశమును వాయు జలములను వర్షరూపమున ధాన్యమై అది తిన్న స్త్రీ పురుషుల శక్తియై స్త్రీ గర్భమును వారు పొందుదురు.

14. జ్ఞానులును కర్మపరులును గాని వారు గతించిన మీదట క్రిమికీటాది జన్మలెత్తుదురు. జ్ఞానులైనవారు సకల కష్టములను దాటి బ్రహ్మను బొంది ఆనందింతురు.

ఇది బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

కళాప్రపూర్ణ కీ॥శే॥

చర్ల గణపతి శాస్త్రి రచనలు

1) బ్రహ్మమీమాంస దర్శనము................. రూ॥ 40/-

2) సులభ సంస్కృత చంద్రిక .... రూ॥ 60/-

3) మాతృశ్రీ స్తోత్ర రత్నములు................. రూ॥ 60/-

4) పూర్వమీమాంస .... రూ॥ 20/-

5) వైశేషిక మీమాంస .... రూ॥ 20/-

6) వేద విజ్ఞానము.............................. రూ॥ 20/-

7) ఉపనిషత్సుధ (బృహదారణ్యకం) .... రూ॥ 20/-

8) భగవద్గీత .... రూ॥ 15/-

9) ధమ్మపదము .... రూ॥ 10/-

10) ధాతు చంద్రిక............................... రూ॥ 15/-

11) ఉపనయ వివాహవిధి .... రూ॥ 60/-

12) ఉపనిషత్తుల బోధలు - కథలు .... రూ॥ 20/-

దొరుకు చోటు : ______________________________

డా॥ చర్ల మృదుల,

డోర్ నెం.33, కిర్లంపూడి లే-అవుట్, విశాఖపట్నం-530 017.

ఫోన్ : 0891-2575098, సెల్ : 93475 48608